

ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

การค้นคว้าอิสระ

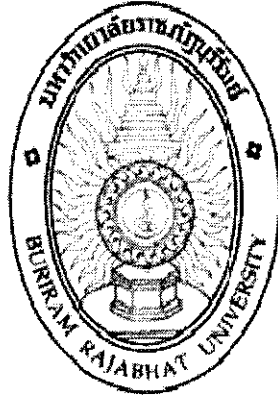
ของ

รติมา จันทน์นวล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

กันยายน 2560

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**SOCIAL WELFARE NEEDS OF THE ELDERLY IN THE AREA OF
BAN YANG SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MUANG
DISTRICT, BURIRAM PROVINCE**

Ratima Channual

**An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Public Administration Program in Public Administration**

July 2017

Copyright of Buriram Rajabhat University

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระได้พิจารณาการค้นคว้าอิสระของ นางสาวติมา จันทร์นวล
เรียบร้อยแล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(ดร.สถาพร วิชัยรัมย์)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ประจัน คณะวัน)
ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระร่วม

..... กรรมการ
(ดร.ชัยญ์วัฒน์ พุกคณิศร)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อนุมัติให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

วันที่..... เดือนพ.ศ.....

22 ก.ย. 2560

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมบุญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่..... เดือนพ.ศ.....

22 ก.ย. 2560

ชื่อเรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัย รติมา จันทร์นวล

ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ดร.สถาพร วิชัยรัมย์

ที่ปรึกษาหลัก

รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะนวัน

ที่ปรึกษาร่วม

ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์

สถานศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปีที่พิมพ์ 2560

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาล ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา และด้านรายได้ กลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 316 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมี 3 ลักษณะ คือ แบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ และแบบปลายเปิด ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9223 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล รองลงมา คือ ด้านรายได้ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรจัดกรรับ – ส่งบริการที่มีจำนวนเพียงพอไปยังสถานพยาบาล รองลงมา คือ ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะวันผู้สูงอายุ และควรจัดกิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยว สำหรับผู้สูงอายุบ้าง ตามลำดับ

TITLE Social Welfare Needs of The Elderly in the Area of Ban Yang
Sub-subdistrict Administrative Organization, Muang District,
Buriram Province

AUTHOR Ratima Channual

INDEPENDENT STUDY ADVISORS

Dr. Sathaporn Wichairam Major Advisor
Associate Professor Prajan Kanawan Co – advisor

DEGREE Master of Public Administration **MAJOR** Public Administration

SCHOOL Buriram Rajabhat University **YEAR** 2017

ABSTRACT

The purpose of this research was to study social welfare needs of the elderly Provided in the area of Ban Yang Sub-district Administrative Organization, Muang District, Buriram Province in four aspects : Health and medical care, Housing and Education and Income. The samples consisted of 316 elderly people in the area of Ban Yang Sub-district Administrative Organization, specified by the table of Taro Yamane. The research instrument used for collecting the data was a 3-part questionnaire, including check list, 6-rating scale, and open-ended form. It's reliability was 0.9223. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean and standard deviation. The results of this study revealed that: social welfare needs of the elderly in the area of Ban Yang Sub-district Administrative Organization, Muang District, Buriram Province were overall found at a high level. Having considered each aspect, it showed that all aspects were also found at a high level. Moreover, the aspect of Health and medical care was ranked at the average highest level and was followed by the aspect of Income while the aspect of education was found at the average lowest level. The following respective points were most recommended by the sample: First, there should be sufficient shuttle services to the nursing home. Secondly, there should be activities for elderly, especially elderly days, including recreational and tourist activities should be organized for the elderly respectively.

ประกาศคุณูปการ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงโดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ประจักษ์ คณะนันทน์ ที่ปรึกษาร่วม และ อาจารย์ ดร.ธัญญรัตน์ พุทธิพงษ์ชัยชาญ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ ให้อำนวยและประสานงานในการจัดทำ การค้นคว้าอิสระเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยังดี อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด ข้าราชการบำนาญ อดีตรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์ และ นายเกริกทัศน์ นวลโยสวรงค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือและแก้ไขเครื่องมือสำหรับการวิจัย

ขอขอบพระคุณบิดา มารดา คู่สมรส ญาติพี่น้อง และผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ทุกท่าน ที่ให้ความกรุณาช่วยเหลือ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงได้จาก การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบเป็นเครื่องบูชา พระคุณแต่บิดา มารดา บุรพจารย์ คณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติปัญญา ความรู้และวิชาชีพ ตลอดจนชี้นำคุณธรรมในการดำเนินชีวิตแก่ผู้วิจัย

รติมา จันทน์นวล

สารบัญ

	หน้า
หน้าอนุมัติ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
ประกาศคุณูปการ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิด ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์.....	7
แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ.....	17
แนวคิดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	31
สถานการณ์ ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	42
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น.....	49
บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น.....	80

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.....	89
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	98
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	105
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	105
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	106
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	108
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	108
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	109
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	110
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	119
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	119
วิธีดำเนินการวิจัย.....	119
สรุปผลการวิจัย.....	120
อภิปรายผล.....	121
ข้อเสนอแนะ.....	124
ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้.....	124
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป.....	125

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	135
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย...	136
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย.....	140
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	142
ภาคผนวก ง แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	144
ภาคผนวก จ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	151
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	153

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 ปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่ต้องได้รับการพัฒนาของจังหวัดบุรีรัมย์.....	48
2.2 จำนวนผู้สูงอายุชายและหญิงตามช่วงอายุ.....	90
3.1 จำนวนผู้สูงอายุและกลุ่มตัวอย่าง.....	105
4.1 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	111
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและ รายด้าน.....	113
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพอนามัยและ การรักษาพยาบาล โดยภาพรวมและรายข้อ.....	113
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมและรายข้อ.....	115
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการศึกษา โดยภาพรวมและรายข้อ.....	116
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านรายได้ โดยภาพรวม และรายข้อ.....	117
4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....	118

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

2.1 ลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์.....	12
---	----

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปี 2545 และ 2550 มีผู้สูงอายุมีอัตราการเพิ่มขึ้นจากเดิม ร้อยละ 6.8 ของประชากรทั้งประเทศ เป็นร้อยละ 9.4 และ 10.7 ตามลำดับ และในปี 2554 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.2 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2557 : 1) ซึ่งเป็นผลจากการที่ประเทศไทยประสบผลสำเร็จในนโยบายด้านประชากรและการวางแผนครอบครัว ทำให้อัตราการเกิดลดลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งความก้าวหน้าทางการแพทย์ สาธารณสุข และเทคโนโลยี ทำให้ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น ส่งผลให้โครงสร้างประชากรของประเทศไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นโครงสร้างแบบผู้สูงอายุ หรืออาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในอาเซียนที่เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัย การเป็นสังคมสูงวัย คือ การที่มีจำนวนผู้สูงอายุหรือประชากร อายุ 60 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจนมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ในขณะที่ประชากรวัยเด็กและวัยแรงงาน ลดน้อยลงเรื่อยๆ จึงส่งผลกระทบต่อสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ทำให้ต้องมีการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ให้มีการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาว ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งเรื่องสวัสดิการและการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด การจัดสรรสวัสดิการที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งการบริการทางการแพทย์ที่จำเป็นในระยะยาว

ด้วยปัจจุบันโครงสร้างของประชากรโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลกกำลังประสบปัญหาจำนวนประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกไม่ว่าจะเป็นประเทศญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรผู้สูงอายุเร็วที่สุดในโลก รวมทั้งประเทศจีนที่กำลังประสบปัญหาเช่นกัน โดยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพียงแค่ในระยะเวลาเพียงหนึ่งช่วงอายุคนเท่านั้น สำหรับประเทศไทยก็คงหนีไม่พ้นปัญหานี้ ซึ่งขณะนี้สังคมไทยกำลังถึงจุดเปลี่ยนที่น่าเป็นห่วง เนื่องจากประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) อย่างเต็มตัวแล้ว ทั้งนี้ การที่ประเทศไทยจะถูกจัดให้อยู่ใน “สังคมผู้สูงอายุ” ประเทศนั้นจะต้องมีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน โครงสร้างของประชากรในประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก “ผู้สูงอายุ” หรือนบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ (จิราวัฒน์ จากพันธ์. 2551 : ออนไลน์)

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่พึ่งพาตนเองได้น้อยลง เพราะสภาพร่างกายทรุดโทรม อ่อนล้า มีโอกาสเจ็บป่วยได้ง่าย และยังเป็นวัยที่พ้นจากการทำงานประจำแล้ว จึงไม่มีรายได้เหมือนครั้งที่ยังทำงานอยู่ ต้องอาศัยเงินออมที่ตนเองสะสมมาตลอดช่วงชีวิตการทำงาน ผู้สูงอายุที่โชคดียังสามารถพึ่งพาลูกหลานได้ แต่ปัจจุบันผู้สูงอายุมีแนวโน้มที่จะอยู่คนเดียวเพิ่มขึ้น ไม่มีลูกหลานดูแลก็จะอยู่อย่างลำบากไร้ที่พึ่งพิง กลายเป็นปัญหาทางสังคมที่ภาครัฐต้องเข้ามาดูแล รัฐบาลควรเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องการสร้างหลักประกันรายได้หลังเกษียณ ทั้งยังต้องทำให้เกิดความมั่นใจในแง่ความเพียงพอ (Coverage and Sufficiency) โดยมุ่งหมายที่จะเตรียมความพร้อมทางด้านการเงินให้ผู้สูงอายุสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ ปัญหาสังคมผู้สูงอายุเป็นปัญหาที่ต้องมีการเตรียมการตั้งแต่นั้น ๆ เพราะต้องใช้เวลาดำเนินการนานกว่าจะเห็นผล หากเราไม่เตรียมความพร้อมรองรับไว้ สังคมผู้สูงอายุก็คงไม่ต่างจากระเบิดเวลาทีรอวันปะทุจนสร้างปัญหารุนแรงต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในวันข้างหน้าจนยากต่อการเยียวยาแก้ไข (ทิพยสุดา ถาวรารม. 2554 : ออนไลน์)

ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันพบว่ามีปัญหาอุปสรรคหลายประการ คือ บริการที่มีอยู่ไม่สามารถตอบสนองกับความต้องการและบริการที่ผู้สูงอายุต้องการ แต่รัฐไม่สามารถจัดบริการให้ได้อย่างเหมาะสม เพียงพอ ทัวถึง และเป็นธรรม แม้ว่าจะมีนโยบายที่ชัดเจนต่อการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ แต่ก็มีข้อจำกัดในการบริหารจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ ทรัพยากรทางสังคมและการขาดแคลนข้อมูลผู้สูงอายุ จึงส่งผลให้การดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคม ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ไม่ตอบสนองต่อนโยบายของรัฐ และจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐจะต้องช่วยเหลือร่วมมือกันตอบสนองความต้องการในการจัดสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ (ทองปาน โตอ่อน. 2551 : 5) จะเห็นได้ว่า รัฐบาลให้ความสำคัญแก่การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเน้นหนักในการเตรียมความพร้อมของผู้สูงอายุ ครอบครัว ชุมชน และสังคมในเรื่องการป้องกัน ส่งเสริมฟื้นฟู และรักษาสุขภาพของตนเอง เพื่อให้ผู้สูงอายุเหล่านั้นมีสุขภาพสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ตลอดจนสนับสนุน ให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความสุข สมศักดิ์ศรี และได้รับความคุ้มครองจากสังคม (สำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. 2554 : 5)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นองค์กรที่ได้รับการถ่ายโอนภารกิจ ด้านการจัดบริการสาธารณะแก่ชุมชน รวมทั้งภารกิจเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก สตรี ผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาส ซึ่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัด

บริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ไว้ในหมวด 2 มาตรา 16 (10) กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลให้การสงเคราะห์ และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก คนชรา และผู้ด้อยโอกาส และพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มาตรา 22 ข้อ (6) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 70)

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง มีลักษณะของพื้นที่เป็นแบบกึ่งชนบทกึ่งเมือง ประชาชนบางส่วนจึงเดินทางไปทำงานในตัวเมืองในลักษณะเช้าไปเย็นกลับ มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 19 หมู่บ้าน มีประชากรจำนวน 13,202 คน แยกเป็นชาย จำนวน 6,459 คน เพศหญิง จำนวน 6,743 คน และมีผู้สูงอายุทั้งสิ้น 1,497 คน ในการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ้านยางที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันนั้นพบว่า มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ซึ่งจากการประเมินความพึงพอใจจากการจัดกิจกรรม “โรงเรียนผู้สูงอายุตำบลบ้านยาง ประจำปีงบประมาณ 2557” (สำนักทะเบียนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. 2558 : 2) ซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ทำให้ทราบว่าบริการที่มีอยู่ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง แต่ด้วยเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ถูกทอดทิ้ง ขาดการดูแลเอาใจใส่ ขาดการให้คำแนะนำปรึกษาเรื่องสุขภาพอนามัยอย่างใกล้ชิด ไม่มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สถานที่ออกกำลังกาย ขาดการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน การจัดสวัสดิการต่าง ๆ เหล่านี้ ถือว่าเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งมั่นคงให้กับชุมชน สังคม เศรษฐกิจ โดยสนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณภาพตามสมควรแก่อัตภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง. 2558 : 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้รับผิดชอบงานด้านสวัสดิการสังคม โดยตำแหน่ง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในปัจจุบันและอนาคต ตลอดจนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสามารถนำไปปฏิบัติเพื่อสนองความต้องการของผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยางเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เพื่อจะได้นำส่วนที่บกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เป็นสารสนเทศที่จะนำไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และท้องถิ่นอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ใน 4 ด้าน จากการบูรณาการแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อส่งเสริมผู้สูงอายุ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548 : 29 – 32) ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพอนามัยและการรักษาพยาบาล 2) ด้านที่อยู่อาศัย 3) ด้านการศึกษา และ 4) ด้านรายได้

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 19 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 1,497 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2555 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่างๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจตรงกันกับผู้วิจัย ช่วยให้หัวข้อมีความรัดกุมและอยู่ในกรอบของการวิจัยมากขึ้น ผู้วิจัยจึงขอให้คำนิยามศัพท์เฉพาะดังนี้

1. **ความต้องการ** หมายถึง ความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

2. **ความต้องการสวัสดิการสังคม** หมายถึง ความต้องการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ และการจัดบริการทางสังคม ซึ่งเกี่ยวกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ตามความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ที่ได้รับจากภาครัฐ ใน 4 ด้าน ดังนี้

2.1 **ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล** หมายถึง ความต้องการได้รับบริการด้านสุขภาพ โดยมีหน่วยงานทางการแพทย์หรือสาธารณสุข ออกเยี่ยมและตรวจสุขภาพประจำปี มีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ มาให้คำแนะนำปรึกษาในชุมชน มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ มีการส่งเสริมการออกกำลังกาย มีบริการกายภาพบำบัด โดยใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม

2.2 **ด้านที่อยู่อาศัย** หมายถึง ความต้องการได้รับการเกี่ยวกับการสงเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัยตามสมควรแก่อัตภาพ ต้องการที่พักหรือที่อยู่ในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง มีสถานสงเคราะห์ในตำบลหรืออำเภอ ต้องการงบประมาณในการซ่อมแซมที่อยู่อาศัยที่ให้ความสะอาด ปลอดภัย มีสิ่งอำนวยความสะดวกหรือติดตั้งอุปกรณ์ช่วยเหลือ มีบริการออกเยี่ยมเยียนบ้านผู้สูงอายุ

2.3 **ด้านการศึกษา** หมายถึง ความต้องการให้มีการส่งเสริมและพัฒนาระบบการศึกษาสำหรับผู้สูงอายุ ในหลักสูตรระยะสั้น มีศูนย์เรียนรู้ชุมชน อบรมพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ มีสื่อความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์สำหรับผู้สูงอายุ จัดให้มีศูนย์บริการด้านข้อมูลข่าวสารส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาสาขาต่าง ๆ ให้แก่ชุมชนและสังคม

2.4 **ด้านรายได้** หมายถึง ความต้องการให้หน่วยงานภาครัฐประกันรายได้

จัดหาอาชีพที่เหมาะสม มีการส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาฝีมือ ฝึกอบรมพัฒนาทักษะอาชีพตามอัตรายศเพื่อให้มีรายได้เสริม มีการส่งเสริมอาชีพในระดับครัวเรือน ให้ความรู้ ส่งเสริมให้มีการออม สร้างความมั่นคงทางรายได้ จัดตั้งกองทุนสัจจะออมทรัพย์ในชุมชน

3. **ผู้สูงอายุ** หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

4. **องค์การบริหารส่วนตำบล** หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ และผลงานวิชาการที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์
2. แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ
3. แนวคิดนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ
4. สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย
5. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
6. บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
7. บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
8. งานวิจัยและผลงานที่เกี่ยวข้อง

แนวคิด ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

มนุษย์นั้นมีลักษณะความต้องการที่แตกต่างกัน มีความอยากได้ ใครได้หรือประสงค์จะได้เมื่อเกิดความรู้สึกดังกล่าว จะทำให้เกิดความขาดสมดุล เนื่องจากมีสิ่งรบกวนกระตุ้น จึงต้องพยายามดิ้นรนและแสวงหา เพื่อตอบสนองความต้องการนั้น และก็จะเกิดความต้องการใหม่เกิดขึ้นมาทดแทนวนเวียนอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด

ความหมายของความต้องการของมนุษย์

ตามธรรมชาติแล้ว มนุษย์คือสัตว์สังคมที่มีความต้องการมากมายหลายอย่าง มีการแข่งขัน การแสวงหา การต่อสู้ให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการและความต้องการของมนุษย์นั้นไม่มีที่สิ้นสุด คือเมื่อความต้องการเกิดขึ้นได้รับการตอบสนองแล้ว ความสำคัญขั้นนั้นจะลดความต้องการลงจนหมดความสำคัญไป แต่จะเกิดความต้องการสิ่งใหม่เข้ามาแทนโดยไม่มีที่สิ้นสุด ในเรื่องนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายแตกต่างกัน ดังนี้

ไซโล เครือธตันไพบูลย์ (2550 : 13) ให้ความหมาย ความต้องการไว้ว่า ความต้องการหมายถึง ช่องว่างระหว่างผลผลิตที่เป็นอยู่ ในปัจจุบันกับผลผลิตที่เราต้องการ โดยนำช่องว่างที่ได้รับมาลำดับความสำคัญแล้วเลือกสิ่งที่สำคัญเป็นความต้องการที่ต้องกระทำก่อน

กาตี ยกน้อยวงษ์ (2551 : 61) ได้ให้ความหมายความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์ หมายถึง ความต้องการที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ ความต้องการเหล่านี้ต้องได้รับการตอบสนองก่อนความต้องการจึงจะก้าวเข้าสู่ขั้นต่อไป

วิจิตร อาวะกุล (2551 : ออนไลน์) กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ภาวะที่บุคคลยังขาด หรือไม่ได้สิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความต้องการที่จะมีหรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ความต้องการนี้หากยังไม่ได้รับการตอบสนองให้เป็นที่พอใจตามสมควรแล้ว จะเป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ การพัฒนาต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่ง

วชิราภรณ์ โนราช (2553 : 7) ได้ให้ความหมาย ความต้องการของมนุษย์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ความต้องการพื้นฐานในภาวะปกติ หมายถึง การดูแลตนเองที่เป็นกิจวัตรประจำวัน ตามปกติหรือกิจกรรมที่ทำเพื่อให้บรรลุความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อรักษาซึ่งสุขภาพและความผาสุกในชีวิต

2. ความต้องการในภาวะสุขภาพเบี่ยงเบนไปจากภาวะปกติ หมายถึง การดูแลตนเอง ขณะเจ็บป่วยหรือทุพพลภาพ อันเป็นสาเหตุให้การดูแลตนเองลดลงหรือไม่สามารถทำกิจกรรมบางอย่างที่อยู่ภายใต้การรักษาพยาบาลได้

พัชณี ขนิษฐาวงศ์ (2554 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมาย ความต้องการไว้ว่า ความต้องการ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและมุ่งให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น สภาวะที่บุคคลขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คือช่องว่างอันเกิดจากสิ่งที่บุคคลมีอยู่กับสิ่งที่บุคคลปรารถนา

สรุปได้ว่า ความต้องการของมนุษย์ หมายถึง ความต้องการที่ติดตัวเรามาตั้งแต่เกิด ซึ่งเป็นตัวกำหนดความต้องการขั้นพื้นฐานอันดับแรกของพฤติกรรม และความต้องการนั้น จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการถูกระงับจากปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ก่อนจะก้าวเข้าสู่ความต้องการขั้นต่อไป

ลักษณะของความต้องการของมนุษย์

มนุษย์มีความต้องการอยู่หลายรูปแบบโดยไม่มีที่สิ้นสุด ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สิ่งแวดล้อมและด้านต่าง ๆ ล้วนเป็นแรงขับที่เกิดขึ้นพร้อมกับความต้องการของมนุษย์ พฤติกรรมหนึ่งก็สามารถตอบสนองความต้องการในหลายสิ่ง และมีความต้องการหลายระดับ ดังนั้น มีนักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงลักษณะของความต้องการของมนุษย์ไว้ ดังนี้

ไรต์ และมอนเทก (Rine & Montag. 1976 : 8 ; อ้างถึงใน มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ. 2540 : 16 - 17) ได้แบ่งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological needs) เป็นความต้องการเพื่อดำรงชีวิต เป็นความต้องการพื้นฐานที่ต้องบรรลุเพื่อให้มนุษย์อยู่อย่างปกติ ได้แก่ ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำดื่ม การพักผ่อน การออกกำลังกาย ความสุขสบายเกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่มและที่อยู่อาศัย ความสะอาดของร่างกายทั่วไป และความสะอาดของสภาพแวดล้อม ความต้องการควบคุม อุณหภูมิของร่างกาย ตลอดจนความต้องการการขับถ่าย

2. ความต้องการทางด้านจิตใจ (Psychological needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความเป็นเจ้าของ ต้องการความมั่นคง ความเป็นอิสระ การพึ่งพาอาศัยคนอื่น ความสำเร็จ

3. ความต้องการทางวิญญาณ (Spiritual Needs) ได้แก่ ความต้องการความเชื่อดี ความหวัง ความมีศักดิ์ศรี ความมีเหตุผล การปลอบใจ และเสรีภาพ

ปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 48-51) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านกายภาพ (Physiological needs) เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นพร้อมกับความต้องการมีชีวิต การต้องการวุฒิภาวะที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์เรียนรู้แต่อย่างไร เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของร่างกายเป็นสำคัญ เป็นแรงขับเคลื่อนเบื้องต้นที่ร่างกายถูกกระตุ้นทำให้เกิดความรู้สึกอ่าว กระทบกระเทือน มีชีวิต ชีวา ที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าเกิดขึ้นจากสภาวะทางอารมณ์ สิ่งกระตุ้นทั้งภายนอกและภายใน ได้แก่

1.1 ความต้องการอาหาร เพื่อหล่อเลี้ยงชีวิต อาหารเป็นสิ่งมีชีวิต

1.2 ความต้องการน้ำเพื่อรักษาสมดุลของร่างกาย ร่างกายของคนเสียน้ำเนื่องจาก อากาศร้อน การออกกำลังกาย การทำงานหนักทำให้เสียเหงื่อออกจากร่างกาย

1.3 ความต้องการทางเพศ ความต้องการทางด้านนี้เริ่มเมื่อคนเราเข้าสู่วัยรุ่นและเป็นวัยผู้ใหญ่ การแสดงออกถึงความต้องการทางเพศขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ความพึงพอใจ รสนิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคมนั้น

1.4 ความต้องการอุณหภูมิที่เหมาะสม คนเราดำรงชีวิตอยู่ได้ต้องอาศัยความสมดุลทางร่างกาย อุณหภูมิไม่สูงเกินไปและต่ำเกินไปพอที่ร่างกายจะทนได้

1.5 ความต้องการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด เพื่อให้ร่างกายเกิดความปลอดภัย ความเจ็บปวดเป็นไข้ของร่างกาย ทำให้อวัยวะพยายามสร้างภูมิคุ้มกันขึ้น เมื่อมีคนอื่นมาทำร้าย คนเราก็จะหลีกเลี่ยง หรือต่อสู้ป้องกันตัว

1.6 ความต้องการพักผ่อนนอนหลับ เพื่อผ่อนคลายให้ร่างกาย ได้มีโอกาสสะสมพลังงานใหม่ และซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอของร่างกาย

1.7 ความต้องการอากาศบริสุทธิ์ที่มีก๊าซออกซิเจนสำหรับหายใจ เราอาจอดสู่ออกน้ำได้หลายชั่วโมง แต่กลับหายใจได้ไม่นาน

1.8 ความต้องการการขับถ่าย เป็นการขับถ่ายของเสียออกจากร่างกาย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเช่นเดียวกับอาหารและน้ำ เพราะของเหลือเหล่านี้จะเป็นพิษให้กับร่างกาย ทำให้เราอึดอัดไม่สบาย บางครั้งอาจทำลายชีวิตได้

2. ความต้องการด้านจิตใจและสังคม (Psychological and social needs) ความต้องการประเภทนี้ค่อนข้างซับซ้อนและเกิดขึ้นจากสภาพสังคม วัฒนธรรม การเรียนรู้ประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้รับและเป็นสมาชิกอยู่ ความต้องการทางสังคมและจิตใจนี้ยังแตกต่างกันไปแต่ละบุคคล แต่ในสังคมและฐานะทางสังคมบุคคล รวมทั้งเวลาและโอกาสที่แตกต่างออกไปด้วยลักษณะสำคัญของความต้องการทางด้านจิตใจและสังคม ดังนี้

2.1 ความต้องการที่เกิดจากสังคม ที่เป็นมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมและกลายเป็นลักษณะนิสัยประจำตัวของแต่ละคน สิ่งเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

2.2 ความต้องการทางสังคมที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์เราต้องมีประสบการณ์และการเรียนรู้มาก่อน จึงจะเข้าใจและเลือกกระทำได้บางทีเราก็ต้องศึกษาว่าจะเริ่มอย่างไร และควรทำอย่างไรต่อไป

2.3 ความต้องการนี้เปลี่ยนแปลงได้แม้ในบุคคลเดียวกัน

2.4 ความต้องการนี้มีมากขึ้นเมื่ออยู่รวมกลุ่มมากกว่าอยู่คนเดียว

2.5 ความต้องการนี้เป็นพฤติกรรมปกปิดมากกว่าพฤติกรรมเปิดเผย

2.6 ความต้องการที่มองไม่เห็นเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม

2.7 ความต้องการทางจิตใจและสังคมมีอิทธิพลที่จะผลักดันให้คนเราทำอะไรก็ได้

แอลเดอร์เฟอร์ (Alderfer, 1972 : ไม่มีเลขหน้า ; อ้างถึงใน ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี. 2552 : 17-18) ได้แบ่งความต้องการของบุคคลออกเป็น 3 ประการ

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ เป็นความต้องการที่ตอบสนองเพื่อให้มีชีวิตอยู่ต่อไป ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกาย และความต้องการความปลอดภัย

2. ความต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นความต้องการของบุคคลที่มีมิตรสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างอย่างมีความหมาย

3. ความต้องการเจริญก้าวหน้าเป็นความต้องการสูงสุด รวมถึงความต้องการได้รับการยกย่องและความสำเร็จ

สรุปได้ว่า ลักษณะความต้องการของมนุษย์นั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ดังนั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องรู้จัก “มนุษย์” คนที่เราจะต้องรู้จักช่วยให้ดีเสียก่อนว่ามนุษย์นั้นมีลักษณะธรรมชาติและความต้องการเป็นอย่างไร เพื่อที่จะทำให้เราสามารถรู้เข้าใจถึงตัวมนุษย์เรานั้นอย่างแท้จริง ซึ่งได้มีนักวิชาการและผู้ศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและให้ความหมายของความต้องการของมนุษย์ไว้ ดังนี้

ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่มีการต่อสู้ แสวงหาให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนต้องการเสมอและความต้องการของมนุษย์นี้เองไม่มีที่สิ้นสุด คือ เมื่อความต้องการเกิดขึ้นได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการขั้นนั้นจะลดความสำคัญลงจนหมดความสำคัญไป แต่จะเกิดความต้องการสิ่งใหม่ต่อไป จึงได้เกิดทฤษฎีพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ ดังทฤษฎีความต้องการต่าง ๆ ดังนี้

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs)

มาสโลว์ นักจิตวิทยาในกลุ่มมนุษยนิยม ได้อธิบายเรื่องความต้องการของมนุษย์ว่าเป็นลำดับทั้งหมด 5 ขั้น (Five general system of needs) มาสโลว์เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เป็นจำนวนมากสามารถอธิบายโดยใช้แนวโน้มของบุคคล ในการค้นหาเป้าหมายที่จะทำให้ชีวิตของเขาได้รับความต้องการ ความปรารถนา และได้รับสิ่งที่มีความหมายต่อตนเอง ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ไว้ ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2541 : 51) กล่าวว่า ทฤษฎีความต้องการของ Maslow (Maslow's Need Hierarchy) Maslow ได้ตั้งสมมุติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ดังนี้

1. บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุดขณะที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นสิ่งที่จูงใจในพฤติกรรมของคนนั้น
3. ความต้องการของบุคคลจะเรียงเป็นลำดับขั้นตอนความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้วบุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541 : 109 - 111) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการตามลำดับขั้น ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physiological needs) เป็นความต้องการขั้นต่ำสุดของมนุษย์ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสมการบรรเทาความเจ็บปวดต่าง ๆ เป็นต้น

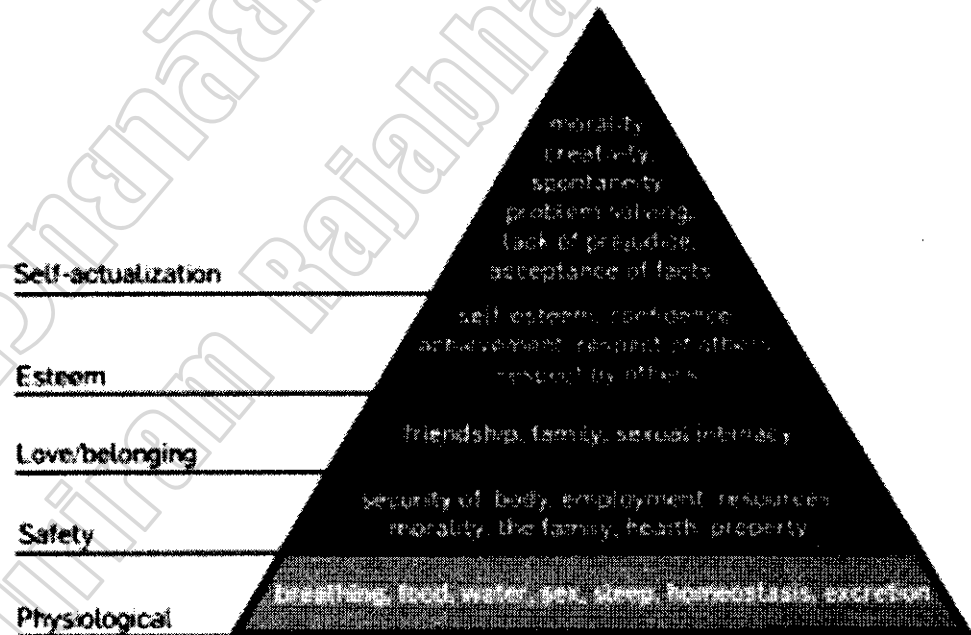
2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety and security needs) ความต้องการมีอิสระ และความความปลอดภัยจากภัยคุกคามต่าง ๆ

3. ความต้องการความรักและการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ (Belonging needs, social and love needs) ความรู้สึกว่าคุณได้รับความรักและมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นสมาชิกกับกลุ่ม

4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ (Self esteem needs) เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของตน

5. ความต้องการความสำเร็จชีวิต (Self actualization needs) เป็นความต้องการขั้นสูงสุดในชีวิตเป็นความต้องการที่เกี่ยวกับการทำงานที่ตนเองชอบ หรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

อนิวัช แก้วจันทน์ (2552 : 66-68) กล่าวว่า Maslow เป็นนักจิตวิทยาอยู่ที่มหาวิทยาลัยแบรนดิส ได้พัฒนาทฤษฎีการจูงใจที่รู้จักกันมากที่สุดทฤษฎีหนึ่งขึ้นมา Maslow ระบุว่าบุคคลจะมีความต้องการที่เรียงลำดับจากระดับพื้นฐานมากที่สุดไปยังระดับสูงสุดดังนี้

ภาพประกอบ 2.1 แสดงลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ ตามทฤษฎีของมาสโลว์
ที่มา : อนิวัช แก้วจันทน์ (2552 : 66-68)

มาสโลว์ (Maslow) เรียกลำดับความต้องการนี้ว่า “Hierarchy of needs” ซึ่งประกอบด้วย ลำดับความต้องการของมนุษย์จากระดับต่ำไประดับสูง 5 ระดับ ดังนี้

1. ความต้องการขั้นพื้นฐาน (Physiological needs) คือ เป็นความต้องการด้านร่างกาย เพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร อากาศ น้ำ และที่อยู่อาศัย เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการอันดับที่สองของ Maslow จะถูกกระตุ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายถูกตอบสนองแล้ว ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยจะ หมายถึง ความต้องการสภาพแวดล้อม
3. ความต้องการทางสังคม (Social needs) คือ ความต้องการระดับที่สาม โดยความต้องการทางสังคม หมายถึง ความต้องการที่จะเกี่ยวพัน การมีเพื่อนและการ ถูกยอมรับ โดยบุคคลอื่น เพื่อการตอบสนองความต้องการทางสังคม
4. ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง (Esteem needs) คือ ความต้องการระดับที่สี่ เป็น ความต้องการที่จะให้ผู้อื่นยกย่องจากบุคคลอื่น
5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self-actualization needs) คือ ความต้องการระดับ สูงสุด บุคคลมักจะต้องการ โอกาสที่จะคิดสร้างสรรค์ภายในงาน หรือพวกเขาอาจจะต้องการความ เป็นอิสระและความรับผิดชอบ ซึ่งความต้องการความสมหวังของชีวิตคือ ความต้องการที่จะบรรลุ ความสมหวังของตนเองด้วยการใช้ความสามารถ ทักษะ และศักยภาพอย่างเต็มที่บุคคล ที่ถูกจูงใจด้วยความต้องการความสมหวังของชีวิต จะแสวงหางานที่ทำหายความสามารถ ของพวกเขา การเปิดโอกาสให้พวกเขาใช้ความคิดสร้างสรรค์หรือการคิดค้นสิ่งใหม่

ทฤษฎีความต้องการตามแนวความคิดของเมอร์เรย์ (Murray)

เมอร์เรย์ นักจิตวิทยาชาวสหรัฐอเมริกา กล่าวว่า ความต้องการของมนุษย์ถูกกำหนด ด้วยตัวแปร 3 ประการ ได้แก่ ประสบการณ์ในอดีต/ปัจจุบัน พื้นฐานสรีระ และสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจ ซึ่งเป็นผลให้มนุษย์เราแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปในทิศทาง ที่จะนำไปสู่เป้าหมายของตนเอง ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของเมอร์เรย์ ไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546 : 52 - 53) กล่าวว่า เมอร์เรย์ อธิบายว่าความต้องการ ของบุคคลมีความต้องการหลายอย่างในเวลาเดียวกัน ได้จำแนกความต้องการของบุคคลที่เป็น ความสำคัญเกี่ยวกับการทำงาน มีอยู่ 20 ประการ ดังนี้

1. ความต้องการความสำเร็จ (Demand for success) หมายถึง ความต้องการที่จะทำ สิ่งใดสิ่งหนึ่งให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

2. ความต้องการมีมิตรสัมพันธ์ (Friendly needs) เป็นความต้องการมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่น โดยคำนึงถึงการยอมรับของเพื่อนร่วมงาน
3. ความต้องการอิสระ (Independent demand) เป็นความต้องการที่จะเป็นตัวของตัวเอง
4. ความต้องการมีอำนาจ (Power requirements) เป็นความต้องการที่จะมีอิทธิพลเหนือคนอื่นและต้องการที่จะควบคุมคนอื่นให้อยู่ในอำนาจของตน
5. ความต้องการเป็นอิสระ (Need for autonomy) ความต้องการชนิดนี้เป็นความต้องการที่ปรารถนาจะเป็นอิสระจากสิ่งกีดขวางทั้งปวง ต้องการที่จะต่อสู้ดิ้นรนเพื่อเป็นตัวของตัวเอง
6. ความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement) เป็นความต้องการที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่ยากลำบากให้ประสบความสำเร็จ จากการศึกษาพบว่าเพศชายจะมีระดับความต้องการความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง
7. ความต้องการสร้างมิตรภาพกับบุคคลอื่น (Need for affiliation) เป็นความต้องการที่จะทำให้ผู้อื่นรักใคร่ ต้องการรู้จักหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ต้องการเอาอกเอาใจ มีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนฝูง พยายามสร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลอื่น
8. ความต้องการความสนุกสนาน (Need for play) เป็นความต้องการที่จะแสดงความสนุกสนานต้องการหัวเราะ เพื่อการผ่อนคลายความตึงเครียดมีการสร้างหรือเล่าเรื่องตลกขบขัน เช่น มีการพักผ่อนหย่อนใจมีส่วนร่วมในเกมส์กีฬา เป็นต้น
9. ความต้องการแยกตนเองออกจากผู้อื่น (Need for rejection) บุคคลมักจะมี ความปรารถนาในการที่จะแยกตนเองออกจากผู้อื่น ไม่มีความรู้สึกยินดีในร้ายกับบุคคลอื่น ต้องการเมินเฉยจากผู้อื่นไม่สนใจผู้อื่น
10. ความต้องการความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น (Need for succorance) ความต้องการประเภทนี้จะเป็นความต้องการให้บุคคลอื่นมีความสนใจเห็นอกเห็นใจ มีความสงสารในตนเอง ต้องการได้รับความช่วยเหลือ การดูแลให้คำแนะนำดูแลจากบุคคลอื่นนั่นเอง
11. ความต้องการที่จะให้ความช่วยเหลือต่อบุคคลอื่น (Need for nurture) เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในการทำกิจกรรมกับบุคคลอื่น โดยการให้ความช่วยเหลือให้บุคคลอื่นพ้นจากภัยอันตรายต่าง ๆ
12. ความต้องการที่จะสร้างความประทับใจให้กับผู้อื่น (Need for exhibition) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นได้เห็น ได้ยินเกี่ยวกับเรื่องราวของตนเอง ต้องการให้ผู้อื่นมีความสนใจ สนุกสนานแปลกใจ หรือตกใจในเรื่องราวของตนเอง เช่น เล่าเรื่องตลกขบขันให้บุคคลอื่นฟังเพื่อบุคคลอื่นจะเกิดความประทับใจในตนเอง เป็นต้น

13. ความต้องการมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (Need for dominance) เป็นความต้องการที่จะให้บุคคลอื่นมีการกระทำตามคำสั่ง หรือความคิดความต้องการของตน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนมีอิทธิพลเหนือกว่าบุคคลอื่น

14. ความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้อาวุโสกว่า (Need for deference) เป็นความต้องการที่จะยอมรับนับถือผู้ที่อาวุโสกว่าด้วยความยินดี รวมทั้งนิยมชมชื่นในบุคคลที่มีอำนาจเหนือกว่าพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับบุคคลดังกล่าวด้วยความยินดี

15. ความต้องการหลีกเลี่ยงความรู้สึกล้มเหลว (Need for avoidance of inferiority) ความต้องการจะหลีกเลี่ยงให้พ้นจากความอับอายทั้งหลายต้องการหลีกเลี่ยงการดูถูก หรือการกระทำต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความละอายใจรู้สึกอับอายล้มเหลว พ่ายแพ้

16. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากอันตราย (Need for avoidance harm) ความต้องการนี้เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความเจ็บปวดทางด้านร่างกายต้องการได้รับความปลอดภัยจากอันตรายทั้งปวง

17. ความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงจากการถูกตำหนิหรือถูกลงโทษ (Need for avoidance of blame) เป็นความต้องการที่จะหลีกเลี่ยงการลงโทษด้วยการคล้อยตามกลุ่ม หรือยอมรับคำสั่ง หรือปฏิบัติตามกฎข้อบังคับของกลุ่มกฎเกณฑ์เพราะกลัวถูกลงโทษ

18. ความต้องการความเป็นระเบียบเรียบร้อย (Need for orderliness) เป็นความต้องการที่จะจัดสิ่งของต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความประณีต งดงาม

19. ความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียง (Needs to maintain reputation) เป็นความต้องการที่จะรักษาชื่อเสียงของคนที่มียู่วางเงินสุดความสามารถ เช่น การไม่ยอมขโมย แม้ว่าตนเองจะหิว หรือไม่ยอมทำความผิดไม่คดโกงผู้ใดเพื่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูล เป็นต้น

20. ความต้องการให้ตนเองมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น (Need for contrariness) เป็นความต้องการที่อยากจะเด่น น่าสมยศ ไม่เหมือนใคร

ทฤษฎีความต้องการ ERG ของ Alderfer

เคลย์ตันอัลเดอร์เฟอร์ เป็นนักจิตวิทยาชาวอเมริกา อัลเดอร์เฟอร์ ได้ปรับปรุงลำดับความต้องการตามแนวคิดของมาสโลว์ ใหม่ เหลือความต้องการเพียง 3 ระดับ ซึ่งนักวิชาการได้กล่าวถึงทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ ไว้ดังนี้

อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer. 1972 : 104 ; อ้างถึงใน บุญมั่ง หนาสุวัฒน์. 2549 : 109 - 210) ทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้น โดยมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ แต่ได้สร้างรูปแบบ

ที่แตกต่างกันออกไปซึ่งเรียกว่า ทฤษฎีความต้องการ อี อาร์ จี (ERG : Existence Relatedness Growth Need Theory) แอลเดอร์เฟอร์ ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการมีชีวิตอยู่ (Existence needs) เป็นความต้องการขั้นแรก ได้แก่ ความต้องการทางด้านร่างกายเพื่อการมีชีวิตอยู่รอด ซึ่งรวมถึงความต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และความต้องการความมั่นคงปลอดภัย องค์การสามารถตอบสนองความต้องการด้านนี้ได้ โดยการเพิ่มค่าจ้าง ให้เงินพิเศษ ให้ผลประโยชน์ตอบแทนอื่น ๆ การมีสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย การมีความมั่นคงในการทำงาน เป็นต้น

2. ความต้องการมีสัมพันธ์ทางสังคม (Relatedness needs) เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคม ต้องการเป็นบุคคลที่มีความหมายสำหรับสังคม เช่น ความต้องการเป็นผู้นำ ความต้องการมีเกียรติยศ ชื่อเสียง สถานะทางสังคมที่สูงขึ้น ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคมนี้จะเกิดจากการได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานที่อยู่ในองค์การ และสมาชิกในครอบครัวตลอดจนเพื่อน ๆ

3. ความต้องการความก้าวหน้า (Growth needs) เป็นความต้องการที่จะมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงสถานภาพและความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน เช่น ความต้องการได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในหน้าที่การงานเพิ่มขึ้น ความต้องการทำกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่และการใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน เป็นต้น

สิริกาญจน์ ยอดบุรี และคณะ (2555 : 9) กล่าวว่า อัลเดอร์เฟอร์ เห็นว่าความสำคัญของความแตกต่างของบุคคลในความต้องการต่าง ๆ กัน ทั้งความแตกต่างของบุคคลในระดับพัฒนาและความแตกต่างของบุคคลในสมาชิกของกลุ่ม เขานำทฤษฎีความต้องการของมนุษย์ของมาสโลว์มาประยุกต์ใช้ในแง่ที่ว่าแม้ผู้บริหารจะพยายามตอบสนองความต้องการระดับต่าง ๆ ของพนักงาน โดยการดำเนินการด้วยวิธีต่าง ๆ แต่บางครั้งการตอบสนองเหล่านั้นอาจติดขัดหรือสิ่งที่จะพึงมอบให้อาจยังไม่มีการตอบสนองนั้น ก็จะไม่ได้ผลติดตามต้องการผู้บริหารจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนการจูงใจหรือหันกลับให้ถูกทาง มิฉะนั้นการจูงใจอาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร

สรุปได้ว่า ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมนุษย์ เป็นความต้องการทางกายภาพ ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสมการบรรเทาความเจ็บปวดต่าง ๆ เป็นต้น ความต้องการความปลอดภัย ความต้องการมีอิสระและความความปลอดภัยจากภัยคุกคามต่าง ๆ ความต้องการความรักและการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ความรู้สึกว่าได้รับความเป็นมิตรความรัก และมีส่วนร่วมในการเข้าเป็นสมาชิกกับกลุ่ม ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของตน ความต้องการความสำเร็จชีวิต เป็นความต้องการขั้นสูงสุดในชีวิตเป็นความต้องการที่เกี่ยวกับ

การทำงานที่ตนเองชอบหรือต้องการจะเป็นมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้ ความต้องการมีชีวิตอยู่รอด ซึ่งรวมถึงความต้องการอาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัยและความต้องการความมั่นคงปลอดภัย ความต้องการมีสัมพันธ์ทางสังคม ความต้องการความก้าวหน้า เป็นต้น

แนวคิดการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

การจัดสวัสดิการสังคม เป็นการจัดบริการทางสังคมเพื่อดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไข ปัญหาทางสังคมและพัฒนาสังคม รวมทั้งการส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชน สามารถดำรงชีวิตได้ในระดับมาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการ พื้นฐานของประชาชนให้ได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ความหมายของการจัดสวัสดิการสังคม

สวัสดิการสังคม คือ ระบบการจัดบริการสังคม เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม การพัฒนา การส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตได้ในระดับ มาตรฐาน โดยบริการดังกล่าวจะต้องตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชนให้ได้รับ การพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ทั้งในด้านการมีศึกษาที่ดี การมีสุขภาพอนามัย การมีที่อยู่อาศัย การมีงานทำ การมีรายได้ การมีสวัสดิการแรงงาน การมีความมั่นคงทางสังคม นันทนาการ และบริการสังคมทั่วไป โดยระบบบริการสังคมต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่ประชาชนต้องได้รับและเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดบริการสังคมในทุกระดับ แนวคิดทั่วไปเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมมีดังนี้

มาริสสา ฎุพีซ (2546:92) ได้กล่าวว่า การจัดสวัสดิการสังคม หมายถึง การดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ประชาชน โดยทั่วไปและเฉพาะกลุ่ม รัฐเป็นผู้กำหนด แนวทางหรือนโยบายในการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และสภาพสังคมในขณะนั้น เป็นสำคัญ แล้วรัฐเป็นผู้ลงมือดำเนินการเองบ้าง หรือส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรเอกชนต่าง ๆ หรือกลุ่มชนในสังคมร่วมกันจัดบริการให้สอดคล้องกับความต้องการพื้นฐานของประชาชน โดยหลักการสวัสดิการสังคมจึงมีความหมายในวงกว้าง 2 ประการ คือ

1. กลไกที่รัฐพึงนำมาใช้ในการกระจายความเป็นอยู่ที่ดีให้เกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน ในสังคม โดยระหว่างผู้ที่มีมั่งมีกับผู้ที่ยากจน
2. การที่รัฐจะให้ความคุ้มครองในเรื่องมาตรฐานขั้นต่ำของรายได้ในโภชนาการ สุขภาพ อนามัย ที่อยู่อาศัย และการศึกษาแก่ประชาชนของตนอย่างเท่าเทียมกัน

ระพีพรรณ คำหอม (2549 : 1) ได้กล่าวว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง ระบบการจัดสรร และจัดการบริการสังคมในลักษณะของโครงการ หรือบริการต่าง ๆ ให้กับคนในสังคม โดยเน้น สิทธิความเท่าเทียมกันที่จะได้รับบริการอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ดีของคนในสังคมการพัฒนาสังคม โดยรวบรวมทั้งระบบความมั่นคงทางสังคมของคนทุกคน ในสังคม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2551 : 1) ได้กล่าวว่า สวัสดิการ สังคม หมายถึง ระบบการจัดบริการทางสังคมซึ่งเกี่ยวข้องกับการป้องกัน การแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมความมั่นคงทางสังคม เพื่อตอบสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานของประชาชน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้อย่างทั่วถึงเหมาะสมเป็นธรรม และให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ที่อยู่อาศัย การทำงานและการมีรายได้ นันทนาการ กระบวนการยุติธรรมและบริการทางสังคมทั่วไป โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับและการมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมทุกระดับ

ศรีทับทิม พาณิชพันธ์ (2534 : 34-36 ; อ้างถึงใน บุญรอด ศรีผดุง. 2553 : 10 – 11) ได้กล่าวว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่บุคคลกลุ่มเป้าหมายและกลุ่ม ทั่วไปนั้น จะต้องอาศัยการทำงานที่เป็นระบบ ที่มีจัดการที่พอดีเพื่อการดำเนินงานให้เป็นไป ตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ว่า เป็นการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดความผาสุกของคนในสังคม หากพิจารณาถึงความหมายของงานสวัสดิการสังคมให้ไกลออกไปในประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายแล้วพอจะจับประเด็นได้ ดังนี้

1. ความหมายที่ใช้ในองค์การสหประชาชาติ นั้น สวัสดิการสังคม หมายถึง กิจกรรม ที่จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบ เพื่อช่วยให้บุคคลแต่ละคนสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ในสังคมได้ด้วยดี การที่จุดมุ่งหมายนั้นจะสัมฤทธิ์ผลด้วยดีโดยอาศัยหลักการทำงาน 2 ประการ คือการใช้เทคนิคและวิธีที่มุ่งช่วยให้บุคคลกลุ่มและชุมชนต่าง ๆ สามารถได้รับการตาม ความต้องการและสามารถแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการปรับตน ให้เข้ากับลักษณะที่กำลังเปลี่ยนแปลง ไปทุกขณะในสังคมได้ด้วยดี และการร่วมมือดำเนินงานของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมทั้งภาครัฐและ เอกชนเพื่อให้มีการปรับปรุงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมดียิ่งขึ้น

2. ความหมายที่ใช้ในประเทศอังกฤษ จะครอบคลุมถึงการจัดบริการอย่างกว้าง ๆ เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัย และการกินคือผู้ดีของประชาชน และเพื่อปรับปรุง สภาพแวดล้อม ที่เขาอาศัยอยู่ให้ดีขึ้น แรงจูงใจที่สำคัญยิ่ง คือ การเน้นให้ประชาชนมีความตระหนักว่าทุกชุมชน ย่อมจะต้องรับผิดชอบในการช่วยเหลือผู้ที่อ่อนแอกว่า ตลอดจนผู้ที่มีโชควาสนาด้อยกว่าและ จะต้องช่วยจัดหาบริการต่าง ๆ ให้แก่บุคคลที่ไม่สามารถจัดบริการนั้นด้วยตนเอง

3. ความหมายที่ใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา หมายถึง บริการต่าง ๆ ที่จัดให้แต่ละบุคคล ตลอดจนครอบครัวภายใต้อุปถัมภ์ของสังคม ทั้งนี้รวมถึงบริการอิสระสาขาอื่น ๆ อันได้แก่ สุขภาพ อนามัย การศึกษา ที่อยู่อาศัย การประกันสังคมแก่ประชาชน ดังนั้น บริการเหล่านี้ จึงอาจจัดขึ้นเพื่อให้แน่ใจว่าประชาชนของรัฐมีสุขภาพอนามัย การศึกษาและสวัสดิการที่ดี เป็นเบื้องต้น เพื่อส่งเสริมการใช้ชีวิตร่วมกันเป็นกลุ่ม และการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละบุคคล ให้ดีขึ้นเพื่อช่วยให้ประชาชนได้รู้จักใช้สิทธิในการใช้บริการ และสนับสนุนต่าง ๆ ในสังคม ได้โดยสะดวก ตลอดจนเพื่อช่วยเหลือบุคคลที่ประสบความยุ่งยากและต้องการบริการต่าง ๆ

4. สำหรับบริการทางสังคมในประเทศที่กำลังพัฒนานั้น ก็นับรวมถึงบริการต่าง ๆ อาทิ บริการสวัสดิการ ครอบครัวและเด็ก สังคมสงเคราะห์ในโรงเรียน การสังคมสงเคราะห์ ทางการแพทย์ ฝายกายและฝายจิต บริการอาคารสงเคราะห์ การสงเคราะห์ในโรงเรียน อุตสาหกรรม เป็นต้น

สรุปได้ว่า สวัสดิการสังคม หมายถึง การจัดบริการที่ต้องอาศัยความร่วมมือ จากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชน มีความเป็นอยู่ที่ดี ไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคม ประชาชนทุกคนได้รับสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของความต้องการขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคล แต่ละวัย

ความสำคัญของสวัสดิการสังคม

งานสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคมตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่ง ตายอาจกล่าวได้ว่าวัฏจักรชีวิตของคนในสังคม แต่ละคนต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากนโยบายของรัฐในรูปของกฎหมายและพระราชบัญญัติ โดยรัฐจะจัดสรร งบประมาณส่วนหนึ่งมาให้กับหน่วยงานที่ได้รับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการกระจายบริการสวัสดิการ สังคมให้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม จัดบริการสวัสดิการสังคมให้กับประชาชนทุกคน อย่างเท่าเทียมกันและเป็นธรรม

ฌองส์ เฟ็ชเชอร์ (2546 : 1 – 6) ได้กล่าวว่า โดยทั่วไปโครงการการจัดสวัสดิการ ของรัฐบาลจะประกอบด้วย การประกันสังคม (Social insurance) ประเภทต่าง ๆ ซึ่งในการจัด สวัสดิการสังคมในเยอรมัน หากจะจัดเป็นกลุ่มสวัสดิการ อาจจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. บริการสังคม (Social services) ได้แก่ การบริการการศึกษา สาธารณสุข และที่อยู่อาศัย และส่งเสริมช่วยเหลือเยาวชน

2. สังคมสงเคราะห์ (Social assistance) คือ การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ซึ่งในเยอรมัน มีรัฐบัญญัติการสนับสนุนช่วยเหลือสังคม (Federal social support act) ว่าด้วยข้อกำหนดด้านการช่วยเหลือบุคคลที่จำเป็นต้องช่วยเหลือ (Support for needy)

3. ประกันสังคม (Social insurance) ซึ่งเริ่มจากการประกันสุขภาพ เมื่อปี ค.ศ. 1883 และพัฒนามาตามลำดับ ขยายไปสู่การประกันด้านอื่น ๆ คือ การคลอดบุตร การสงเคราะห์บุตร ทูพพลภาพ ชราภาพ การตาย และการว่างงาน

วันทีย์ วาสิกะสิน และคณะ (2547 : 2) ได้กล่าวว่า สวัสดิการสังคมเป็นเรื่องของทุกคนในสังคมเพราะคำว่า สวัสดิการหรือสวัสดิภาพมีความหมายในแง่การอยู่ดีกินดี (Social well-being) ของทุกคนไม่เฉพาะผู้ยากไร้เท่านั้น คนทุกคนที่เกิดมาในโลกนี้ ตามปรัชญาสากลขององค์การสหประชาชาติในเรื่องสิทธิมนุษยชน กำหนดว่า คนทุกคนจะต้องได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอันเป็นสิทธิที่ทุกคนจะต้องได้รับ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดการบริการต่าง ๆ ไว้ให้ และความการขั้นพื้นฐานเป็นสิ่งที่ทุกคนรู้ว่าหมายถึงอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคเป็นปัจจัย พื้นฐานที่รัฐจะต้องจัดหาที่อยู่อาศัยให้ประชาชน โดยจัดให้ประชาชนได้มีงานทำ เพื่อมีเงินสำหรับซื้อเสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จัดให้มีสถานพยาบาลสำหรับประชาชน เมื่อเจ็บป่วย ไม่ว่าจะประชาชนคนนั้นจะอาศัยอยู่ในเมืองใหญ่หรือในชนบทที่ห่างไกล

รพีพรรณ คำหอม (2549 : 1-5) ได้กล่าวว่า งานสวัสดิการสังคมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคนทุกคนในสังคม ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย อาจกล่าวได้ว่า วัฏจักรชีวิต (Life's Cycle) ของคนในสังคมแต่ละคน ต้องได้รับบริการขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น บริการด้านสุขภาพอนามัย บริการด้านการศึกษา บริการด้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น ซึ่งมักจะมีการตั้งคำถามว่า ใครควรจะทำหน้าที่จัดระบบสวัสดิการสังคมให้กับประชาชน และใครควรจะได้รับบริการบ้าง คนทุกคนในสังคม หรือกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคมควรจะได้รับบริการดูแลก่อน ทำอย่างไรที่จะทำให้คนในสังคมได้รับบริการสวัสดิการสังคมอย่างทั่วถึง การกระจายบริการ หรือทรัพยากรให้กับประชาชนที่มีลักษณะปัญหาหลายหลายแตกต่างกันได้รับบริการอย่างเป็นธรรม ประเด็นเหล่านี้ยังมีข้อโต้แย้งเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านปรัชญาแนวคิด พัฒนาการของสังคมแต่ละสังคมและการประยุกต์ใช้ในลักษณะของนโยบาย แผนงาน และกิจกรรมในอดีตการดูแลคุ้มครองสมาชิกของสังคมเป็นบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัว ครอบครัวจึงเป็นสถาบันแรกที่สำคัญต่อการสร้างระบบความมั่นคงของมนุษย์และสังคม

สุเทพ เชาวลิต (2527 : 4 ; อ้างถึงใน บุญรอด ศรีผดุง. 2553 : 12) ได้กล่าวว่า ในประเทศไทยนั้นงานสวัสดิการสังคม ถือว่าเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทุกส่วนในสังคม ทั้งทาง

ด้านการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคงของชาติ ด้านเกียรติภูมิของประเทศ และด้านสิทธิมนุษยชน โดยพิจารณาจากความสำคัญที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านการปกครอง การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย รัฐบาลมีหน้าที่จะต้องบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชน สร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชน
2. ด้านเศรษฐกิจ ประชากรเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของประเทศชาติ การที่จะสร้างสรรค์ความเจริญในทุก ๆ ด้านให้กับประเทศชาติได้นั้น ประชาชนเป็นตัวจักรกลสำคัญในทางเศรษฐกิจ กิจการทั้งหลายสำเร็จได้ผลสมบูรณ์นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชากรเป็นสำคัญ ถ้าหากประชาชนไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ตามสมควรแล้ว ก็จะตกเป็นภาระแก่สังคมที่จะต้องเข้ามาช่วยเหลือบุคคลเหล่านี้ให้ช่วยเหลือตัวเองได้โดยเร็วที่สุด
3. ด้านความมั่นคงของชาติ ประกอบด้วย ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ตลอดทั้งความมั่นคงทางด้านการป้องกันประเทศด้วยกำลังสำคัญในการป้องกันประเทศ นั่นก็คือ ประชาชนที่จะเข้าเป็นทหาร ทหารที่เข้มแข็งย่อมมาจากประชาชนที่เข้มแข็ง ด้านร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์
4. ด้านเกียรติภูมิของประเทศ ปัจจุบันการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศสามารถติดต่อกันได้อย่างรวดเร็ว ย่อมทำให้มองเห็นถึงความเป็นอยู่และวิถีของประชาชนในประเทศนั้นด้วย รัฐบาลมีหน้าที่สร้างหลักประกันในกิจการที่ประชาชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกันหากประเทศใดประชาชนตกอยู่ในสภาพที่มีความเดือดร้อน ทุกข์ยาก ถูกทอดทิ้ง นั้นย่อมแสดงให้เห็นถึงบริการด้านสวัสดิการสังคมของประเทศนั้น อาจเป็นวิธีทางหนึ่งซึ่งนำมาแห่งความเสื่อมเสียเกียรติภูมิของประเทศ
5. ด้านสิทธิมนุษยชน งานสวัสดิการสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็น และเป็นที่ต้องการของมนุษยชนทั่วโลก ทุกคนมีสิทธิที่จะมีความเป็นอยู่ในมาตรฐานที่ถูกต้องเหมาะสมในด้านสุขภาพ ความผาสุกของตนเองและครอบครัว รวมทั้งในด้านอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย การรักษาพยาบาล และบริการสังคมที่จำเป็นอื่นๆ

สรุปได้ว่า ความสำคัญของงานสวัสดิการสังคมถือว่าเกี่ยวข้องกับทุกคน ตั้งแต่แรกเกิดจนกระทั่งตาย มนุษย์จึงต้องการได้รับสวัสดิการที่ดีตามสมควรแก่อัตราภาพ สวัสดิการที่ดีส่งผลถึงคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข รัฐบาลจึงส่งเสริมการจัดสวัสดิการตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

รูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

รูปแบบสวัสดิการ หมายถึง รูปแบบสวัสดิการที่เกิดจากการจัดสวัสดิการมากกว่า

1 รูปแบบขึ้นไป ถือเป็นรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการจัดระเบียบโลกใหม่ (New world order model) ของนักคิดสวัสดิการสังคมทั่วโลกที่เชื่อว่าหลังยุคโลกาภิวัตน์ ได้ส่งผลให้ระบบสวัสดิการสังคมในอดีตที่ผ่านมาต้องปรับตัวใหม่ เนื่องจากความหลากหลายของชนเผ่า เชื้อชาติ วัฒนธรรม มีมากขึ้น การจัดสวัสดิการในรูปแบบนี้จึงให้ความสำคัญกับมนุษย์ทุกคน (Welfare for all) ภายใต้หลักการสิทธิความเท่าเทียม ความเป็นธรรม การมีส่วนร่วมและความต้องการของประชาชน

วิยะดา ตีระแพทย์ (2542 : 18 – 19) กล่าวว่า รูปแบบงานสวัสดิการสังคม แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. สวัสดิการสังคมแบบสาธารณูปการ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือโดยทั่วไปแก่ประชาชนหรือครอบครัวที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ โดยจะต้องสอบสวนข้อเท็จจริงหรือทดสอบความจำเป็นก่อน การช่วยเหลือแบบสาธารณูปการอาจจะเป็นในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ การให้การช่วยเหลือแบบรับเข้าอยู่ในสถานสงเคราะห์ การให้ความช่วยเหลือเป็นเงิน เพื่อบรรเทาความเดือนร้อนหรือแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การให้ความช่วยเหลือเป็นสิ่งของ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนหรือแก้ไขปัญหเฉพาะหน้าเช่นเดียวกัน แต่เป็นการป้องกันมิให้ผู้ได้รับความช่วยเหลือนำเงิน ไปใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น จึงให้เป็นสิ่งของแทน การให้ความช่วยเหลือเป็นบริการ เช่น ให้คำแนะนำปรึกษาหางานให้ทำและฝึกอาชีพ

2. สวัสดิการสังคมแบบการประกันสังคม คือ วิธีการป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นแก่บุคคลและครอบครัว ด้วยการสร้างหลักประกันไว้ก่อนที่จะเกิดปัญหาเป็นแนวคิดของการป้องกันปัญหาวิธีการนี้เป็นที่เข้าใจกันทั่วไปคือ รูปแบบของการประกันสังคมที่ประชาชนนายจ้าง และรัฐบาลเสริมสร้างหลักประกันในการดำรงชีวิตด้วยการออมเงินเก็บไว้เป็นค่าใช้จ่ายเมื่อยามมีความจำเป็น เช่น เมื่อเจ็บป่วย ว่างาน ประสบอุบัติเหตุ หรือชราภาพ

3. สวัสดิการสังคมแบบบริการสาธารณะ ได้แก่ การที่รัฐบาลให้ความช่วยเหลือประชาชนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นการทั่วไป โดยไม่ต้องคำนึงว่าจะต้องมีความเดือดร้อนจำเป็นหรือไม่ หรือเป็นวิธีการของการจัดบริการสังคมที่จำเป็นต่อการยังชีพเป็นลักษณะบริการที่รัฐหรือเอกชนจัดให้มีขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เพราะโดยลำพังประชาชนไม่สามารถซื้อหาบริการหรือจัดหาบริการนั้นได้โดยลำพังตนเอง หรือกลไกของตลาด เช่น บริการรักษาความปลอดภัยบริการการป้องกันประเทศ บริการการศึกษา หรือบริการสาธารณสุขในรูปแบบต่าง ๆ

วันทนี วาสีกะสิน และคณะ (2547 : 3 – 5) กล่าวว่า สวัสดิการนั้นเป็นคำที่มีความหมายกว้างมาก โดยกินความตั้งแต่มาตรการทางภาษีอากร การให้ผลตอบแทนจากการทำงานในอาชีพต่าง ๆ มาตรการด้านการเงินการคลังอื่น ๆ ตลอดจนการให้บริการแก่ชุมชน และการแทรกแซงของรัฐในกรณีต่าง ๆ มีนักวิชาการได้จัดรูปแบบของสวัสดิการสังคมไว้ ดังนี้

1. สวัสดิการสังคมแบบสัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม (Industrialism or Industrial achievement performance or Handmaiden model) เป็นแนวความคิดที่มองว่าสวัสดิการสังคมเป็นเสมือนกลไกหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคมในแนวคิดนี้ถูกใช้เป็นเครื่องตอบแทนแก่ผู้ที่เป็นกำลังในการผลักดันระบบเศรษฐกิจ โดยใช้มาตรการด้านภาษีอากรและการเงินการคลัง ตลอดจนผลตอบแทนในอาชีพเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เป็นกำลังการผลิต การจัดสวัสดิการแบบสัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม ใช้เกณฑ์การจัดสรรโดยพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน สถานภาพ หรือบทบาทการทำงาน ผลิตภาพหรือผลิตผลของงาน เป็นสำคัญ ผู้ใดที่มีความสามารถในการทำงานสูง สามารถสร้างผลิตภาพและผลิตผลที่น่าพึงพอใจแก่ระบบเศรษฐกิจ หรือมีสถานภาพและบทบาทต่อการผลิตอย่างสูง ก็จะได้รับสวัสดิการตอบแทนที่ดีกว่าผู้ที่มีผลิตภาพและผลิตผลน้อยกว่า

2. สวัสดิการสังคมแบบสถาบัน (Institutionalism or Institutional model) แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบสถาบันเป็นแนวคิดที่ถือว่า สวัสดิการสังคมเป็นสถาบันสังคมสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดบูรณภาพ (Intefration) ในสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สังคมจะขาดเสียมิได้ แม้สังคมนั้นจะถือว่าเป็นสังคมที่มีเสถียรภาพแล้วก็ตาม สวัสดิการสังคมตามแนวคิดนี้ก็ยังต้องทำหน้าที่ให้ระบบสังคมดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ขณะที่ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีสร้างความไม่เป็นธรรมทางสังคมเศรษฐกิจ อันเป็นธรรมชาติที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบสถาบันมีความเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจเสรี ควรที่จะดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมดังกล่าว

3. สวัสดิการสังคมตามแบบพื้นที่ (Area – based) การจัดสวัสดิการสังคมในรูปแบบของพื้นที่เป็นฐานโดยทั่วไป เป็นการจัดตามพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ พื้นที่การปกครองประเทศ เช่น ภาค จังหวัด อำเภอ ท้องถิ่น ตำบล รูปแบบการจัดสวัสดิการลักษณะนี้ หน่วยงานในพื้นที่จะต้องมาร่วมกันจัดบริการตามภารกิจ หน้าที่ ขององค์กรสวัสดิการสังคมเพื่อให้เกิดความครอบคลุมทั่วถึง เป็นธรรมและมีมาตรฐานที่ดีด้านคุณภาพบริการ

กิติพัฒน์ นนทปัทมะกุล (2554 : 12 – 14) ได้แบ่งรูปแบบสวัสดิการสังคมออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. สวัสดิการสังคมแบบชั่วคราว บรรเทาปัญหาหรือแบบเก็บตก สวัสดิการสังคมแบบชั่วคราวนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อว่าบุคคลในสังคมจะได้รับการตอบสนองความต้องการ โดยแหล่งตอบสนองคือครอบครัวและตลาดรูปแบบนี้ หากประชาชนประสบความเดือดร้อน จะต้องช่วยเหลือตนเอง โดยหันหาทรัพยากรของตนเอง ซื่อหาบริการทางสังคมมาตอบสนองความต้องการ หากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หน่วยงานสวัสดิการของรัฐบาลจึงจะเข้าไปช่วยเหลือเป็นครั้งคราวไป เสมือนกับเป็นการดำเนินการเชิงรับรองให้เกิดปัญหาขึ้นก่อนจึงตามแก้ไข รูปแบบนี้ทำให้เกิดการรับรู้ว่าประชาชนที่ใช้บริการของรัฐบาลจึงเป็นพวกที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ เป็นภาระของสังคม

2. สวัสดิการสังคมแบบสัมฤทธิ์ผลทางอุตสาหกรรม มองว่าสวัสดิการสังคมเป็นเสมือนกลไกหนึ่งในระบบเศรษฐกิจ เป็นเครื่องตอบแทนแก่ผู้ที่เป็นกำลังสำคัญในการผลิตในระบบเศรษฐกิจ โดยใช้มาตรการทางด้านภาษีอากรและการเงินการคลัง ตลอดจนผลตอบแทนในอาชีพ เป็นสิ่งตอบสนองความต้องการของบุคคลที่เป็นกำลังการผลิต โดยเกณฑ์การจัดสรรพิจารณาจากความสามารถในการทำงาน สถานภาพ บทบาทในการทำงาน ผลิตผลของงาน เป็นสำคัญ

3. สวัสดิการสังคมแบบสถาบัน รูปแบบนี้ถือว่าสวัสดิการสังคมเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะก่อให้เกิดบูรณภาพในสังคม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่สังคมจะขาดเสียมิได้ แม้ว่าสังคมนั้นจะมีเสถียรภาพแล้วก็ตาม สวัสดิการสังคมตามแนวคิดนี้ก็ยังคงทำหน้าที่ให้ระบบสังคมดำเนินไปอย่างราบรื่น ขณะที่ระบบเศรษฐกิจตลาดเสรีสร้างความเป็นธรรมทางสังคม เศรษฐกิจอันเป็นธรรมชาติที่ยากจะหลีกเลี่ยงได้ แนวคิดสวัสดิการสังคมแบบสถาบันมีความเหมาะสมกับระบบเศรษฐกิจเสรีควรที่จะดำเนินการควบคู่กันไป เพื่อเป็นการต้านกับกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรม

ชินชัย ชีเจริญ (2557 : ออนไลน์) ได้กล่าวว่า การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมได้แบ่งรูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมตามแนวคิดต่าง ๆ ได้ 4 กลุ่ม ได้แก่

1. แนวคิดแบบใหม่ เป็นการจัดสวัสดิการแบบเก็บตกช่วยเหลือเฉพาะเท่าที่จำเป็น ถือเป็น การจัดสวัสดิการสังคมกระแสหลัก รูปแบบการจัดสวัสดิการเน้นการสงเคราะห์เฉพาะหน้า บทบาทของรัฐมีน้อย ช่วยเฉพาะที่จำเป็น บทบาทของเอกชน องค์กรการกุศล โบสถ์ วัดในการช่วยผู้ด้อยโอกาสจะมีสูง

2. แนวคิดแบบทางสายกลาง เป็นการจัดสวัสดิการแบบเก็บตกแต่ดูแลคนยากจนผู้ด้อยโอกาสเป็นพิเศษ การช่วยเหลือผู้ตกหล่นทางสังคมเป็นพิเศษ ถือเป็น การจัดสวัสดิการกระแสหลัก รูปแบบการจัดสวัสดิการเน้นสวัสดิการแบบการประกอบอาชีพ การจัดสวัสดิการ

จึงเป็นไปในรูปของการสร้างระบบความมั่นคงทางสังคม โดยการช่วยเหลือทางสังคม การประกันสังคม และการจัดบริการทางสังคม การก่อให้เกิดโครงข่ายความปลอดภัยทางสังคม และการคุ้มครองทางสังคม รัฐมีบทบาทในการดูแลผู้ด้อยโอกาส ในลักษณะการตรวจสอบว่าประชาชนประสบปัญหา และสมควรได้รับการช่วยเหลือจริงหรือไม่ เน้นการร่วมจ่าย ได้แก่ ระบบประกันสังคม การประกัยในรูปแบบต่าง ๆ

3. แนวคิดสังคมนิยมประชาธิปไตย เป็นการจัดสวัสดิการแบบสถาบัน แบบถ้วนหน้า หรือแบบรัฐสวัสดิการ เป็นการจัดสวัสดิการกระแสหลักในยุคคลาสสิก รูปแบบการจัดสวัสดิการ เน้นการจัดบริการสังคมในลักษณะสิทธิที่ประชาชนจะต้องได้รับ โดยเสมอและถ้วนหน้ากัน รัฐมีบทบาทหลักในการดูแลสวัสดิการของประชาชน โดยจัดเก็บภาษี กระจายรายได้ และจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน

4. แนวคิดแบบซ้ายใหม่หรือทางสายที่สาม เป็นการจัดสวัสดิการที่ ลดการพึ่งพา การจัดสวัสดิการแบบพหุลักษณะ แบบสวัสดิการผสม การเป็นสังคมสวัสดิการที่ทุกฝ่ายเข้ามา มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดสวัสดิการ บทบาทของรัฐ นอกจากรับผิดชอบการจัดสวัสดิการแล้ว ยังต้องเน้นการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชน

จากแนวความคิดดังกล่าว การจัดสวัสดิการสังคมมีหลายรูปแบบ หน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบ สามารถกำหนดรูปแบบสวัสดิการสังคม เพื่อเกิดความเหมาะสม และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง การจัดสวัสดิการเป็นการพัฒนา คุณภาพชีวิตของประชาชนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ภายใต้หลักการสิทธิความเท่าเทียม เสมอภาค และเกิดความเป็นธรรม

ขอบเขตของงานสวัสดิการสังคม

การจัดสวัสดิการสังคมเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ ของประชาชนในสังคมให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุม ตอบสนอง ความต้องการสวัสดิการของประชาชนให้ทั่วถึง

ทัศนีย์ ลักษณะภิกษนัชช (2545 : 13 – 16) ได้แบ่งขอบเขตการจัดสวัสดิการสังคม ออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1. การศึกษา (Education)
2. สุขภาพอนามัย (Health care)
3. การประกันรายได้ (Income maintainance) มีงานทำ มีรายได้ มีสวัสดิการแรงงาน
4. ที่อยู่อาศัย (Housing)

5. ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ความมั่นคงทางสังคม (Safety in Life and Property)

6. นันทนาการ (Recreation)

7. บริการสังคมปัจเจกบุคคล (Personal social services)

และได้กล่าวว่า เจมส์มิดซ์ลีย์ (James Midgley) อธิบายการจัดขอบเขตสวัสดิการสังคม ในหนังสือ The Field of International Social Welfare ว่า บริการสังคมใหญ่ ๆ (Big Five Social Services) ที่สถาบันรัฐสวัสดิการนิยมจัดให้มีขึ้น ได้แก่

1. โครงการประกันรายได้ เช่น การประกันสังคม (Social insurance) และ ประชาสงเคราะห์ หรือการช่วยเหลือทางสังคม (Social assistance)
2. บริการสุขภาพ (Health services)
3. โครงการทางการศึกษา (Educational programs)
4. ที่อยู่อาศัย (Housing)
5. บริการสังคมสงเคราะห์ หรือบริการสังคมปัจเจกบุคคล (Social work services or Personal social services)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2554 : 16 – 18) ได้แบ่งขอบเขตงานสวัสดิการสังคมเกี่ยวกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคม ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี 7 ด้าน ดังนี้

1. การมีสุขภาพที่ดี การที่ประชาชนได้รับการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ การรักษาพยาบาล การส่งเสริม และพัฒนาสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมอย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกัน โดยประชาชนไม่ว่าเพศใด อายุใด วัยใด เชื้อชาติใด ศาสนาใด อยู่ในภูมิภาคใด หรืออยู่ในวัฒนธรรมใด มีความสนใจในทางการเมือง มีแบบแผนการดำรงชีวิตเช่นใด หรือมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมในระดับชั้นใดก็ตาม พึงได้รับบริการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัยที่ได้มาตรฐานอย่างทั่วถึง เสมอภาค เป็นธรรมสอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ปัญหาของบุคคล กลุ่มบุคคล และประชาชน
2. การมีการศึกษาที่ดี การที่ประชาชนพึงได้รับบริการที่ส่งเสริมและพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ทักษะ ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปสู่การดำเนินชีวิต อย่างมีคุณภาพต่อไป และแม้ว่าประชาชนจะมีข้อบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือด้อยโอกาสทางการศึกษา ก็จะได้รับบริการการศึกษา พิเศษ และจัดรูปแบบการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนที่มีข้อจำกัดเหล่านั้น ทั้งนี้ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาในระดับอย่างน้อยที่สุด คือ การศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ความพิการ ความบกพร่องด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส ชนกลุ่มน้อย คนต่างวัฒนธรรม ต่างศาสนา ต่างความเชื่อ ต่างความสนใจทางการเมือง ต่างแบบแผนการดำเนินชีวิต ผู้อยู่ในภูมิภาคท้องถิ่นห่างไกล เป็นผู้ด้อยโอกาส หรือแม้แต่เพศ วัย ผิวพรรณ ต้องไม่เป็นเหตุให้ประชาชนผู้ใด ขาดโอกาสทางการศึกษา หรือได้รับบริการทางการศึกษาน้อยกว่าหรือด้อยกว่า ไม่เป็นธรรมหรือไม่เท่าเทียมกับประชาชน โดยทั่วไป

3. การมีที่อยู่อาศัย การที่ประชาชนมีที่อยู่อาศัยตามควรแก่อัตภาพ ช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในทำนองเดียวกัน ประชาชนทุกคนควรจะมีที่อยู่อาศัย ตามแต่กำลังความสามารถของบุคคลที่จะได้มา อย่างน้อยที่สุดที่อยู่อาศัยต้องให้ความปลอดภัย ความมั่นคง อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่มีสภาพเสื่อมโทรม แออัด แวดล้อมด้วยมลพิษหรือเสี่ยงต่อภัยพิบัติ เสี่ยงต่อความเสื่อมเสียทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

4. การมีงานทำ การมีรายได้ และการมีสวัสดิการแรงงาน การที่ประชาชนมีงานทำที่ทำให้มีรายได้อย่างน้อย เพียงพอแก่การดำรงชีพ งานที่ทำมีสวัสดิการที่ดีหรืออย่างน้อยตามที่กฎหมายกำหนด งานที่ต้องไม่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย อุบัติเหตุและอุบัติเหตุต่าง ๆ ไม่เป็นงานที่สร้างความเสื่อมเสียแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ผิดศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย ประชาชนมีความภาคภูมิใจในงานที่ทำและมีโอกาสก้าวหน้าในการทำงาน ประชาชนต้องได้รับรายได้และสวัสดิการจากการทำงานอย่างเสมอภาค เท่าเทียม และยุติธรรม ประชาชนสามารถรวมกลุ่มรวมตัวกันปกป้องผลประโยชน์ของตนในรูปของสหภาพแรงงาน เมื่อมีการเลือกปฏิบัติ หรือประชาชนทราบว่าไม่ได้รับความยุติธรรมในเรื่องรายได้สภาพ การทำงาน การจ้างงาน และสวัสดิการแรงงาน ประชาชนต้องได้รับความคุ้มครอง จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง กระบวนการและกลไกด้านแรงงานสัมพันธ์ต้องสามารถรองรับปัญหาและความต้องการของประชาชนด้านนี้ได้

5. การมีความมั่นคงทางรายได้ การที่ประชาชนทุกคนที่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ได้รับการคุ้มครองในเรื่องความมั่นคงในการดำเนินชีวิตของตนและครอบครัว ในรูปของการประกันสังคมซึ่งครอบคลุม เรื่องผลประโยชน์จากการประกันสุขภาพ การสงเคราะห์บุตร การชดเชย การขาดรายได้จากการเจ็บป่วย พิกัด ทูพพลภาพ ชราภาพ และการว่างงาน การประกันสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางสังคม โดยเฉพาะกับประชาชนผู้มีรายได้ประจำ ไม่ให้ได้รับความเดือดร้อน เมื่อมีเหตุให้สูญเสียรายได้ทั้งหมด บางส่วน หรือไม่เพียงพอแก่การยังชีพ

6. นันทนาการ การที่ประชาชนมีกิจกรรมนันทนาการเพื่อการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจอย่างมีคุณภาพ โดยกิจกรรมนันทนาการนั้น ๆ ไม่เป็นการทำให้เสื่อมเสียศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ผิดศีลธรรมและไม่ผิดกฎหมาย ไม่เป็นการเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหง หรือละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนในกลุ่มอื่น ๆ

7. การบริการสังคมทั่วไป การให้บริการแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ยากจน ผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ เพื่อช่วยสร้างเสริม การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ช่วยพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขตามควรแก่ศักยภาพ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2549 : 83 - 85) ได้กำหนดสาระเป็นแผนแม่บท เพื่อชี้นำการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ โดยให้ความสำคัญกับวิสัยทัศน์ยุทธศาสตร์การพัฒนา การแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติและการจัดการประเมินผล เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ดังนี้

1. สถานการณ์ของการพัฒนาสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ในประเทศไทย ประเทศไทยได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างรุนแรงก่อให้เกิดปัญหาสังคมในด้านต่าง ๆ ตามมาพบว่าปัญหาสังคมเร่งด่วนที่ต้องการแก้ไข ได้แก่

- 1.1 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด
- 1.2 ปัญหาความยากจนและการว่างงาน
- 1.3 ปัญหาโรคเอดส์
- 1.4 ปัญหาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 1.5 ปัญหาด้านการศึกษา
- 1.6 ปัญหาครอบครัว
- 1.7 ปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านจิตใจและศีลธรรม
- 1.8 ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยและปัญหาในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ได้แก่
 - 1.8.1 ปัญหาคนเร่ร่อนขอทาน
 - 1.8.2 ปัญหาการทอดทิ้งเด็ก ผู้สูงอายุและคนพิการ

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนา

เพื่อให้การส่งเสริมและพัฒนาระบบความมั่นคงทางสังคม การปฏิรูปการบริหารจัดการและพัฒนาวิธีการ และมาตรฐานการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์ พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนเข้าถึงและตรวจสอบระบบบริการทางสังคมได้ โดยการสร้างความเข้มแข็ง

ให้แก่ภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรธุรกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถาบันสังคมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์ให้เพียงพอ

มีการตรวจสอบและควบคุมจรรยาบรรณ รวมทั้งพัฒนาวิธีการทางสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมและสอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 มาตรา 76 มาตรา 80 มาตรา 82 มาตรา 86 เพื่อให้สามารถดำเนินการคุ้มครองทางสังคมแก่ประชาชนทั่วไประดับบุคคล กลุ่มชุมชนได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดมาตรการในการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคม โดยคำนึงถึงหลักบูรณาการและให้ครอบคลุมสวัสดิการสังคมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุดังนี้

2.1 สวัสดิการด้านสุขภาพอนามัย

2.1.1 ให้ความสำคัญแก่การสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า โดยสนับสนุนทุกภาคส่วนของสังคมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคม ให้เอื้อต่อการเสริมสร้างให้คนมีสุขภาพดี

2.1.2 ปรับปรุงพัฒนาระบบประกันสุขภาพให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และครอบคลุมผู้ด้อยโอกาสและประชาชนทุกคน ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจทั้งในระดับบุคคล และองค์กรที่นำไปสู่การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในระบบประกันสุขภาพ

2.1.3 ส่งเสริมพัฒนามาตรฐานการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์ ฝายกายและฝายจิต และปรับปรุงดำเนินงานเพื่อให้สามารถรองรับการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า

2.1.4 สร้างกลไกในการประเมินผลระบบสุขภาพ ทั้งในด้านคุณภาพ ความเป็นธรรม และประสิทธิภาพ โดยมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน โดยเฉพาะการจัดระบบสุขภาพ ในการดูแลผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส

2.2 สวัสดิการด้านการศึกษา

2.2.1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการเรียนรู้ของทุกคนทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีการศึกษา ฝึกอบรมแก่ผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ โดยการสนับสนุนให้สถานศึกษามีความพร้อมในการจัดการศึกษา ในระบบโรงเรียนการศึกษานอกระบบ โรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2.2 การใช้สื่อเพื่อการศึกษาทุกรูปแบบเพื่อให้กระจายสู่ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

2.2.3 ส่งเสริมการศึกษาพิเศษแก่ผู้พิการและขยายโอกาสทางการศึกษา แก่ผู้ยากจนและผู้ด้อยโอกาส

2.3 สวัสดิการด้านนันทนาการ

2.3.1 สนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ โดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เชิงนิเวศน์และเชิงวัฒนธรรม

2.3.2 พัฒนาสวนสาธารณะ สวนสุขภาพและสนามกีฬาในเมืองให้เพียงพอ

2.3.3 ส่งเสริมการออกกำลังกายและเล่นกีฬาเพื่อสุขภาพ

2.4 สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย

2.4.1 จัดหาที่อยู่อาศัยตามความต้องการของประชาชน โดยเน้นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย ผู้ใช้แรงงาน และผู้สูงอายุ

2.4.2 พัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย ให้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และปรับปรุงชุมชนให้น่าอยู่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดี มีระบบสาธารณูปโภคและคุณภาพชีวิตเหมาะสม โดยส่งเสริมให้องค์กรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง

2.4.3 จัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราวให้แก่ประชาชนที่ประสบปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนได้อย่างทั่วถึง

2.5 สวัสดิการด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

2.5.1 การพิทักษ์สิทธิและคุ้มครองสวัสดิภาพแก่เด็ก เยาวชน สตรี และผู้สูงอายุ

2.5.2 ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนดำเนินการในกิจกรรมที่มุ่งเสริมสร้างสังคมสมานฉันท์ มีขันติธรรมเคารพต่อความหลากหลายของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ บนพื้นฐานของศาสนาชาติพันธุ์ เพศ และวัย เพื่อขจัดความขัดแย้งและการเลือกปฏิบัติ

2.5.3 พัฒนาระบบและวิธีการในการเฝ้าระวังการป้องกันสาธารณภัย และการช่วยเหลืออย่างครบวงจร

2.6 สวัสดิการด้านการแก้ไขปัญหาความยากจนและค้อยโอกาส

2.6.1 ปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ให้มีสภาพบังคับมากขึ้นเอื้อให้คนจนและผู้ค้อยโอกาสได้รับสิทธิโอกาส และความเสมอภาคในด้านต่าง ๆ

2.6.2 โครงการสวัสดิการผู้สูงอายุ ให้แก่ผู้สูงอายุที่มีฐานะยากจนไร้ที่อยู่อาศัย และขาดผู้อุปการะในรูปของศูนย์บริการผู้สูงอายุ

2.6.3 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเป็นรายเดือน

2.6.5 ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการปลูกฝังจิตสำนึก และใช้มาตรการลดหย่อนภาษีรายได้แก่บุตรซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่เป็นบุพการี

สรุปได้ว่า การจัดสวัสดิการสังคมเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในสังคมให้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีในด้านต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานที่ปฏิบัติซึ่งโดยละเอียด แบ่งออกได้ 8 ด้าน ดังนี้ 1. การมีการศึกษาที่ดี 2. การมีสุขภาพอนามัย 3. การมีที่อยู่อาศัย 4. การมีงานทำ การมีรายได้ 5. การมีความมั่นคงทางรายได้ 6. นันทนาการ 7. กระบวนการยุติธรรม 8. การบริการสังคมทั่วไป

แนวคิดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ

นโยบายกฎหมายที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครอง ส่งเสริม และสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุที่สำคัญ และเมื่อได้มีประกาศใช้บังคับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ได้ออกระเบียบ ออกประกาศเกี่ยวกับผู้สูงอายุขึ้นบังคับใช้ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งจะได้ยกกฎหมายหลักและกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2546

ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้เป็นปีสากลว่าด้วยผู้สูงอายุ รัฐบาล องค์การเอกชน ประชาชน และสถาบันสังคมต่าง ๆ ได้ตระหนักถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุ ซึ่งได้ทำประโยชน์ในฐานะ “ผู้ให้” แก่สังคมมาโดยตลอด ดังนั้น จึงควรได้รับผลในฐานะเป็น “ผู้รับ” จากสังคมด้วย เพื่อให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี การอยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 5 – 7) ได้กำหนดสาระสำคัญของปฏิญญาผู้สูงอายุไทย เป็นพันธกรณีเพื่อให้ผู้สูงอายุไทยได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีได้รับการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ มีสาระสำคัญดังนี้

ข้อ. 1 ผู้สูงอายุต้องได้รับปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าและศักดิ์ศรี ได้รับการพิทักษ์และคุ้มครองให้พ้นจากการถูกทอดทิ้ง และละเมิดสิทธิโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ไม่สามารถซึ่งตนเองได้ และผู้พิการที่สูงอายุ

ข้อ. 2 ผู้สูงอายุควรอยู่กับครอบครัวโดยได้รับความเคารพรักความเข้าใจความเอื้ออาทร การดูแลเอาใจใส่การยอมรับบทบาทของกันและกัน ระหว่างสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

ข้อ. 3 ผู้สูงอายุควรได้รับโอกาสในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคม อันเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตเข้าถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมรอบด้าน เพื่อสามารถปรับบทบาทของตนให้สมวัย

ข้อ. 4 ผู้สูงอายุควรได้ถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ให้สังคมมีโอกาสได้ทำงานที่เหมาะสมกับวัย และตามความสมัครใจ โดยได้รับค่าตอบแทนที่เป็นธรรมเพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเห็นชีวิตมีคุณค่า

ข้อ. 5 ผู้สูงอายุควรได้เรียนรู้ในการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองต้องมีหลักประกัน และสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพอนามัยอย่างครบวงจรโดยเท่าเทียมกัน รวมทั้งได้รับการดูแลจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิตอย่างสงบตามศรัทธา

ข้อ. 6 ผู้สูงอายุส่วนใหญ่พึ่งพาตนเองได้สามารถช่วยเหลือครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมในสังคมเป็นแหล่งภูมิปัญญาของคนรุ่นหลัง มีการเข้าสังคมมีนันทนาการที่ดี และมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

ข้อ. 7 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนประชาชนสถาบันสังคมต้องกำหนดนโยบายและแผนหลักด้านผู้สูงอายุ ส่งเสริมและประสานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

ข้อ. 8 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนประชาชนสถาบันสังคมต้องตรากฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันและการบังคับใช้ในการพิทักษ์สิทธิคุ้มครองสวัสดิภาพ และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ

ข้อ. 9 รัฐโดยการมีส่วนร่วมขององค์กรภาคเอกชนประชาชนสถาบันสังคมต้องรณรงค์ปลูกฝังค่านิยม ให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าของผู้สูงอายุตามวัฒนธรรมไทยที่เน้นความกตัญญูกตเวที และเอื้ออาทรต่อกัน

กล่าวได้ว่า “ปัญญาผู้สูงอายุไทย” ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2542 นั้น ประเทศไทย ได้แสดงออกถึงเจตนารมณ์ในการมุ่งมั่นในการดำเนินงานผู้สูงอายุ โดยมีการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน อาทิ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ตลอดจนองค์กรสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานผู้สูงอายุมีความชัดเจนและในรูปธรรมมากขึ้น

แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1

พ.ศ. 2552

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ แผนผู้สูงอายุฯ ฉบับปรับปรุงนี้ แบ่งยุทธศาสตร์ ออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ (คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. 2545 : 31-35) ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ
2. ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ
3. ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

3.3 ส่งเสริมการรวมกลุ่มในชุมชนเพื่อจัดทำกิจกรรมเสริมรายได้โดยให้ผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วม

4. มาตรการสนับสนุนผู้สูงอายุที่มีศักยภาพ

4.1 ประกาศเกียรติคุณผู้สูงอายุที่เป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม

4.2 ส่งเสริมให้เกิดคลังปัญญากลางของผู้สูงอายุเพื่อรวบรวมภูมิปัญญาในสังคม

4.3 ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่ภูมิปัญญาของผู้สูงอายุและให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ในสังคม

5. มาตรการส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภท ให้มีรายการเพื่อผู้สูงอายุและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับความรู้และสามารถเข้าถึงข่าวสารและสื่อ

5.1 ส่งเสริมสนับสนุนสื่อทุกประเภทให้มีรายการเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

5.2 ส่งเสริมการผลิต การเข้าถึงสื่อ และการเผยแพร่ข่าวสารสำหรับผู้สูงอายุ

5.3 ดำเนินการให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

6. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

6.1 สนับสนุนส่งเสริมให้ความรู้แก่ครอบครัวและผู้สูงอายุในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับความต้องการในวัยสูงอายุ

6.2 กำหนดมาตรการแหล่งเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้าง/ปรับปรุงที่อยู่อาศัย และระบบสาธารณูปโภคสำหรับผู้สูงอายุ

6.3 มีการออกกฎหมายให้สิทธิพิเศษแก่ภาคเอกชนที่จัดบริการด้านที่พักอาศัยที่ได้มาตรฐานสำหรับผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ

1. มาตรการคุ้มครองด้านรายได้

1.1 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุทุกคนได้รับสวัสดิการด้านรายได้พื้นฐานที่รัฐจัดให้

1.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนในชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ

2. มาตรการหลักประกันด้านสุขภาพ

2.1 พัฒนาและส่งเสริมระบบประกันสุขภาพที่มีคุณภาพสำหรับผู้สูงอายุทุกคน

2.2 ส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสุขภาพ และการตรวจสุขภาพประจำปีอย่างทั่วถึง

2.3 ให้ความสำคัญที่จำเป็นตามมาตรฐาน การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ

2.4 รัฐต้องให้อุปกรณ์ช่วยในการดำรงชีวิตประจำวันตามที่จำเป็น เช่น แวนตา

ไม้เท้า รถเข็น ฟันเทียมแก่ผู้สูงอายุ

4. ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ เพื่อการพัฒนางานด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ ระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

5. ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ โดยมีรายละเอียดมีดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ ที่มีคุณภาพ

1. มาตรการหลักประกันด้านรายได้เพื่อวัยสูงอายุ

1.1 ขยายหลักประกันชราภาพให้ครอบคลุมถ้วนหน้า

1.2 ส่งเสริมและสร้างวินัยการออมทุกช่วงวัย

2. มาตรการการให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2.1 ส่งเสริมการเข้าถึงและพัฒนาการจัดบริการการศึกษา และการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อความเข้าใจชีวิต และ พัฒนาการในแต่ละวัย และเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยสูงอายุที่เหมาะสม

2.2 รณรงค์ให้สังคมตระหนักถึงความจำเป็นของการเตรียมการเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุ

3. มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คน ในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนทุกวัยเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบผู้สูงอายุ ในครอบครัวและชุมชน

3.2 ส่งเสริมให้มีกิจกรรมสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับคนทุกวัย โดยเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และการกีฬา

3.3 รณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ

1. มาตรการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และดูแลตนเองเบื้องต้น

1.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพในรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ และครอบครัว

2. มาตรการส่งเสริมการรวมกลุ่มและสร้างความเข้มแข็งขององค์กรผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมการจัดตั้งและดำเนินงานชมรมผู้สูงอายุและเครือข่าย

2.2 สนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเครือข่ายผู้สูงอายุ

3. มาตรการส่งเสริมด้านการทำงานและการหารายได้ของผู้สูงอายุ

3.1 ส่งเสริมการทำงานทั้งเต็มเวลาและไม่เต็มเวลา ทั้งในระบบและนอกระบบ

3.2 ส่งเสริมการฝึกอาชีพและจัดหางานให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถ

3. มาตรการด้านครอบครัว ผู้ดูแลและการคุ้มครอง

3.1 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวให้นานที่สุด โดยการส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุ

3.2 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่สมาชิกในครอบครัวและผู้ดูแลเกี่ยวกับการบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

4. มาตรการระบบบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน

4.1 ปรับปรุงบริการสาธารณะทุกระบบให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุในการดำรงชีวิตและติดต่อสัมพันธ์กับสังคม กลุ่ม และบุคคล

4.1.1 ดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุทราบถึงอัตราค่าโดยสารของระบบขนส่งสาธารณะ และระบบขนส่งมวลชนต่าง ๆ ที่ลดหย่อนให้แก่ผู้สูงอายุ

4.1.2 ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงบริการระบบขนส่งสาธารณะทุกประเภทให้ผู้สูงอายุเข้าถึง และได้ใช้อย่างสะดวกเหมาะสมกับผู้สูงอายุตลอดระยะเวลาให้บริการ โดยมีการประกาศเกียรติคุณแก่หน่วยบริการที่มีผลงานดีเด่น

4.1.3 ส่งเสริมให้ภาครัฐและเอกชนที่รับผิดชอบสถานที่สาธารณะ ปฏิบัติตามมาตรฐานสถานที่สาธารณะสำหรับผู้สูงอายุ

4.1.4 จัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ใช้ได้จริงในสถานที่สาธารณะแก่ผู้สูงอายุ เช่น ถนนทางเดินสาธารณะในเขตชุมชน สะดวก เหมาะสมแก่ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

4.1.5 จัดให้มีสวนสาธารณะและพื้นที่ออกกำลังกายที่เพียงพอและเหมาะสมปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ

4.2 จัดตั้งและพัฒนาบริการทางสุขภาพและทางสังคม รวมทั้งระบบการดูแลผู้สูงอายุในระยะยาวในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นบริการถึงบ้าน และมีการสอดคล้องประสานกันระหว่างบริการทางสุขภาพและทางสังคม โดยควรครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

4.2.1 สนับสนุนการดูแลระยะยาว

4.2.2 ระบบประกันประคอง

4.2.3 ดูแลโรคเรื้อรังที่สำคัญ ได้แก่ ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และโรคหลอดเลือดในสมอง

4.2.4 อาสาสมัครในชุมชน

4.2.5 สนับสนุนให้ผู้ดูแลมีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้สูงอายุ

4.3 ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรทางศาสนา องค์กรเอกชน และองค์กรสาธารณประโยชน์มีส่วนร่วมในการดูแลจัดสวัสดิการเพื่อผู้สูงอายุ โดยกระบวนการประชาคม

4.4 เกื้อหนุนให้เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดบริการด้านสุขภาพ และสังคม ให้แก่ผู้สูงอายุที่สามารถซื้อบริการได้ โดยมีการดูแลและกำกับมาตรฐานและค่าบริการ ที่เป็นธรรมร่วมด้วย

4.5 รัฐมีระบบและแผนเพื่อการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุเมื่อเกิดภัยพิบัติ

4.6 ส่งเสริมให้โรงพยาบาลของรัฐ และเอกชนมีบริการแพทย์ทางเลือก

4.7 จัดตั้งคลินิกผู้สูงอายุในโรงพยาบาลของรัฐที่มีจำนวนเตียง ตั้งแต่ 120 เตียง
ขึ้นไป

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุ
อย่างบูรณาการระดับชาติ และการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

1. มาตรการการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุอย่างบูรณาการ
ระดับชาติ

1.1 เสริมสร้างความเข้มแข็งคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติให้สามารถผลักดัน
นโยบายและภารกิจที่สำคัญด้านผู้สูงอายุสู่การปฏิบัติ

1.2 ให้คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมด้านผู้สูงอายุจังหวัด
ในคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด เป็นเครือข่ายการบริหารและพัฒนา
ผู้สูงอายุในระดับจังหวัดท้องถิ่น

1.3 การพัฒนาศักยภาพของเครือข่ายในระดับจังหวัดและท้องถิ่น

1.4 คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติวางแผนและดำเนินการให้มีการติดตาม
ประเมินผลแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ปรับแผน และแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติที่ทันกำหนดเวลา

2. มาตรการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ

2.1 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมบุคลากรด้านผู้สูงอายุ
ในระดับวิชาชีพอย่างเพียงพอและมีมาตรฐาน

2.2 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตหรือฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุอย่างเพียงพอ
และมีมาตรฐาน

2.3 กำหนดแผนการผลิตบุคลากรด้านผู้สูงอายุให้เหมาะสม และเพียงพอ
ต่อความต้องการของประเทศและดำเนินการติดตามอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์ด้านการประมวล พัฒนา และเผยแพร่องค์ความรู้
ด้านผู้สูงอายุ และการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ

1. มาตรการสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุสำหรับการกำหนด นโยบาย และการพัฒนาการบริการหรือการดำเนินการที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ
2. มาตรการดำเนินการให้มีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติที่มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง
3. มาตรการพัฒนาระบบข้อมูลทางด้านผู้สูงอายุให้ถูกต้องและทันสมัย โดยมีระบบฐานข้อมูลที่สำคัญด้านผู้สูงอายุที่ง่ายต่อการเข้าถึงและสืบค้น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (2550 : 25) ได้ให้การคุ้มครอง
การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ ตามมาตรา ดังนี้

มาตรา 53 บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ
มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือ
ที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา 80 รัฐต้องดำเนินการตามนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษาและ
วัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

- (1) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
ปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่น
ของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุผู้ยากไร้
พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้การรับรองสิทธิของผู้สูงอายุเป็นการเฉพาะ ซึ่งมี
สาระสำคัญของกฎหมายฉบับนี้ กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้แก่บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปี
บริบูรณ์ขึ้นไป และมีสัญชาติไทย ซึ่งในกฎหมายใช้คำว่า สิทธิผู้สูงอายุให้มีสิทธิได้รับ
การคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตอยู่ในสังคม
อย่างมีความสุข

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2547 : 1-13) กล่าวว่า พระราชบัญญัติ
ผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 มีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สูงอายุได้รับสิทธิ โดยได้กำหนดไว้
อย่างชัดเจนในมาตรา 11 ทั้งนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ท้องถิ่น มีหน้าที่
จัดบริการให้ผู้สูงอายุให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ในพระราชบัญญัตินี้ให้ความหมายของ “ผู้สูงอายุ” ไว้ว่า หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีขึ้นไป และมีสัญชาติไทย
2. ผู้สูงอายุมีสិทธิได้รับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ดังนี้
 - 2.1 การบริการทางแพทย์และการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวกและรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุเป็นกรณีพิเศษ
 - 2.2 การศึกษา การศาสนา และข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
 - 2.3 การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพที่เหมาะสม
 - 2.4 การพัฒนาตนเองและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม การรวมกลุ่มในลักษณะเครือข่ายหรือชุมชน
 - 2.5 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือการบริการสาธารณะอื่น
 - 2.6 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
 - 2.7 การยกเว้นค่าเข้าชมสถานที่ของรัฐ
 - 2.8 การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง
 - 2.9 การให้คำแนะนำ ปรีกษา ดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดีหรือในทางการแก้ไขปัญหาคกรอบครัว
 - 2.10 การจัดที่พักอาศัย อาหารและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง
 - 2.11 การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
 - 2.12 การสงเคราะห์ในการจัดการศพตามประเพณี
 - 2.13 การอื่นตามที่คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ประกาศกำหนด

การคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนดังกล่าว ให้ดำเนินการให้โดยไม่คิดมูลค่า หรือโดยให้ส่วนลดเป็นกรณีพิเศษก็ได้แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบประกาศกำหนด
3. การได้สิทธิหรือประโยชน์ของผู้สูงอายุตามพระราชบัญญัตินี้ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้สูงอายุได้รับตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น
4. ให้จัดตั้งกองทุนเรียกว่า “กองทุนผู้สูงอายุ” เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และสนับสนุนผู้สูงอายุ ซึ่งกองทุนประกอบด้วย
 - 4.1 เงินทุนประเดิมที่รัฐจัดสรรให้
 - 4.2 เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี

4.3 เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

4.4 เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์กรระหว่างประเทศ

4.5 เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมาย

4.6 ดอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน เงินและดอกผลดังกล่าวนี้

ไม่หักเก็บเป็นเงินรายได้ของแผ่นดิน

5. สำหรับกรณีมีผู้บริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่กองทุน ผู้บริจาคมีสิทธินำไปลดหย่อนในการเรียกเก็บภาษีเงินได้

6. ในกรณีที่ผู้อุปการะเลี้ยงดูบุพการี ซึ่งเป็นผู้สูงอายุไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ผู้นั้นจะได้รับการลดหย่อนภาษี ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในประมวลรัษฎากร

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 ได้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 ดังนี้

มาตรา 3 ให้ยกเลิกความใน (5) ของมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(5) กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการพิจารณาอนุมัติการจ่ายเงินเพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุตามมาตรา 20 (2)

มาตรา 4 ให้ยกเลิกความใน (11) ของมาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(11) การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเป็นรายเดือนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

มาตรา 5 ให้ยกเลิกความใน (2) ของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

(2) พิจารณาอนุมัติการจ่ายเงิน เพื่อการคุ้มครอง การส่งเสริม การสนับสนุน และการจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ทั้งนี้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์เพื่อพิทักษ์สิทธิคุ้มครองดูแล สนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการให้ผู้สูงอายุครอบคลุมในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน และยังรวมถึงการจัดสวัสดิการด้านการศึกษา การมีงานทำและมีอาชีพที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรี

พระราชบัญญัติการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546

เพื่อให้การส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมจึงได้กำหนดมาตรการไว้ดังนี้

มาตรการที่ 1 กำหนดให้ค่านิ่งถึงสาขา ลักษณะหรือรูปแบบและวิธีการในการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 2 กำหนดมาตรฐานในการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 3 กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมใน 3 ระดับ คือ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร

มาตรการที่ 4 กำหนดให้มีคณะกรรมการที่มาจากผู้แทนองค์กรสาธารณประโยชน์ และกรรมการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญมีผลงานและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคม

มาตรการที่ 5 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในแต่ละระดับไว้อย่างชัดเจน

มาตรการที่ 6 กำหนดให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดรับผิดชอบในงานธุรการของคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด และกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ภายในเขตพื้นที่จังหวัดนั้น เช่น จัดทำแผนการจัดสวัสดิการสังคมเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมจังหวัด รวบรวมข้อมูล สถิติ แผนงานและโครงการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมเป็นศูนย์กลาง ประสานงาน เผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ร่วมมือและประสานงานกับทุกภาคส่วน ติดตามและประเมินผล การปฏิบัติงานตามแผนการจัดสวัสดิการสังคม ส่งเสริมและสนับสนุน กำกับดูแล และตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรสาธารณประโยชน์ จัดทำทะเบียนเกี่ยวกับองค์กรสวัสดิการสังคม นักสังคมสงเคราะห์ อาสาสมัครและผู้รับบริการสวัสดิการสังคม เป็นต้น

มาตรการที่ 7 กำหนดให้มีกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยกองทุนประกอบด้วย เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี เงินหรือทรัพย์สินที่ผู้บริจาคหรือมอบให้เงินอุดหนุนจากต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับตามกฎหมาย หรือโดยนิตินกรรมอื่นคอกผลที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน ทั้งนี้ ไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง

มาตรการที่ 8 กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนโดยมีปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานกรรมการ มีคณะกรรมการที่เป็นผู้แทนองค์กร

สาธารณประโยชน์ และกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรการที่ 9 กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุน เช่น บริหารกองทุนให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด พิจารณานุมัติการจ่ายเงิน รายงานสถานการณ์เงินการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการ จัดทำบุคคลและบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีตรวจสอบภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี เป็นต้น

มาตรการที่ 10 กำหนดให้มีคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของกองทุน รายงานผลการปฏิบัติงานพร้อมทั้งเสนอแนะต่อคณะกรรมการ เรียกเอกสารหรือบุคคลใดมาชี้แจงข้อเท็จจริง เป็นต้น

มาตรการที่ 11 กำหนดให้มีการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ โดยมูลนิธิสมาคมหรือองค์กรภาคเอกชนยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ

มาตรการที่ 12 กำหนดให้การสนับสนุนแก่องค์กรสาธารณประโยชน์ในการจัดสวัสดิการสังคม เช่น ให้เงินอุดหนุนจากกองทุน ให้การช่วยเหลือในด้านวิชาการและการพัฒนาบุคลากรที่ปฏิบัติ งานในองค์กรสาธารณประโยชน์ตามความจำเป็นและเหมาะสม เป็นต้น

มาตรการที่ 13 กำหนดลักษณะของโครงการที่จะขอรับเงินอุดหนุนจากกองทุน เช่น เป็นโครงการด้านการจัดสวัสดิการสังคมที่มีผลต่อการป้องกันการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาสังคมเป็นโครงการที่ไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐ และแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม และเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานมาแล้ว โดยมีทุนอยู่แล้วบางส่วน หรือเป็นโครงการใหม่ เป็นต้น

มาตรการที่ 14 กำหนดมาตรฐานการควบคุมองค์กรสาธารณประโยชน์ที่มีพฤติการณ์ในการจัดสวัสดิการสังคมที่ไม่สุจริต หรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่มีผลงานตามมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ เช่น มีหนังสือแจ้งให้องค์กรสาธารณประโยชน์ชี้แจงข้อเท็จจริง หรือความเห็นในการปฏิบัติงาน มีหนังสือแจ้งให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำ หรือมีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ส่งวัตถุ เอกสารหรือพยานหลักฐานประกอบการพิจารณา เป็นต้น

มาตรการที่ 15 กำหนดให้คณะกรรมการที่มีอำนาจเพิกถอนการรับรององค์กรสาธารณประโยชน์ เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่รายงานว่าองค์กรสาธารณประโยชน์ใดมีพฤติการณ์ไม่สุจริตไม่ปฏิบัติตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด หรือไม่มีผลงานตามมาตรฐาน โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ได้สอบสวนพฤติการณ์ดังกล่าวมาแล้ว หรือในกรณีองค์กรสาธารณประโยชน์ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ชี้แจงข้อเท็จจริงหรือความเห็นในการปฏิบัติงาน

หรือให้ส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำ หรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐานอื่นมาประกอบการพิจารณาแล้วไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุอันสมควร

มาตรการที่ 16 กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ประกาศรายชื่อองค์กรสาธารณประโยชน์ที่ถูกเพิกถอนการรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์ ในราชกิจจานุเบกษา และเรียกคืนเงินอุดหนุนที่องค์กรสาธารณประโยชน์รับไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

หมายเหตุ สอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในหมวด 5 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 (1)

สถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทย

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงประชากรในอนาคต ประเทศไทยจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ ด้วยวัยที่สูงขึ้น อาจทำให้ความสามารถทางสติปัญญาของผู้สูงอายุโดยทั่วไปลดลง เป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงทางสรีระวิทยา ทางอารมณ์และจิตใจ ตลอดจนทางสังคม ผู้สูงอายุแต่ละบุคคลจะมีความสามารถในการปรับตัวทั้งทางด้านจิตใจสังคมและอารมณ์แตกต่างกัน ตามระดับการศึกษา ภาวะทางเศรษฐกิจ การเตรียมตัวรับสภาพเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุรวมทั้งค่านิยมและสิ่งแวดล้อมในสังคมนั้น ๆ

สภาพสังคมผู้สูงอายุของไทย

ผู้สูงอายุไทยปัจจุบันมีไม่มากนักที่ถูกทอดทิ้งจากครอบครัว หรือญาติพี่น้อง สถาบันครอบครัวยังคงเป็นสถาบันหลักในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ไม่ควรชะล่าใจภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถของครอบครัว ในการเกื้อหนุนผู้สูงอายุได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าห่วงใย ทำอย่างไรจึงจะทำให้ประชากรที่มีอายุยืนยาวขึ้น มีสุขภาพแข็งแรง ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน ช่วยเหลือตนเองได้ทั้งทางสังคม และเศรษฐกิจ ดังนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงสภาพสังคมผู้สูงอายุของไทยไว้ ดังนี้

ขนิษฐา พิทขาว (2551 : 30) กล่าวว่า รัฐบาลไทยได้มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน และมาตรการต่าง ๆ ไว้ชัดเจน โดยปรากฏอยู่ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และแผนระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุ พ.ศ. 2525 – 2544 เป็นต้นมา โดยนับแต่ปี 2536 ที่มีความพยายามให้มีการกำหนดกฎหมายสำหรับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเพื่อให้ผู้สูงอายุในสังคมไทยที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ได้รับสิทธิและสวัสดิการตามที่กฎหมายรองรับ ซึ่งในกระบวนการบัญญัติกฎหมาย ได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย จนกระทั่งกฎหมายว่าด้วยผู้สูงอายุ มีผลบังคับใช้

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2547 คือ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 (ใช้มาจนถึงปัจจุบัน) ได้ตราขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองการส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ปราโมทย์ ประสาทกุล สุทธิศา ชวนวัน และกาญจนา เทียนลาย (2555 : 106) กล่าวว่า ทุกวันนี้คนไทยเริ่มรู้สึกแล้วว่าในสังคมมีคนแก่มากขึ้น ในหมู่บ้านชนบทจะสังเกตเห็นว่ามีผู้สูงอายุมากกว่าแต่ก่อน ขณะเดียวกันก็มีเด็กในหมู่บ้านลดน้อยลง ภาพที่เห็นเช่นนี้เป็นปรากฏการณ์ทางประชากรที่เกิดขึ้นจริงในประเทศไทย ในรอบ 2 - 3 ทศวรรษที่ผ่านมา ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยได้ลดต่ำลงอย่างมากและรวดเร็ว ตามหลักฐานการจดทะเบียนเกิดในแต่ละปี จากทะเบียนราษฎรของกระทรวงมหาดไทย ในช่วง 20 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 ถึง พ.ศ. 2526 มีเด็กเกิดปีละเกินล้านคน ปราโมทย์ และปัทมา เรียกคนที่เกิดในช่วงนี้ว่า “ประชากรรุ่นเกิดล้าน” ถ้าเปรียบประชากรรุ่นเกิดล้านกับเหตุการณ์ทางประชากรของประเทศตะวันตก ก็อาจเรียกได้ว่าเป็น “เบบี้บูม” ของประเทศไทย อัตราเกิดของประเทศไทยสูงมากถึงเกินกว่า 35 ต่อประชากร 1,000 คน แต่หลังจากนั้น อัตราและจำนวนเด็กเกิดในประเทศก็ลดลงเรื่อย ๆ จนในปัจจุบันเมื่อปี 2553 อัตราเกิดได้ลดลงเหลือเพียง 13 ต่อประชากร 1,000 คน และจำนวนเกิดได้ลดลงเหลือเพียง 7 แสน 8 หมื่นคนเท่านั้น

ในขณะที่ภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรไทยลดลง อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยก็ยืนยาวขึ้น ความก้าวหน้าทางสาธารณสุขและการแพทย์ ช่วยให้การตายก่อนวัยอันสมควรจากโรคติดเชื้อลดลงอย่างมาก การตายในวัยทารกและเด็กที่ลดลงช่วยเพิ่มอายุคาดเฉลี่ยของประชากรให้สูงขึ้น “อัตราตายทารก” หรือการตายของเด็กอายุต่ำกว่าหนึ่งขวบที่เคยสูงเกือบ 100 ต่อการเกิดมีชีวิต 1,000 รายได้ลดลงจนเหลือเพียง 13 - 14 ต่อการเกิดมีชีวิต 1,000 ราย ในปี 2553 อัตราตายที่เคยสูงเกือบ 20 ต่อประชากร 1,000 คน เมื่อ 50 ปีก่อน ได้ลดลงเหลือเพียง 7 ในปัจจุบัน

เมื่อดูการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศไทยในอนาคตที่ผ่านมาแล้ว นำเชื่อได้ว่าในอนาคตภาวะเจริญพันธุ์มีแนวโน้มจะลดต่ำลงไปอีก ถ้าดูตัวอย่างจากหลาย ๆ ประเทศในทวีปเอเชีย เช่น ญี่ปุ่น สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน ซึ่งมีอัตราการเจริญพันธุ์ที่ต่ำมาก คืออยู่ในระดับ 1.2 หรือต่ำกว่านั้น จึงเป็นไปได้ที่อัตราเจริญพันธุ์รวมของประชากรไทย จะลดต่ำลงไป อยู่ในระดับใกล้เคียงกับประเทศดังกล่าว คือ โดยเฉลี่ยแล้วสตรีไทยคนหนึ่งจะมีบุตรเพียง 1.2 คน หรือน้อยกว่านั้นในอนาคต

สถานการณ์การสูงวัยของประชากร (2557 : ออนไลน์) ยุทธศาสตร์การวิจัยรายประเด็น ด้านผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ (พ.ศ. 2556 - 2559) วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันและแนวโน้ม การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับประเด็นการพัฒนาเรื่องผู้สูงอายุและสังคมสูงอายุ ดังนี้

1. สถานการณ์การสูงวัยของประชากร ในศตวรรษนี้การสูงวัยของประชากรเป็น ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทุกวันนี้ประชากรเกือบทุกประเทศในโลกกำลังมีอายุสูงขึ้น อันเป็น ผลมาจากการที่อัตราเกิดของประเทศต่าง ๆ ได้ลดต่ำลง ในขณะที่ผู้คนมีอายุยืนยาวขึ้น ในปี 2556 นี้ ในจำนวนประชากรโลกทั้งหมด 7,100 ล้านคน เป็นประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นสัดส่วน สูงถึงร้อยละ 12 ซึ่งเรียกได้ว่าโลกของเราได้กลายเป็นสังคมสูงวัยแล้ว อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณา การสูงวัยตามระดับการพัฒนา ประเทศพัฒนาแล้วจะมีสัดส่วนประชากรสูงอายุสูงถึงร้อยละ 23 ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนามีประชากรสูงอายุอยู่ที่ร้อยละ 9 และประเทศด้อยพัฒนาจะมีสัดส่วน ผู้สูงอายุเพียงร้อยละ 5 เท่านั้น ในรอบครึ่งศตวรรษที่ผ่านมา ประชากรไทยมีอายุสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว การเกิดที่ลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว และอายุของคนไทยที่ยืนยาวขึ้น ทำให้โครงสร้างอายุของประชากร ไทยได้เปลี่ยนผ่านจากที่เคยเป็นประชากรเยาว์วัยกลายเป็นประชากรสูงวัย ในอดีตเมื่อ 50 ปีก่อน สัมมะโนประชากรปี 2513 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยขณะนั้นเป็นสังคมเยาว์วัยที่มีประชากรเด็ก อายุต่ำกว่า 15 ปี มากถึงร้อยละ 45 และมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เพียงร้อยละ 5 ของประชากร ทั้งหมดเท่านั้น

ในช่วงเวลา 40 ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงไทยมีลูกกันน้อยลงอย่างมาก อัตราเจริญพันธุ์รวม หรือจำนวนบุตรเฉลี่ยที่ผู้หญิงคนหนึ่งจะมีตลอดวัยของการมีบุตรของตน ได้ลดลงจากบุตรเฉลี่ย มากกว่า 5 คน เมื่อ 40 ปีก่อนเหลือเพียง 1.6 คน ในปัจจุบันอัตราเกิดซึ่งเคยสูงกว่า 40 ต่อ ประชากร 1,000 คน ลดลงเหลือเพียงประมาณ 12 ในปี 2556 นี้ ในขณะที่อายุของคนไทย ได้ยืนยาวขึ้นอย่างมาก จากที่เคยมีอายุคาดเฉลี่ยตั้งแต่แรกเกิดไม่ถึง 60 ปี เมื่อ 40 ปีก่อน ยืนยาวขึ้นถึง 74 ปีในปัจจุบัน

2. สถานการณ์สังคมสูงวัยไทยในอนาคต ตัวเลขจากการคาดประมาณประชากร ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่า อีก 10 ปีข้างหน้า ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป ในประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 14.1 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 21 ของประชากรทั้งหมด เท่ากับว่าประเทศไทยจะกลายเป็น “สังคมสูงวัย อย่างสมบูรณ์” จึงกล่าวได้ว่าในเวลาอีกเพียงไม่ถึง 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยก็จะกลายเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” แล้วเมื่อมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากถึงหนึ่งในสี่ของ ประชากรทั้งหมด โครงสร้างอายุของประชากรที่เปลี่ยนไปในลักษณะที่มีอายุสูงขึ้นเช่นนี้ เท่ากับเป็นการเปลี่ยนโครงสร้างของสังคมไทยโดยรวม ขณะนี้สภาพสังคมไทยกำลังสูงวัยขึ้น

อย่างต่อเนื่องการสูงวัยของประชากร ย่อมมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ถ้าใช้จ่ายทั้งของรัฐและครอบครัวในเรื่องสวัสดิการและสุขภาพอนามัยจะเพิ่มสูงขึ้น อย่างมหาศาล เนื่องจากการสูงวัยของประชากรไทยเป็นไปอย่างรวดเร็วมาก ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว เรื่องการสูงวัยของประชากรจึงเป็นประเด็นเร่งด่วนที่รัฐจะต้องกำหนดนโยบายให้ชัดเจน เพื่อรองรับสังคมที่มีระดับการสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มิฉะนั้นสังคมไทยในอนาคตจะกลายเป็น สังคมที่มีแต่ความทุกข์ยาก ขัดแย้ง แย่งชิงทรัพยากร และอยู่กันอย่างไม่มีความสุข

จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า สถานการณ์สังคมสูงวัยปัจจุบันและในอนาคต มีแนวโน้ม เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การสูงวัยของประชากรย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานภาครัฐจึงมีนโยบายที่จะต้องกำหนดนโยบาย ให้ชัดเจน เพื่อรองรับสังคมที่มีระดับการสูงวัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

ปัญหาของผู้สูงอายุไทย

คนเราเมื่ออายุมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงในวัยผู้สูงอายุ อาจมีปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้อง หลายประการ ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย ความเสื่อมถอยของอวัยวะต่าง ๆ ปัญหาสุขภาพจิต จะมีอิทธิพลต่อสภาพจิตใจของผู้สูงอายุ เป็นอย่างมาก ส่งผลต่อการปรับตัวในสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ผู้สูงอายุ มีความยากลำบากในการดำเนินชีวิต ปัญหาเหล่านี้เกิดจากสาเหตุหลายประการซึ่งมีนักวิชาการ ได้กล่าวไว้ ดังนี้

โครงการพัฒนาระบบบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (2554 : ออนไลน์) กล่าวว่า สภาพ สุขภาพและแนวโน้มของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทย กำลังประสบสถานการณ์ทางด้าน สังคมสิ่งแวดล้อมที่ทำให้ผู้สูงอายุปรับตัวยาก รวมถึงปัญหาด้านกายภาพที่อยู่อาศัยและชุมชน ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ปัญหาด้านสังคม ผู้สูงอายุไม่มีญาติพี่น้องลูกหลานดูแลก็อาจจะมีส่วนน้อย ส่วนใหญ่ จะอยู่เป็นครอบครัวใหญ่ แต่ไม่มีผู้ดูแลอย่างชัดเจน เนื่องจากการดูแลผู้สูงอายุเป็นภาวะตั้งเครียด มีความกดดันมากกว่าระหว่างผู้ดูแลและผู้ถูกดูแล ซึ่งสืบเนื่องมาจากความเสื่อมของสังขารและเกิดจาก ความไม่เข้าใจกัน ก่อให้เกิดความเครียดกดดัน ทำให้การดูแลผู้สูงอายุค่อนข้างท่างเห็น ลูกหลาน ที่รับดูแลผู้สูงอายุ ใครดูแลก็ต้องดูแลตลอดไป ไม่มีใครมาเปลี่ยนอาจเป็นเพราะผู้สูงอายุคิดที่ด้วย ไม่อยากอยู่ที่อื่น จะทำให้กดดันและเกิดความเครียด และเป็นปัญหาสังคมและสุขภาพตามมา ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่เข้าใจตนเองขาดความรู้ เคยทำอย่างไรก็ทำอย่างนั้น

2. ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การดูแลผู้สูงอายุต้องมีค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ซึ่งเป็นภาระให้กับ ลูกหลาน บางท่านมีสวัสดิการ มีบำนาญ บำเหน็จ ประกันสังคม ประกันชีวิต ฯลฯ แต่ไม่ได้มี

ทุกคน ผู้สูงอายุในครอบครัวธรรมดาไม่มีรายได้ออกไปวัน ๆ หนึ่ง หรืออาจไม่มีเลยถ้าเกิดเจ็บไข้ได้ป่วย ก็ไม่มีเงินไปหาหมอ เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยได้จึงเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ

3. ปัญหาด้านกายภาพของที่อยู่อาศัยและชุมชน ที่อยู่อาศัยไม่ได้เตรียมรองรับผู้สูงอายุ บ้านที่ซื้อจากหมู่บ้านไม่มีราวจับสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีทางเดิน ทางลาดสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีที่ว่างสำหรับทำกิจกรรม ขาดการวางแผน เส้นทางเดินทางการเข้าถึงที่สะดวกระหว่างบ้านพักกับสถานบริการสาธารณสุขที่ผู้สูงอายุใช้เป็นประจำ ชุมชนขาดจิตสำนึกที่คิดถึงผู้สูงอายุ ผู้บริหารควรให้นโยบายที่เป็นรูปธรรม ในระดับชุมชนจัดหาพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ออกกำลังกาย ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในชุมชนนั้น ๆ

สำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ (2554 : 18) กล่าวว่า บุคคลเมื่อก้าวเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งเป็นวัยท้ายของชีวิต เป็นช่วงที่ควรได้รับการช่วยเหลือประคับประคองจากสังคม แต่ปัจจุบันต้องยอมรับว่าสภาพเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ย่อมมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และปัญหาที่พบบ่อยในผู้สูงอายุ ได้แก่

1. ปัญหาทางด้านสุขภาพกาย ผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรม มีโรคภัยต่าง ๆ เบียดเบียน ทั้งโรคสมองเสื่อม โรคหลงลืม โรคซึมเศร้า

2. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ผู้สูงอายุที่มีฐานะไม่ดี ไม่มีลูกหลานดูแลอุปการะเลี้ยงดู อาจจะไม่มียาได้ หรือรายได้ไม่เพียงพอสำหรับการเลี้ยงชีพ อาจจะไม่มียู่อาศัยทำให้ได้รับความลำบาก

3. ปัญหาทางด้านความรู้ ผู้สูงอายุอาจไม่มีโอกาสได้รับความรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ให้เหมาะสมกับวัยและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และเพื่อให้เข้ากันได้กับเยาวชนรุ่นใหม่

4. ปัญหาทางด้านสังคม ผู้สูงอายุอาจจะไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมเหมือนเดิม โดยเฉพาะผู้ที่เคยเป็นข้าราชการ ตำแหน่งสูงซึ่งเคยมีอำนาจและบริวารแวดล้อม เมื่อเกษียณอายุราชการ อาจเสียดายอำนาจและตำแหน่งที่เสียไป เยาวชนและหนุ่มสาวหลายคนมีทัศนคติไม่ดีต่อผู้สูงอายุ เห็นคนรุ่นเก๋าล้าสมัย พูดไม่รู้เรื่องและไม่มีประโยชน์

5. ปัญหาทางด้านจิตใจ ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับความเอาใจใส่และความอบอุ่นจากลูกหลานอย่างเพียงพอ ทำให้รู้สึกว้าเหว่ อ้างว้าง และอาจจะมีภาวะวิตกกังวลต่าง ๆ เช่น กังวลว่าจะถูกลูกหลาน และญาติพี่น้องทอดทิ้ง กังวลในเรื่องความตาย ผู้สูงอายุมักมีอารมณ์เปลี่ยนแปลง เช่น เศร้า เฉยเมย เอาแต่ใจตนเอง ผู้สูงอายุบางคนก็ยังมีความต้องการความสุขทางโลกีย์ ซึ่งไม่เหมาะสมกับวัยของตนทำให้ได้รับความผิดหวัง

6. ปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว ปัญหาผู้สูงอายุที่น่าเป็นห่วงคือการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และวัฒนธรรม ในอดีตจะเป็นครอบครัวใหญ่ ที่เรียกว่า ครอบครัวขยายทำให้มีความสัมพันธ์

แน่นแฟ้น และเกิดความอบอุ่นระหว่างพ่อ แม่ และลูกหลาน ในปัจจุบันครอบครัวคนไทย โดยเฉพาะในเขตเมืองจะเป็นครอบครัวเดี่ยวเป็นส่วนใหญ่ ลูกหลานจะมาทำงานในเขตเมือง ทิ้งพ่อแม่ให้เฝ้าบ้าน ทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการดูแล และได้รับความอบอุ่น ดังเช่นอดีตที่ผ่านมา

7. ปัญหาค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงจากภาวะทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ทำให้เยาวชนมีความกตเวทิต่อพ่อ แม่ ครูอาจารย์น้อยลง ผู้สูงอายุไม่ได้รับการดูแล ต้องอาศัยสถานสงเคราะห์คนชรา

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์ (2558 : 29) กล่าวว่า จากรายงานสถานการณ์ทางสังคมและปัญหาของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) จากการสำรวจ พบว่า จังหวัดบุรีรัมย์มีปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) จำนวน 6,198 คน คิดเป็นร้อยละ 24.41 ของจำนวนประชากรกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นปัญหาเชิงกลุ่มเป้าหมายที่พบมากเป็นลำดับที่ 2 ของจังหวัดบุรีรัมย์ และเมื่อจำแนกประเด็นปัญหาของผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) พบว่า ประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาและมีมากเป็นลำดับแรก คือ ปัญหาผู้สูงอายุที่ยากจนและมีภาระ ต้องเลี้ยงดูบุตรหลาน จำนวน 2,429 คน คิดเป็นร้อยละ 39.19 รองลงมาคือ ปัญหาผู้สูงอายุ ไม่สามารถเข้าถึงบริการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุในด้านต่างๆ จำนวน 1,733 คน คิดเป็นร้อยละ 27.96 และประเด็นปัญหาผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีคนดูแล ไม่มีรายได้ และสมควรได้รับการช่วยเหลือ จำนวน 1,556 คน คิดเป็นร้อยละ 25.11 ของปัญหาผู้สูงอายุ ตามลำดับ โดยมี ผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 99,889 คน (ของจำนวนประชากรที่สำรวจ) ดังตาราง 2.1

ตาราง 2.1 แสดงปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ที่ต้องได้รับการพัฒนาของจังหวัดบุรีรัมย์ ปี 2558

ปัญหาผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ผู้สูงอายุที่ยากจนและมีภาระต้องเลี้ยงดูบุตรหลาน	2,429	39.19
2. ผู้สูงอายุไม่สามารถเข้าถึงบริการ/กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ	1,733	27.96
3. ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ไม่มีคนดูแล ไม่มีรายได้ และสมควรได้รับการช่วยเหลือ	1,556	25.11
4. ผู้สูงอายุที่ยังไม่ได้ไปแจ้งจดทะเบียนเพื่อรับเบี้ยยังชีพ	315	5.08
5. ผู้สูงอายุที่ไม่มีชื่อในทะเบียนบ้าน/ไม่มีบัตรประชาชน	83	1.34
6. ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำความรุนแรงทางร่างกายหรือจิตใจ	82	1.32
รวม	6,198	100.00
7. จำนวนผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ	99,889	-

ที่มา : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์ (2558 : 29)

จากสถานการณ์ปัญหาของผู้สูงอายุไทยในปัจจุบัน พอสรุปได้ว่า ผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นผลจากความก้าวหน้าทางการแพทย์และสาธารณสุข จึงทำให้จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น อายุยืนยาวมากขึ้น ผู้สูงอายุขาดคนดูแล หรือถูกทอดทิ้ง ปัญหาความยากจน ผู้สูงอายุจึงเป็นผู้ที่มีความเปราะบางทางจิตใจ ความรู้สึกรู้สีกมีคุณค่าในตัวเองลดลงและคำนึงต่อผู้สูงอายุในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไป ผู้สูงอายุไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่น คือรูปแบบหนึ่งของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม การปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำให้เกิดความใกล้ชิดต่อประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีการกำหนดนโยบาย การบริหารงานอย่างเป็นอิสระ ภายใต้กรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วม มีส่วนได้เสีย ในการปกครอง อันจะทำให้เกิดความรับผิดชอบ ทำให้เกิดสำนึกต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัย อันจะนำมาซึ่งศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตย จึงมีนักวิชาการให้ความหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ ดังนี้

รศ.ดร. รัตนา เสริมวงศ์ (2546 : 15) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนในท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจปกครองตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชนเรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นอิสระ ภายในกรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

สถาบันพระปกเกล้า (2548 : ออนไลน์) ได้ให้ความหมายไว้ว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกัน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การ โดยมีตัวแบบซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องกำกับดูแลด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

บุญอริ ยีหะ (2555 : 14) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองชุมชนหนึ่ง ๆ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนที่อยู่ภายในชุมชนตามขอบเขตอำนาจที่ได้รับจากรัฐบาลกลางหรือส่วนกลาง โดยจัดตั้งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสถานะเป็นนิติบุคคล มีสิทธิตามกฎหมายในการตรวจตรากฎหมายในการตรวจกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตลอดจนมีงบประมาณที่มาจากภาษีและรายได้ในรูปแบบต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอง

โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง (2557 : 13) กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีหน้าที่บริหารในแต่ละท้องถิ่นมีผู้แทนที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

ในท้องถิ่น เป็นผู้บริหารงานอย่างอิสระในเขตพื้นที่ที่กำหนด มีอำนาจในการบริหารการเงิน และการคลัง กำหนดนโยบายของตนเอง รวมทั้งมีหน้าที่ดำเนินกิจกรรมภายในกรอบที่กฎหมาย บัญญัติ เพื่อประโยชน์ของรัฐและประชาชนในท้องถิ่น

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจการตัดสินใจจากส่วนกลาง ให้กับคนในท้องถิ่น โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่าองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการบริหาร งานบุคคล การจัดเก็บรายได้ การออกข้อบัญญัติข้อบังคับ และมีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยให้ประชาชนที่เป็นตัวแทนของคนในท้องถิ่นมาบริหารงานและ ตัดสินใจในการใช้ทรัพยากร ของท้องถิ่นตนเองอย่างเป็นอิสระภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ และการกำกับดูแลของรัฐบาลกลาง

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง โดยการทำให้ ประชาชนเข้าใจหลักการปกครองตนเองโดยตรง และเพื่อตนเองอย่างชัดเจน เนื่องจากประชาชน จะได้รับผลกระทบโดยตรงจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งรับผิดชอบ ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน และได้มีนักวิชาการได้กล่าวไว้ดังนี้

อลงกรณ์ อรรถแสง (2547 : 7) ได้เสนอความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย ว่ามีองค์ประกอบ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นองค์กรชุมชนที่มีขอบเขตพื้นที่ปกครองที่กำหนดไว้แน่นอน
2. มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย
3. มีอิสระในการดำเนินกิจกรรมและสามารถใช้ดุลพินิจของตนเองในการวินิจฉัย และกำหนดนโยบายภายใต้การควบคุมของรัฐ
4. มีการจัดองค์กรเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหารท้องถิ่น และฝ่ายสภาท้องถิ่น
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและติดตาม ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น

ธีรวุฒิ โสภิชญกุล (2550 : 21) กล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีความสำคัญ ต่อการปกครองประเทศหลายประการ กล่าวคือ

1. การปกครองท้องถิ่นจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางหรือรัฐบาลส่วนกลาง เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นมีองค์กรกระจายไปทั่วพื้นที่ของประเทศ มีความใกล้ชิดกับ ประชาชนในท้องถิ่นจึงสามารถทำหน้าที่แทนรัฐบาลกลางได้ดี

2. การปกครองท้องถิ่นช่วยตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ดีกว่ารัฐบาลกลาง

3. การปกครองท้องถิ่นช่วยให้การเรียนรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนได้ฝึกฝนเรียนรู้ สร้างจิตสำนึก รวมทั้งวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมในระบบอบการปกครอง การปกครองท้องถิ่นจึงเป็นรากฐานของการปกครองในระบบประชาธิปไตย

4. การปกครองท้องถิ่นช่วยเป็นแหล่งฝึก และสร้างผู้นำทางการเมือง การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักการเมืองได้ฝึกทักษะในการบริหาร และการดำเนินกิจกรรมของท้องถิ่น ก่อนจะไปทำหน้าที่ในระดับชาติ ดังจะเห็นได้จากการที่นักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากพัฒนาตนเองไปเป็นนักการเมืองระดับชาติ

5. การปกครองท้องถิ่นมีความสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นชนบท เพื่อการพึ่งพาตนเอง แทนที่จะคอยพึ่งพิงการช่วยเหลือจากส่วนกลาง

โกวิท พวงงาม (2552 : 33) กล่าวว่า ความสำคัญของการการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. การปกครองท้องถิ่นถือเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเพราะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมือง อันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบบประชาธิปไตย

2. การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล

3. การปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนรู้จักปกครองตนเอง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรค ปัญหา และช่วยกันแก้ไขปัญหของท้องถิ่นตนเอง

4. การปกครองท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพ

5. การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต

6. การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น คือ องค์การชุมชนที่จัดตั้งขึ้นโดยกฎหมาย รัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองในระดับหนึ่ง และที่สำคัญคือประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองอย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยนั้น มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อกำกับดูแลทุกข์สุข และให้บริการประชาชนในหมู่บ้าน ตำบล ในเขตพื้นที่แทนรัฐบาลกลาง มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมและหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด รวมทั้งมีงบประมาณ และพนักงานเจ้าหน้าที่เองมีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

โกวิท พวงงาม (2550 : 34) การปกครองท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลาง เพื่อให้ท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองไม่ว่าจะเป็นการกำหนดงบประมาณ ตลอดจนอำนาจหน้าที่อื่น โดยอยู่ในความกำกับดูแลจากส่วนกลาง โดยได้จำแนกวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นชัดได้ว่าการบริการประเทศจะต้องอาศัย เงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญ ให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงินตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทั้งด้านการเงิน ตัวบุคคล เวลาที่ใช้ในการดำเนินงาน

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจาก ประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนอง ความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจ หน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น ทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลที่จะต้องจ่ายให้กับ ท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้าง แต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารปกครองระบอบ ประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไป

ทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

พรชัย ไชยลาภ และคณะ (2537 : 5-7 ; อ้างถึงใน กุสุมาลย์ มหาแสน. 2552 : 15-16)

ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้บริการซึ่งบุคคลหรือเอกชนไม่สามารถจัดทำให้ได้หรือไม่อยู่ในฐานะที่จะจัดทำให้ได้ในลักษณะเช่นนี้ รัฐบาลหรือหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นจะจัดบริการให้ เช่น ได้รับความคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ได้รับสวัสดิการ และได้รับความสะดวกในการดำเนินชีวิต
2. เพื่อปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง เนื่องจากการดำเนินชีวิตของบุคคล อาจเกิดการขัดแย้งกัน เพราะความคิดเห็นผลประโยชน์แตกต่างกัน ซึ่งอาจจะมีการอภิปรายถกเถียงกันอย่างมีเหตุผล หรือมีการโต้แย้งกันอย่างรุนแรง หรืออาจมีการคิดค้นบนหรือการต่อสู้กัน กรณีเช่นนี้รัฐบาลหรือหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องเข้ามาแก้ปัญหา โดยการเป็นผู้วางกฎเกณฑ์ควบคุมการขัดแย้ง เป็นผู้ประนีประนอมหรือแบ่งผลประโยชน์หรือเป็นผู้ตัดสินกรณีพิพาท ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องฟังและยอมรับคำตัดสินนั้น
3. เพื่อการแบ่งเบาภาระและการเป็นตัวแทนของแต่ละส่วนของประเทศ การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้น ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะแบ่งเบาภาระของส่วนกลางให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง เพื่อเป็นการฝึกหัดการปกครองตนเองสำหรับประเทศที่ยังไม่พัฒนา แต่สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้วนั้น ถือว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นตัวแทนประเทศส่วนหนึ่งในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศ อย่างเช่น ชาวอเมริกามีความเห็นว่าการปกครองท้องถิ่นจะเป็นส่วนช่วยเสริมสร้างชีวิตที่เป็นประชาธิปไตย หรือแม้แต่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและรัสเซีย ก็คาดหวังไว้เช่นเดียวกันแต่อาจจะดำเนินการแตกต่างกันเท่านั้น

ลิขิต ธีรเวคิน (2525 : 3 ; อ้างถึง ปิยนฎา เฟิงคำ. 2553 : 10) ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง ดังนี้

1. ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ
2. รัฐบาลกลางมีอาจจะดำเนินการในการสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน

การแก้ปัญหาหรือการจัดการบริหาร โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจได้ดีกว่า ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้มากที่สุด

3. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่นและไม่เกี่ยวกับส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศ โดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าว

กล่าวโดยสรุป การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจจากส่วนกลางเพื่อให้ท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาลทั้งทางด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ เพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง และเพื่อให้หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน

องค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้การปกครองตนเอง อันเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความคุ้นเคยในการใช้สิทธิและหน้าที่พลเมืองอันจะนำมาสู่ความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้ง่ายสามารถแก้ปัญหาในท้องถิ่นแต่ละแห่งได้รวดเร็วและมีความสอดคล้องของการตัดสินใจของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่

มอร์โร (Moreau. 1972 : 143 ; อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์. 2542 : 35) กล่าวถึงองค์การปกครองท้องถิ่นว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. มีพื้นที่รับผิดชอบชัดเจน
2. มีสถานะเป็นนิติบุคคลมหาชน
3. มีองค์กรเป็นของตนเอง
4. มีภารกิจหน้าที่เกี่ยวกับ ผลประโยชน์ของตนเอง
5. มีการกำกับดูแลจากรัฐ

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่เน้นการมีอิสระในการปกครองตนเอง มีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองอย่างกว้างขวาง

วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ (2546 : 20) กล่าวว่า ระบบการปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ คือ

1. เป็นองค์กรที่มีฐานเป็นนิติบุคคลและทบวงการเมือง การจัดตั้งองค์กรมีกฎหมายรองรับ มีเขตปกครองที่แน่นอน มีอำนาจอิสระบริหารงานสาธารณะตามที่กฎหมายกำหนดไว้
2. มีสภาท้องถิ่นและผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ
3. มีอิสระในการปกครองตนเองในขอบเขตของกฎหมาย และกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลาง
4. มีงบประมาณและรายได้เพียงพอ กล่าวคือ งบประมาณและรายได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นดำเนินกิจการของตนเองได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ
5. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม หมายถึง การกำหนดเขตการปกครองท้องถิ่นแน่นอนชัดเจน มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น เช่น สภาพทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์
6. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจจัดหาเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานในหน่วยงานของตนเองได้
7. หน่วยการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อให้ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายของท้องถิ่น เพื่อความสงบเรียบร้อยและเป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นแต่ไม่ขัดต่อกฎหมายของรัฐ
8. การควบคุมดูแลของรัฐบาล ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับส่วนกลางเป็นไปในลักษณะของการควบคุม ดูแล ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนและความมั่นคงของประเทศ

อุทัย หิรัญโต (2523 : 22 ; อ้างถึงใน โกวิทช์ พวงงาม, 2552 : 31-32) กำหนดองค์ประกอบของการปกครองส่วนท้องถิ่นมี 8 ประการด้วยกัน คือ

1. สถานะตามกฎหมาย หมายความว่า หากประเทศใดกำหนดเรื่องการปกครองท้องถิ่นไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศ การปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยนั้น จะมีความเข้มแข็งกว่าการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งโดยกฎหมายอื่น เพราะข้อความที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่า ประเทศนั้นมีนโยบายที่จะกระจายอย่างแท้จริง
2. พื้นที่และระดับ คือ ปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหลายประการ เช่น ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ และ

ความสำคัญในการปกครองตนเองของประชาชน จึงได้มีหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดพื้นที่และระดับของหน่วยการปกครองท้องถิ่น ออกเป็น 2 ระดับ คือ หน่วยการปกครองท้องถิ่นขนาดเล็กและขนาดใหญ่ สำหรับขนาดของพื้นที่จากการศึกษาขององค์การสหประชาชาติ (UNO) โดยองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) องค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักกิจการสังคม (Bureau of Social Affair) ได้ให้ความเห็นว่า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่สามารถให้บริการและบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ ควรมีประชากรประมาณ 50,000 คน แต่ก็ยังมีปัจจัยอื่นที่จะต้องพิจารณาด้วย เช่น ประสิทธิภาพในการบริหารรายได้ และบุคลากร เป็นต้น

3. การกระจายอำนาจและหน้าที่ การที่จะกำหนดให้ท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับนโยบายทางการเมืองและการปกครองของรัฐบาลเป็นสำคัญ

4. องค์การนิติบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยผลแห่งกฎหมายแยกจากรัฐบาลกลางมีขอบเขตการปกครองที่แน่นอน มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย ออกกฎข้อบังคับ ควบคุมให้มีการปฏิบัติตามนโยบายนั้น ๆ

5. การเลือกตั้งสมาชิกองค์การหรือคณะผู้บริหารจะต้องได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งหมดหรือบางส่วน เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยเลือกผู้บริหารท้องถิ่นของตนเอง

6. อิสระในการปกครองตนเอง สามารถใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติกิจการภายใต้ขอบเขตกฎหมาย โดยไม่ต้องขออนุมัติจากรัฐบาลกลาง และไม่อยู่ในสายการบังคับบัญชาหน่วยงานราชการ

7. งบประมาณของตนเอง มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ การจัดเก็บภาษีตามขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจในการจัดเก็บ เพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้เพียงพอที่จะทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

8. การควบคุมดูแลของรัฐ เมื่อได้รับการจัดตั้งแล้วยังคงอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐเพื่อประโยชน์และความมั่นคงของรัฐและประชาชนโดยส่วนร่วม โดยการมีอิสระในการดำเนินงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้มิได้หมายความว่ามิอิสระเต็มที่ทีเดียว คงหมายถึงเฉพาะอิสระในการดำเนินการเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการปกครองตนเอง โดยมีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหาร การพัฒนาและการบริการประชาชน และจะต้องอยู่ในการดูแลควบคุม

จากรัฐบาลกลาง และมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม มีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่อย่างแท้จริง อำนาจท้องถิ่นนี้มีอำนาจที่แตกต่างกันออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ

การกระจายอำนาจการปกครองสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลางลง เหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำ เท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชน ในการตอบสนองปัญหา ความต้องการ ที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ได้ทันต่อเหตุการณ์ และตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ความหมายของการกระจายอำนาจ

การกระจายอำนาจเป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้ระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่ถือว่าปวงชนทั้งหลาย มีสิทธิที่จะรับรู้การดำรงชีพของตนและกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง โดยมีหลักการสำคัญคือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

สิดางค์ แสงสุริยวัชชรา (2545 : 12) กล่าวถึงการกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจ คือ หลักการจัดระเบียบการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตย เป็นการถ่ายโอนภารกิจ หรือถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง (Political participation) และมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง

จารุพงศ์ พลเดช และคณะ (2546 : 11) กล่าวว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การกระจายอำนาจเป็นหลักการอย่างหนึ่งของการจัดระเบียบการปกครองประเทศ โดยมีหลักการที่สำคัญ คือ เป็นการโอนอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลถือได้ว่าเป็นหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดหลักของหลักการกระจายอำนาจปกครอง

โกวิท พวงงาม (2552 : 37) กล่าวถึงความหมายของการกระจายอำนาจไว้ว่า การกระจายอำนาจ หมายถึง การโอนกิจการบริการสาธารณะบางเรื่องจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้ชุมชนซึ่งตั้งอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศหรือหน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบ จัดทำอย่างเป็นอิสระจากองค์กรปกครองส่วนกลาง 2 รูปแบบ ดังนี้

1. การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจตามอาณาเขต หมายถึง การมอบอำนาจให้ท้องถิ่นจัดทำกิจการหรือบริการสาธารณะบางเรื่อง ภายในเขตของแต่ละท้องถิ่นและท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเองพอสมควร

2. การกระจายอำนาจตามบริการ หรือการกระจายอำนาจทางเทคนิค หมายถึง การโอนการบริการสาธารณะบางกิจการ หรือจากรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนกลางไปให้หน่วยงานบางหน่วยงานรับผิดชอบ จัดทำแยกต่างหากและอย่างเป็นอิสระ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การกระจายอำนาจเป็นวิธีการที่รัฐมอบอำนาจการปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่น ๆ เพื่อจัดทำบริการสาธารณะบางอย่างโดยมีความเป็นอิสระตามสมควร และยังเป็นมาตรการที่กำหนดขึ้นเพื่อให้ประชาชนแต่ละท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้าร่วมในการแบ่งเบาภาระหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะบางประการเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้น

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ

ความสำคัญของการกระจายอำนาจ หมายถึง หลักการที่รัฐมอบอำนาจปกครองบางส่วนให้แก่องค์กรอื่นที่ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลาง ให้จัดทำบริการสาธารณะบางอย่าง โดยมีอิสระตามสมควรเป็นการมอบอำนาจให้ทั้งในการเมืองและการบริหาร เป็นเรื่องที่ท้องถิ่นมีอำนาจที่จะกำหนดนโยบายและควบคุมการปฏิบัติ ให้เป็นไปตามนโยบายท้องถิ่นของตนเอง การกระจายอำนาจมีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจกรรมได้เอง

ลิขิต ชีรเวคิน (2546 : 267) กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจว่า มีความสำคัญในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นอย่างยิ่ง และสามารถแยกได้เป็น 2 ประเด็นใหญ่ คือ

1. การกระจายอำนาจเป็นรากแก้วของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะประชาธิปไตยต้องประกอบไปด้วยโครงสร้างพื้นฐาน คือ ระดับท้องถิ่น การเน้นการพัฒนาโครงสร้างเมืองบนระดับชาติ เช่น รัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติ การเลือกตั้ง ฯลฯ โดยไม่ได้คำนึงถึงพื้นฐานเบื้องต้น ได้แก่ ความตื่นตัวทางการเมือง ความสามารถและโอกาสในการปกครองตนเองก็เท่ากับพยายามพัฒนาในลักษณะหัวโตตัวลีบ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ การปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หรือกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือ รากแก้ว

ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบบประชาธิปไตยในประเทศไทย มีหลายองค์ประกอบแต่องค์ประกอบที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือการขาดพื้นที่ในท้องถิ่น

2. การกระจายอำนาจยังมีความสำคัญอย่างยิ่งในทางเศรษฐกิจและสังคม ในแง่การพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วมของประชาชน จะทำให้การพัฒนาชนบทสัมฤทธิ์ผล การกระจายอำนาจจึงไม่ใช่แค่เพียงปูพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชนบท

โกวิท พวงงาม (2552 : 36) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของหลักการกระจายอำนาจปกครองไว้ดังนี้

1. ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผ่านผลแห่งกฎหมาย ให้มีส่วนเป็นนิติบุคคล หน่วยงานปกครองท้องถิ่นเหล่านี้มีหน้าที่ งบประมาณ และทรัพย์สินเป็นของตนเองต่างหาก และไม่ขึ้นตรงต่อหน่วยการปกครองส่วนกลาง ส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลให้ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายเท่านั้น

2. มีการเลือกตั้งสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นทั้งหมด เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

3. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน จัดทำกิจกรรมและวินิจฉัยสั่งการได้เองพอสมควร ด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ของตนเอง

4. หน่วยงานปกครองท้องถิ่น ต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ เช่น ภาษีอากร ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ตามที่รัฐอนุญาต เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการต่าง ๆ

สถาบันพระปกเกล้า (2556 : ออนไลน์) กล่าวว่า การกระจายอำนาจทำให้เกิดการจัดระเบียบการบริหารราชการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นขึ้น เทศบาลถือได้ว่าเป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ตามแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจการปกครอง โดยสาระสำคัญและหลักการกระจายอำนาจ สถาบันพระปกเกล้าได้แบ่งหลักการกระจายอำนาจมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. มีความเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจปกครองนั้นจะต้องมีองค์การเป็นนิติบุคคลต่างหากจากองค์การของรัฐบาลกลาง การเป็นนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การเหล่านี้จะต้องมีงบประมาณ ทรัพย์สิน หนี้สิน และเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเอง

2. มีอำนาจอิสระในการบริหารงาน ความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่เป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งของการกระจายอำนาจปกครอง เพราะหากองค์กรนั้นไม่มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่จะต้องรอคำสั่งจากรัฐบาลกลางอยู่เสมอ องค์กรเหล่านี้จะไม่ผิดไปจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอิสระในการปฏิบัติภารกิจของตนเอง ตลอดจนมีอิสระพอสมควร

ในการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ แต่อำนาจอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีไม่มากเกินไป จนทำให้เกิดการกระทบกระเทือนต่อเอกภาพและอธิปไตยของประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่ามีอิสระเป็นสถาบันการเมืองที่มีอำนาจอธิปไตยของตนเอง หากแต่ต้องมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดให้

3. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและทำหน้าที่นิติบัญญัติ การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เช่น ประชาชนบางคนอาจมีส่วนร่วมในกิจกรรมของท้องถิ่น เฉพาะการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่บางคนอาจมีความสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่นมากกว่านี้ ถึงกับสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน เพื่อให้ได้มีโอกาสเข้าไปมีบทบาท ในการดำเนินกิจกรรมอันเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยตนเอง ก็อาจทำได้

4. งบประมาณเป็นของตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ด้วยตนเอง รวมไปถึงการมีอำนาจในการบริหารงบประมาณที่ได้มานั้นด้วย การให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีและบริหารรายได้ด้วยตนเองนี้ เป็นการมอบอำนาจการตัดสินใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ตั้งแต่การวางแผนปฏิบัติงาน การจัดเก็บรายได้การบริหาร และการบริการประชาชนในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

ฮีย์วูด (Heywood. 2002 : 159 ; อ้างถึงใน บุญอริ ยีหมะ. 2555 : 9-10) กล่าวถึงความสำคัญของการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วม (Participation) การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการให้โอกาสแก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของท้องถิ่น หรือชุมชนที่พวกเขาอาศัยอยู่ ประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง จากการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ก็คือการสร้างการเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งการปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพในการสร้างการเรียนรู้มากกว่าการเมืองในระดับชาติ เนื่องจากใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

2. การตอบสนอง (Responsiveness) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีความรู้สึกไวต่อความต้องการของประชาชนมากกว่ารัฐบาลกลาง ย่อมส่งผลทำให้เกิดความเข้มแข็งในแง่ของการตรวจสอบ และเป็นหลักประกันว่าปัญหาเฉพาะหรือความต้องการเฉพาะของท้องถิ่น ซึ่งแตกต่างจากสังคมโดยรวมจะได้รับการตอบสนองเช่นเดียวกัน

3. ความชอบธรรม (Legitimacy) รัฐบาลกลางซึ่งห่างไกลจากชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีผลต่อการยอมรับ หรือถูกตั้งคำถามต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ แตกต่างจากองค์กร

ปกครองท้องถิ่นที่การตัดสินใจต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่นได้รับการยอมรับว่าอยู่บนรากฐานของความรู้ของท้องถิ่น ส่งผลทำให้มีความชอบธรรมในการดำเนินงาน

4. เสรีภาพ (Liberty) อำนาจมีแนวโน้มที่จะเกิดการฉ้อฉล การรวมศูนย์อำนาจมีแนวโน้มที่จะทำให้รัฐบาลกลายเป็นทรราชย์ที่เป็นภัยต่อปัจเจกชน แต่การกระจายอำนาจเป็นการปกครองเสรีภาพของปัจเจกชน เนื่องจากอำนาจถูกกระจายไปยังที่ต่าง ๆ ง่ายต่อการตรวจสอบและการถ่วงดุล

สรุปได้ว่า รัฐได้มอบอำนาจทั้งทางด้านการบริหารและการปกครองให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไปดำเนินการในการปกครองตนเอง โดยมีความเป็นอิสระพอสมควร มีงบประมาณและรายได้ รวมทั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่หรือทั้งหมด มีการแต่งตั้งสภาท้องถิ่น เพื่อให้มีการบริหารงานท้องถิ่นของตนเอง โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแล และปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายของประเทศที่กำหนดไว้

ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้แบ่งอำนาจหน้าที่ และจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนราชการส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคกับส่วนท้องถิ่น ได้มีการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจไว้ ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 15-18) ได้ระบุไว้ว่า การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทย มีรายละเอียดดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 78 กำหนดหลักการเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น และระบบสาธารณสุขและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานฯ นอกจากนั้นในหมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 282-290 ได้กำหนดให้รัฐจะต้องให้ความอิสระแก่ท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลายย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังกำหนดอำนาจของประชาชนในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และการเสนอให้สภาท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง การจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง

3. แผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2543 กำหนดกรอบแนวคิด เป้าหมายและแนวทางการกระจายอำนาจ เพื่อให้การกระจายอำนาจบรรลุตามเจตนารมณ์ที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญฯ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีกระบวนการที่ยืดหยุ่น และสามารถปรับวิธีให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ได้กำหนดกรอบไว้ 3 ด้าน คือ

3.1 ความอิสระในการกำหนดกรอบนโยบายและการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษาความเป็นรัฐเดี่ยวและความมีเอกภาพของประเทศ การมีสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และความมั่นคงของชาติเอาไว้ได้ ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองท้องถิ่นภายใต้ระบอบประชาธิปไตย

3.2 ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน และการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยปรับบทบาทของราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้ส่วนท้องถิ่นเข้ามาดำเนินการแทน เพื่อให้ราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รับผิดชอบภารกิจมหภาคและภารกิจที่เกินขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านนโยบายและด้านกฎหมายเท่าที่จำเป็น สนับสนุนด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

3.3 ด้านประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณะที่ดีขึ้นหรือไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐาน การบริหารมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และรับผิดชอบต่อผู้ให้บริการมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคประชาคมและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมดำเนินงานและติดตามตรวจสอบ

4. แนวทางการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้ ประกอบด้วย

4.1 การถ่ายโอนภารกิจ และการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดภารกิจการถ่ายโอนพิจารณาจากอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ ยังขึ้นอยู่กับความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะรับการถ่ายโอน รวมทั้ง

การสร้างกลไกและระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐานมารับรอง ตลอดจนการปรับปรุงระเบียบ
กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4.2 การกระจายอำนาจเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องมีการพิจารณาภาพรวมรายได้ของท้องถิ่น 3 องค์ประกอบ คือ รายได้
ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บและจัดหาทั้งที่เป็นภาษีและรายได้อื่น รายได้ที่รัฐจัดแบ่ง
หรือจัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บ
เพิ่มและรายได้ประเภทอุดหนุน

4.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและการบริหาร
งานบุคคล โดยการโอนบุคลากรต้องสอดคล้องกับภาระหน้าที่ และความพร้อมขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งยังต้องมีความราบรื่น คล่องตัว สอดคล้องกับความจำเป็นความต้องการ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความยืดหยุ่น ชูใจให้คนทำงานในท้องถิ่นมีหลักประกัน
ความก้าวหน้า ยึดหลักการตามระบบคุณธรรม และต้องมีมาตรฐานใกล้เคียงกับมาตรฐานการ
บริหารงานบุคคลของเจ้าหน้าที่รัฐอื่น ๆ

4.4 แนวทางการพัฒนาระบบการตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน
และภาคประชาสังคม เพื่อให้การบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความ โปร่งใส
ตรวจสอบได้ ทั้งยังปรับปรุงกลไกการตรวจสอบทางการเงิน และการใช้จ่ายงบประมาณ
การให้ภาคเอกชนเข้ามาช่วยเสริมการทำงานตรวจสอบของภาครัฐ และส่งเสริมให้ประชาชน
และภาคประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ในด้านนโยบายขององค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น รวมทั้งจัดซื้อจัดจ้างและร่วมตรวจสอบติดตามประเมินผล

4.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องดำเนินการ ประกอบด้วย การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ
การพัฒนาองค์กร ในระดับจังหวัด การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบงบประมาณ ระบบ
บัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล การกำกับดูแล
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น
การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชน และภาคประชาสังคมในการตรวจสอบ

4.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ
การแก้ไขกฎหมาย มีสาระเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การปรับปรุงกฎหมายงบประมาณเพื่อรองรับ
การจัดสรรเงินจากภาครัฐ การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบงบประมาณท้องถิ่นและระบบ

การตรวจสอบทางการเงินและการคลัง ทั้งภายในและภายนอก การปรับปรุงระบบการกำกับดูแลของราชการส่วนกลางและราชการบริหารส่วนภูมิภาคให้มีประสิทธิภาพ เชื่อมโยงกับระบบศาลปกครอง การปรับปรุงโครงสร้างส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาค การจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยความโปร่งใสขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น การจัดให้มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารบุคคลเพื่อรองรับการถ่ายโอนข้าราชการพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ

4.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจและการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ โดยกลไกดังกล่าวจะมีหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับการถ่ายโอนภารกิจ โดยมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชน มีกระบวนการตัดสินใจที่รวดเร็วเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการถ่ายโอน มีการศึกษาพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการ วิธีการ และแนวทางการถ่ายโอนภารกิจอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและทันต่อเหตุการณ์

4.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยงานราชการส่วนกลางยังคงต้องกำหนดมาตรฐานทั่วไปของการจัดบริการสาธารณะ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำกับในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพการจัดบริการสาธารณะ โดยมีการแข่งขันระหว่างท้องถิ่น ตลอดจนรัฐหรือองค์กรกลางเข้ามาร่วมทำการประเมินร่วมกับประชาชนและประชาสังคม

5. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จึงเกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติและผู้สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางการถ่ายโอนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.1 การถ่ายโอนภารกิจและการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะอนุกรรมการต่าง ภายใต้คณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนภารกิจ รับผิดชอบภารกิจที่ต้องถ่ายโอนในกลุ่มภารกิจด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว โดยมีภารกิจด้านการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะต้องมีการปรับปรุงระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องการประสานการจัดทำแผนพัฒนา

และการพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนพัฒนา หน่วยรับงานรับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนา และส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.2 การกระจายอำนาจการเงิน การคลังและงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้ คณะกรรมการกระจายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับ การเงิน การคลัง และงบประมาณ หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ คือ สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น

5.3 แนวทางการถ่ายโอนบุคลากรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบริหาร งานบุคคล กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การสนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และคณะกรรมการต่าง ๆ ภายใต้คณะกรรมการ กระจายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนบุคลากร ที่ได้ทำหน้าที่ประสานงาน และมอบหมายให้ กลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ทำหน้าที่เป็นศูนย์ถ่ายโอนบุคลากรในระดับจังหวัด ทุกจังหวัดรับผิดชอบการจัดทำ และปรับปรุงมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

5.4 แนวทางการพัฒนาระบบตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างหน่วยงานของกรม ให้มีส่วนรับผิดชอบเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคประชาสังคมขึ้นรับผิดชอบในการประสานงาน การพัฒนาองค์ความรู้ และแนวทาง การดำเนินการให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและ ส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.5 การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นถือเป็นภารกิจโดยตรงที่จะต้องดำเนินการในเรื่องดังกล่าว คือ การเตรียมความพร้อมให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การปรับโครงสร้างภายในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจ การปรับปรุงระบบการวางแผน ระบบ งบประมาณ ระบบบัญชี ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบติดตามตรวจสอบ และระบบข้อมูล กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรและผู้บริหารท้องถิ่น การเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและภาคประชาสังคม ในการตรวจสอบหน่วยงานที่ รับผิดชอบ คือ กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศท้องถิ่น สถาบัน พัฒนาศึกษาท้องถิ่น สำนักบริหารการคลังท้องถิ่น สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคล ส่วนท้องถิ่น สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.6 การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนภารกิจ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจในส่วนที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย การปรับปรุงระเบียบเพื่อรองรับภารกิจการถ่ายโอน ได้แก่ ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พุทธศักราช 2541 หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานท้องถิ่น

5.7 กลไกกำกับดูแลการถ่ายโอนภารกิจ และการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนปฏิบัติการ

5.8 การสร้างระบบประกันคุณภาพบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง โดยการดำเนินงานศึกษาวิจัย เรื่องนโยบายและแนวทางในการดำเนินการเกี่ยวกับประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้การกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

สัมพันธ์ เตชะชวกร และคณะ (2546 : 1 - 2) กล่าวว่า ขั้นตอนการกระจายอำนาจเป็นการกระจายอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นรัฐธรรมนูญที่กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้กำหนดในหมวดที่ 9 รวม 9 มาตรา ตั้งแต่มาตราที่ 282 ถึงมาตราที่ 290 สรุปได้ว่า รัฐจะต้องให้ความสำคัญแก่ท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเอง และมาตราที่ 334 ของรัฐธรรมนูญ ได้มีบทบังคับให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นภายใน 1 ปี

พิธีสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์ธนาวิสุ (2549 : 9) ได้ให้แนวคิดหลักการกระจายอำนาจการปกครองจะต้องมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. มีการจัดตั้งองค์กรเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นจากส่วนกลาง หน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นนี้มีหน้าที่ มีงบประมาณ มีทรัพย์สินเป็นของตนเอง
2. การเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ย่อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายและการบริหารงานบุคคล และการเงิน การคลังของตนเอง
3. การบริหารราชการแผ่นดินและการบริหารราชการท้องถิ่น รัฐกระจายอำนาจให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัดสินใจในกิจกรรมมากขึ้น เพียงแต่กำกับควบคุมดูแลให้ การสนับสนุนส่งเสริมด้านเทคนิควิชาการ และตรวจสอบติดตามประเมินผล

4. การมีประสิทธิภาพการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการให้บริการสาธารณะให้ดีขึ้นกว่าเดิมมีคุณภาพมาตรฐาน มีความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ขั้นตอนการกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการถ่ายโอนภารกิจจากส่วนกลางไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตั้งแต่การการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถดำเนินกิจการสาธารณะ เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น มีคุณภาพที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยกำหนดให้รัฐบาลต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในภารกิจของท้องถิ่นได้เอง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารการเงินการคลัง การกำหนดนโยบาย งบประมาณ การบริหารงานด้านบุคลากร เป็นต้น

ปัญหาของการปกครองส่วนท้องถิ่น

การบริหารราชการแผ่นดินไทย เน้นหนักไปในทางรวมอำนาจมากกว่าการกระจายอำนาจสาเหตุเนื่องจากปัญหาความมั่นคง ซึ่งมีผู้แสดงความคิดเห็นถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ในบทความ คลังสมอง วปอ. เพื่อสังคมในหัวข้อ รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

สงวน ถั่วโนมนต์ (2548 : ออนไลน์) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นคือ ให้คนในท้องถิ่นปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นแต่ในอดีตได้มีกฎหมายหลายฉบับ กำหนดโครงสร้างการบริหารของท้องถิ่นไว้หลากหลายรูปแบบ ทำให้เกิดความแตกแยก สับสน รวมทั้งการที่ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกสภาท้องถิ่น ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จึงถูกมองว่าการบริหารกิจการของท้องถิ่นอาจไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลเมืองพัทยา
2. ปัญหาด้านอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบจะกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน ในกฎหมายมีอยู่หลายประการ แต่ในความเป็นจริงแล้วองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับมีอำนาจหน้าที่และการให้บริการแก่สาธารณะ แก่ประชาชนในท้องถิ่นของตนเองน้อย เนื่องจากมีหน้าที่ซ้ำซ้อนกับราชการบริหารส่วนภูมิภาค
3. ปัญหาด้านการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญในเรื่องนี้ คือ ปัญหาเรื่องรายได้ของท้องถิ่นซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้จากภาษีดังนี้ ภาษีที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บเอง เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีป้าย อากร

ฆ่าสัตว์ ภาษีที่เป็นของรัฐบาล รัฐบาลจัดเก็บเพิ่มและจัดสรรให้แก่ท้องถิ่น เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต และภาษีที่เป็นของท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ปัญหารายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ มีรายได้้น้อยมาก จึงไม่เพียงพอต่อการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พนักงาน คือ ข้าราชการท้องถิ่นเป็นผู้รับนโยบายของผู้บริหารไปปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมายกำหนดให้องค์กรบริหารงานบุคคลของท้องถิ่นแต่ละรูปแบบแตกต่างกัน ทำให้ไม่เอื้ออำนวยต่อการหมุนเวียน และมีความเหลื่อมล้ำกันในความก้าวหน้า

5. ปัญหาด้านการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลักการปกครองท้องถิ่น คือ ต้องให้คนในท้องถิ่นตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเองภายในกรอบของกฎหมาย รัฐหรือผู้แทนของรัฐเข้าไปกำกับดูแลเท่าที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น หรือประเทศชาติ โดยรวมแต่การปกครองท้องถิ่นไทยในอดีต ข้าราชการส่วนภูมิภาคจะเข้าไปมีบทบาทในฐานะผู้ควบคุมหรือผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยปฏิบัติงานเป็นผู้บริหารหรือพนักงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นอีกตำแหน่งหนึ่ง ทำให้การบริหารงานท้องถิ่นไม่มีอิสระเท่าที่ควร และมุ่งเน้นตอบสนองนโยบายของส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาคมากกว่าความต้องการในท้องถิ่น

6. ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในอดีตที่ผ่านมา ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นของตนเองน้อยมาก การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งสภาท้องถิ่น แต่เมื่อเลือกตั้งเสร็จสิ้นมีสมาชิกสภาท้องถิ่น มีคณะผู้บริหารแล้วประชาชนจะไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย ในกรณีที่ประชาชนสนใจจะมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติก็พบว่าไม่มีช่องทางที่เปิดให้ประชาชนทำอะไรได้มากนัก ซึ่งทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดพลัง ขาดความร่วมมือและขาดความสนใจจากประชาชน ส่งผลให้การปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นการปกครองของคนในท้องถิ่นเองประสบความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง

โกวิท พวงงาม (2552 : 413-415) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่นไว้ตามกรอบของแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจมีอยู่ด้วยกันอย่างน้อย 4 ประการ ดังนี้

1. ปัญหาด้านการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัญหาอุปสรรคมากมาย ประเด็นปัญหาสำคัญก็คือ แม้ว่าทิศทางและแผนการกระจายอำนาจจะถูกกำหนดไว้อย่างเป็นระบบ แต่กระบวนการถ่ายโอนภารกิจหน้าที่จากส่วนราชการต่าง ๆ ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกลับดำเนินไปอย่างไร้ระเบียบ ซึ่งประเด็นสำคัญปัญหาได้แก่

1.1 การถ่ายโอนภารกิจที่เกิดขึ้นยังคงเป็นไปอย่างจำกัด ทั้งนี้จะกระจุกตัวอยู่เฉพาะภารกิจในกลุ่มโครงสร้างพื้นฐานและการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อีกทั้งกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนจริงก็จำกัดเฉพาะในบางกิจกรรมเท่านั้น เช่น การก่อสร้างและบำรุงรักษาถนน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โครงการอาหารเสริมนมและอาหารกลางวัน การสงเคราะห์เบี้ยผู้สูงอายุ เป็นต้น

1.2 การถ่ายโอนภารกิจยังไม่เป็นไปอย่างสอดคล้องระหว่างภารกิจ งบประมาณ บุคลากร แนวปฏิบัติ และวัสดุอุปกรณ์ เป็นผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินกิจกรรมที่มีการถ่ายโอนได้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านทรัพยากร อีกทั้งในหลายกิจกรรม แม้ว่าจะท้องถิ่นจะมีความพร้อมในการจัดทำ แต่ก็พบว่ายังขาดการแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ท้องถิ่นสามารถใช้อำนาจในกิจกรรมนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่

1.3 กระบวนการถ่ายโอนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนราชการผู้ถ่ายโอนเป็นอย่างมาก แต่ในทางปฏิบัติกลับพบปัญหาว่า ส่วนราชการต่าง ๆ มักจะถ่ายโอนให้เฉพาะภารกิจหน้าที่ แต่ในด้านวัสดุ แนวปฏิบัติ ตลอดจนข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กลับมิได้มีการส่งมอบอย่างเป็นระบบระเบียบ อันนำไปสู่ปัญหาการจัดทำภารกิจนั้น ๆ

2. ปัญหาในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปัญหาสำคัญ ได้แก่ การขาดการบูรณาการระหว่างแผนการกระจายอำนาจ กับทิศทางการปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สถานะของการซ้อนทับและแข่งขันในเชิงระบบบริหารราชการแผ่นดินทั้งระบบ เป็นผลให้สถานะของการซ้อนทับและแข่งขันในเชิงบทบาทระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนราชการต่าง ๆ ยังคงดำเนินอยู่ต่อไป เนื่องจากทิศทางที่ปรากฏในแผนการกระจายอำนาจ ย่อมหมายถึงการลดขนาดและถอนตัวเองออกไปของส่วนราชการต่าง ๆ แต่ในทางการปฏิบัติ ทิศทางการปฏิบัติระบบบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ยังแสดงให้เห็นว่าส่วนราชการต่าง ๆ จะยังคงมีบทบาทอย่างสำคัญในพื้นที่การบริหารปกครองนอกศูนย์กลางต่อไป เช่น การสร้างระบบบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ ในด้านหนึ่ง แม้ว่าจะเป็นความพยายามแก้ปัญหาการรวมศูนย์อำนาจที่เป็นไปอย่างกระจัดกระจาย (Fragmented centralism) แต่ในอีกด้านหนึ่ง ก็เท่ากับเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบการปกครองท้องถิ่นโดยรัฐ (Local state government) ให้คงอยู่ควบคู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัญหาเกี่ยวกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของกระบวนการกระจายอำนาจ

และการจัดระบบการบริการสาธารณะในระดับท้องถิ่นนั้น ส่วนสำคัญอยู่ที่บทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ และสำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ ในอันที่จะผลักดันกระบวนการถ่ายโอนทรัพยากรต่าง ๆ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นไปตามแผนและขั้นตอนที่กำหนดไว้ แต่ในปัจจุบันองค์กรสำคัญดังกล่าวกลับต้องพบปัญหาอุปสรรคทั้งในเชิงสถาบัน ซึ่งต้องอิงแอบและอาศัยความร่วมมือและผลักดันจากรัฐบาล ที่ส่วนกลางค่อนข้างมาก รวมถึงปัญหาในองค์กรซึ่งยังคงมีบุคลากรและทรัพยากรทางการบริหาร ค่อนข้างจำกัด เป็นผลให้การทำงานไปอย่างยากลำบาก

4. ปัญหาเกี่ยวกับวิธีการในการให้บริการสาธารณะ ภารกิจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการถ่ายโอนภารกิจ แต่ยังขาดความสนใจอย่างเพียงพอต่อเรื่องวิธีการในการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กล่าวคือ ภายใต้อำนาจหน้าที่ในปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยยังคงมีช่องทางในการจัดทำภารกิจ ค่อนข้างจำกัด โดยมากมักจะเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย เป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะ ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ผ่านการใช้ทรัพยากรทางการบริหารภายในองค์กรของตนเองเป็นหลัก แต่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางการบริหารในยุคปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ ในการจัดหาบริการสาธารณะให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับ การบริการสาธารณะให้เกิดขึ้น และที่สำคัญจะเป็นการป้องกันปัญหาอาการของการเติบโต ไปสู่ความเป็นระบบราชการ (Bureaucratization) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังเช่น ที่เคยเกิดขึ้นกับระบบราชการส่วนกลาง นอกจากปัญหาด้านกรอบของแผนและขั้นตอน การกระจายอำนาจทั้ง 4 ประการข้างต้นแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีปัญหาพื้นฐาน ที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคสำคัญในการจัดการบริการสาธารณะอีกอย่างน้อย 3 ประการดังนี้

4.1 ปัญหาการแทรกแซงการทำงานของรัฐบาลและการรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง เช่น การให้หน่วยงานของรัฐบาลกลางและราชการส่วนภูมิภาค เข้ามาทำหน้าที่ในการจัดบริการ สาธารณะแทนท้องถิ่นหรือชุมชนในท้องถิ่น การกำกับดูแลการบริหารงานขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น การบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ปัญหาด้านการเงิน การคลังและการให้เงินอุดหนุน เป็นต้น

4.2 ปัญหาความเพิกเฉยในสิทธิและหน้าที่ของประชาชนในท้องถิ่น

4.3 ปัญหาของผู้แทนของประชาชนในท้องถิ่นไม่ตระหนักหน้าที่ของตนผู้แทนท้องถิ่น แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง การเล่นพรรคเล่นพวก การทุจริต เป็นต้น

ประชัน คณะวน (2553 : 76-80) ได้กล่าวถึงปัญหาของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านโครงสร้างท้องถิ่น ในแต่ละรูปแบบไม่สอดคล้องกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือเทศบาล ซึ่งทำให้การฝึกฝนเรียนรู้การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ ตามหลักการถ่วงดุลอำนาจ การไต่เต้าการเมืองของท้องถิ่นสู่ในระดับสูงขึ้น จึงเป็นเรื่องของคุณสมบัติเฉพาะตัวมากกว่าหลักการทั่วไป และขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

2. อำนาจหน้าที่ ส่วนใหญ่จึงตกเป็นของรัฐทั้งหมด ไม่ว่าจะดำเนินการในรูปแบบ กระทรวง ทบวง กรม รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรอื่นของรัฐ เช่น รัฐบาลลงไปชุบ่อน้ำ ทำถนนลาดยาง ทำสะพาน คูคลองทำคลอง ขุดห้วยหนอง รักษาพยาบาล เป็นต้น ทั้งที่อำนาจหน้าที่เหล่านั้น ควรจะเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนรัฐบาลก็ควรที่จะดูแลในเรื่องใหญ่ๆ เช่น การป้องกันประเทศ เงินตรา การต่างประเทศ เศรษฐกิจระดับมหภาค เป็นต้น กล่าวโดยสรุป ท้องถิ่นมีอำนาจน้อยมากในขณะที่รัฐบาลมีอำนาจมากขึ้น

3. การคลัง จะครอบคลุมทั้งรายได้ รายจ่าย และเงินกู้ แต่ที่เป็นปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย คือ รายได้ไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่ ดังนั้น การบริหารงานของการปกครองท้องถิ่นไทยจึงต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ปัญหาการคลังท้องถิ่น ดังนี้

3.1 การต้องพึ่งงบประมาณจากส่วนกลาง ทำให้ส่วนกลางมีอำนาจในการกำหนดนโยบายให้ท้องถิ่น ทำตามนโยบายที่กำหนดมาในระดับชาติ แทนที่จะเป็นความคิดริเริ่มและความต้องการของท้องถิ่นเอง

3.2 แหล่งรายรับประจำ ยังไม่ได้สัดส่วนกับหน้าที่ที่ควรจะทำรายได้ที่มีอยู่ ไม่สามารถสร้างความเจริญหรือพัฒนาได้เต็มที่ งาน/โครงการสำคัญบางอย่างต้องรองงบประมาณอื่นสนับสนุน เมื่อหน่วยการปกครองท้องถิ่นไม่มีรายได้คงที่ จะสร้างผลงานให้เป็นที่ศรัทธาของประชาชนได้ผลก็ตามมา คือ ขาดความร่วมมือจากประชาชน

3.3 การปรับปรุงแก้ไขอัตราภาษีหรือค่าธรรมเนียม หรือการริเริ่มเก็บภาษีชนิดใหม่ที่เป็นไปอย่างล่าช้า และกระบวนการในการเก็บภาษียังมีข้อบกพร่อง ขาดแคลนเจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ

3.4 รายได้สำคัญของการคลังท้องถิ่น คือ ภาษีอากร แต่ภาษีอากรเป็นรายได้ที่สำคัญทั้งของรัฐบาลและท้องถิ่น ภาษีที่เก็บได้ในภูมิภาคและท้องถิ่น ทั้ง ๆ ที่มีการกำหนดอัตราส่วนไว้ อย่างแน่นอนแล้ว และในทางปฏิบัตินั้นเป็นไปด้วยความล่าช้า ซึ่งรวมไปถึงการให้เงินอุดหนุน

4. การบริหารงานบุคคล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน มี 4 รูปแบบ คือ เทศบาล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล และรูปแบบพิเศษ คือ

กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา โดยมีพนักงานและข้าราชการส่วนท้องถิ่น ประมาณ 70,000 คน ในการบริหารงานบุคคลดังกล่าว จะใช้ระบบแยกการดูแลออกจากกัน คือ คณะกรรมการข้าราชการส่วนจังหวัด (ก.จ.) ดูแลข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ดูแลพนักงานเทศบาล พนักงานเมืองพัทยา และพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบล และคณะกรรมการข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ก.บ.) ดูแลข้าราชการกรุงเทพมหานคร นอกจากนี้ระบบการบริหารงานบุคคลดังกล่าว ไม่ทัดเทียมกับข้าราชการพลเรือนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ความไม่มั่นคงในอาชีพของเจ้าหน้าที่หน่วยการปกครองท้องถิ่น จึงไม่สามารถดึงดูดคนที่มีความรู้ ความสามารถให้เข้ามาทำงานได้ดีเท่าเทียมกับข้าราชการพลเรือน

5. การกำกับดูแล ประเทศไทยเป็นรัฐเดี่ยว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย จึงไม่มีความจำเป็นอิสระอย่างมลรัฐแต่ประการใด แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ “การกำกับดูแล” ไม่ใช่ “การบังคับบัญชา” รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงมหาดไทย อธิบดีกรมการปกครอง ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือนายอำเภอ จึงไม่ใช่ผู้บังคับบัญชาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น การตัดสินใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความหลากหลายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงไม่มี

6. การมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น น้อยมาก มีการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ไม่มีส่วนร่วมอย่างอื่นเลย เช่น การตรวจสอบ การติดตาม การรับแจ้งข่าวสาร เป็นต้น

7. ทักษะคติของประชาชนต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในอดีตประชาชนไม่ค่อยสนใจการเมืองท้องถิ่นมากนัก เพราะบุคลากรในองค์กรก็ไม่ได้รับการยกย่องเหมือนกับหน่วยราชการอื่น ๆ มิได้แสดงบทบาทหน้าที่ของประชาชน ให้ประชาชนได้เห็นว่า เป็นผู้รับผิดชอบดูแลการปกครองในเขตนั้น ๆ จึงทำให้ประชาชนขาดความสนใจ แม้แต่การตรวจสอบจึงไม่มีตลอดถึงงบประมาณองค์กรปกครองท้องถิ่น ประชาชนก็ไม่ได้รับรู้

จากปัญหาข้างต้นจะเห็นว่า การพัฒนาการปกครองท้องถิ่นจะทำให้ประชาชนเกิดความรู้แจ้งทางการเมือง สร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง เป็นการกระจายอำนาจการปกครองจากรัฐบาลกลางมาให้คนในระดับท้องถิ่นดูแลปกครองกันเอง ทั้งนี้ก็เพื่อท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและการใช้ทรัพยากรของตนเองที่มีอยู่คุ้มค่าและตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีที่สุด ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยอิสระพอสมควรภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันประเทศไทยได้จัดรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น ออกเป็น 5 รูปแบบ คือ เทศบาลตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และ

เมืองพัทยา ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ฉะนั้น จึงขอเสนอการปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล มากล่าวดังนี้

การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานการบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจ การปกครอง โดยมีรัฐบาลเป็นผู้กระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้บริหารราชการ ในการจัดทำบริการสาธารณะ มีผู้บริหารและสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลในระดับจังหวัด และในระดับอำเภอทำหน้าที่ เป็นหน่วยกำกับดูแลการบริหารราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง

ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรัฐบาลให้อำนาจหรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นและชุมชน โดยมีองค์กรผู้รับผิดชอบมีอิสระในการใช้ดุลยพินิจมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาคแต่องค์กรปกครองท้องถิ่นก็มีได้มีอธิปไตยในตัวเอง ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลาง การปกครองท้องถิ่นมีหลายรูปแบบที่สอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากที่สุด

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 67) ได้ให้คำนิยามขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ว่า หมายถึง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบล และสภาองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ที่สภาตำบลที่มีรายได้ โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปีเฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทหรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ย สามารถจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ โดยทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในประกาศนั้นให้ระบุชื่อและเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย และให้มีฐานะเป็นนิติบุคคล

โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล

โครงสร้างการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวด 9 มาตรา 285 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง คณะผู้บริหาร

ท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน หรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 67) กล่าวถึง โครงสร้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน สภาองค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสองคน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎร ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใด มีเพียงสองหมู่บ้าน ให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหมู่บ้านละสามคน ซึ่งอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง สำหรับนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ให้องค์การบริหารส่วนตำบล มีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน โดยให้นายกองค์การบริหารส่วนตำบลดำรงตำแหน่ง นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี นับตั้งแต่วันเลือกตั้ง และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลได้ไม่เกินสองคน และแต่งตั้งเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคน เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารงาน

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนในตำบล โดยวิธีการบริหารบ้านเมืองที่ดี โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 82 - 85) กล่าวว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66) ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายองค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำตามมาตรา 67 และหน้าที่อาจทำตามมาตร 68 ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม (ตามมาตรา 66)

2. หน้าที่ต้องทำ (ตามมาตรา 67) ดังนี้
 - 2.1 จัดให้มีการบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
 - 2.2 รักษาความสะอาดของท้องถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูล
 - 2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
 - 2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 - 2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
 - 2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
 - 2.7 คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - 2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
 - 2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร
3. หน้าที่ที่อาจจัดทำกิจการ (ตามมาตรา 68) ดังนี้
 - 3.1 ให้น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเพื่อการเกษตร
 - 3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
 - 3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
 - 3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
 - 3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
 - 3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
 - 3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
 - 3.8 การคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
 - 3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
 - 3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
 - 3.12 การท่องเที่ยว
 - 3.13 การผังเมือง
4. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล ตามมาตรา 66 มาตรา 67 และมาตรา 68 นั้นไม่เป็น การตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ

ในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควร ในกรณีนี้ หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าว ให้กระทรวง ทบวง กรม หรือองค์กร หรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบล ไปประกอบพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย (ตามมาตรา 69)

5. การปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี และให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล จัดทำงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้น และหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (ตามมาตรา 69/1)

6. เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูลและข่าวสารทางราชการ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจการของราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ (ตามมาตรา 70)

7. องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมื่อมีกฎหมายบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนตำบลออกข้อบัญญัติหรือให้มีอำนาจออกข้อบัญญัติ ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้อย่างอื่น (ตามมาตรา 71)

8. การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบล ให้เป็นไปตามกฎหมายการนั้น และเพื่อประโยชน์แก่กิจการองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจให้ข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานบริหารส่วนท้องถิ่นไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้ โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม (ตามมาตรา 72)

9. องค์การบริหารส่วนตำบล อาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

ที่เกี่ยวข้องและกิจการนั้น เป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน (ตามมาตรา 73)

นอกจากอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 แล้ว องค์การบริหารส่วนตำบลยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 159 - 160)

ในด้านกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะในมาตรา 16 ซึ่งกำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการระดมทรัพยากรเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง
2. การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึก และประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอัน
ของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล
20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน

21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
 22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
 23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพ และสาธารณสถานอื่น ๆ
 24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 25. การผังเมือง
 26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
 27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
 28. การควบคุมอาคาร
 29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน
 31. กิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- ด้านความรับผิดชอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้**
- อำนาจตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2550 : 87-79)
1. อำนาจหน้าที่ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้
 - 1.1 กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ
 - 1.2 สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.3 แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.4 วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
 - 1.5 รักษาการให้เป็นไปตามที่ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล
 - 1.6 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น
 2. อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้

ในท้องถิ่น โดยมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย

บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บทบาทอำนาจหน้าที่ด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงเข้าใจ เข้าถึงปัญหาที่เกี่ยวกับผู้สูงอายุ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญ ในการขับเคลื่อนกระบวนการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ให้มีความภาคภูมิใจในตนเองและความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะไว้หลายด้าน โดยเฉพาะด้านการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส

กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่น (2548 : 3) กล่าวว่า การสงเคราะห์ผู้สูงอายุเป็นภารกิจหน้าที่หนึ่งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดบริการสาธารณะเพื่อประชาชน ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติสภาพตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 กล่าวคือ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) กำหนดให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ซึ่งเป็นการกล่าวถึงการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยรวมไว้กับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ

ผู้สูงอายุในฐานะที่เป็นกลุ่มคนที่ยังไม่มี ความมั่นคงในการดำรงชีพเพียงพอและยังประสบปัญหา ทั้งปัญหาเรื่องสุขภาพ ปัญหาทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากการขาดรายได้ ปัญหาที่อยู่อาศัย เป็นต้น การที่ผู้สูงอายุประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการสงเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของผู้สูงอายุ รวมถึงพัฒนาผู้สูงอายุให้สามารถมีศักยภาพสูงขึ้น

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (2553 : 23) กล่าวว่า หัวใจการให้บริการผู้สูงอายุ ในชุมชนมี 3 ส่วนหลัก คือ

1. ภาคิหลัก 3 ภาคิ สามประสาณที่สำคัณในการจัคบริการสำหรัผู้สูงอายุในชุมชน คือ ภาคิบริการชุมชน/ท้องถึนบริการสุขภาพและภาคิบริการสังคม

2. เจตคคิผู้ให้บริการต่อผู้สูงอายุและความสูงอายุขจัเจตคคิทางลบต่อผู้สูงอายุและความสูงอายุเสริมเจตคคิทางบวก ท้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการเป็นพื้นฐาณการจัคบริการสำหรัผู้สูงอายุ

3. รูปแบบบริการใหม่ทไ้ใส่ใจผู้สูงอายุ : รพ.สค. เอื้ออาทรผู้สูงอายุ มีคังนี้

3.1 บุคคิการที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ คือ หน่วยบริการที่มีเจตคคิที่คิต่อผู้สูงอายุและความสูงอายุทมีความรู้ในการดูแลผู้สูงอายุ และมีทักษะในการดูแลผู้สูงอายุคือบุคคิการที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ

3.2 ระบบบริการที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ คือ หน่วยบริการที่มีระบบการให้บริการทนำความรู้เก็ยวกับผู้สูงอายุมาเป็นคัวชี้นำ มีกระบวนการทำอย่างเป็นระบบและครอบคคุมเป้าหมายของทุกคคุ่มผู้สูงวัย

3.3 สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออาทรต่อผู้สูงอายุ สิ่งแวดล้อมที่ปลอคคภัยเข้าถึได้และต้องเอาใส่ใจท้งสิ่งแวดล้อมในหน่วยบริการในชุมชนและที่บ้าน

กำพล กล้าสีทอง (2555 : 20) กล่าวว่า ความจำเป็นในการค้ำเนินงานเงินสงเคราะห์เพือการยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาล มีคังนี้

1. การเพิ่มบพบาทขององคักรปกครองส่วนท้องถึน โดยการกระจายอำนาจตามบพบัญญัคิจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2544 มาตรา 248
2. องคักรปกครองส่วนท้องถึนท้งหลายย้อมมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคิ การคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ
3. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ระหว่างรัฐกับองคักรปกครองส่วนท้องถึน และระหว่างองคักรปกครองส่วนท้องถึนคัวกันเอง ให้เป็นไปตามทฎหมายบัญญัติโดยค้ำนึงถึถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้ให้แกท้องถึนอย่างค้อเนื่อง ให้มีกฎหมายกำหนดแผนและขันคตอนในการกระจายอำนาจซึ่งอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัณ

4. การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัคระบบการบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองคักรปกครองส่วนท้องถึน และระหว่างองคักรปกครองส่วนท้องถึนคัวกันเอง ซึ่งภารคิงานที่การให้บริการเงินสงเคราะห์เพือการยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับการถ่ายโอนภารคิงานตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขันคตอนการกระจายอำนาจให้แกองคักรปกครองส่วนท้องถึน พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กกสตรึคนชรา

และผู้ด้อยโอกาส ตามบทบัญญัติ พระราชบัญญัติเทศบาลแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 51 (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ

5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ที่ได้วางหลักเกณฑ์คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งในที่นี้จะขอกล่าวถึงโดยสังเขป ดังนี้

5.1 มีสัญชาติไทย

5.2 มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบบ้าน

5.3 มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.4 ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นได้จากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญพิเศษหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนรายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้เป็นประจำยกเว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

สรุปได้ว่า กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะให้กับผู้สูงอายุ การสงเคราะห์ ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีการบูรณาการจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์ กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 29-32) กล่าวว่า แนวทางการจัดทำมาตรฐานการจัดบริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐาน

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานต่าง ๆ รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
 - 1.1 จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.2 บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน
 - 1.3 บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกต้องให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ เช่น จัดโครงการฝึกอบรมให้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือน
 - 1.4 บริการตรวจสุขภาพประจำปี
 - 1.5 บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล
 - 1.6 บริการออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อให้รักษาฟรีในโรงพยาบาล ผู้สูงอายุมาสิทธิรับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลแห่งนั้น โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล รักษาพยาบาลในที่นี้หมายถึง เงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บในการรักษาพยาบาล ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2535
 - 1.7 การบริการทางการแพทย์และการบริการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวก และรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุ บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล การประกันสุขภาพบริการด้านกายภาพบำบัด
2. มาตรฐานด้านรายได้
 - 2.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ ผู้สูงอายุที่ยากจน และไม่มีแหล่งที่พึ่งพิงที่เพียงพอ
 - 2.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน
 - 2.3 การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน
 - 2.4 จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ
 - 2.5 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
 - 2.6 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
 - 2.7 ให้ส่วนลดในรายการต่าง ๆ เช่น ค่าชื้อยา ค่าโดยสารรถสาธารณะ ค่าโรงแรม กิตติาคาร กิจกรรมด้านบันเทิง และสถานที่ราชการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์โบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ
 - 2.8 ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย
 - 3.1 บ้านพักคนชรา ที่เป็นบริการที่พักรักษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ และอารมณ์ หรือปัญหาอื่น ๆ

และผู้ด้อยโอกาส ตามบทบัญญัติ พระราชบัญญัติเทศบาลแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 มาตรา 51 (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็กเยาวชนผู้สูงอายุและผู้พิการ

5. ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์ยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ที่ได้วางหลักเกณฑ์คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ซึ่งในที่นี่จะขอกล่าวถึงโดยสังเขป ดังนี้

5.1 มีสัญชาติไทย

5.2 มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบบ้าน

5.3 มีอายุ 60 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.4 ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นได้จากหน่วยงานรัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ผู้รับเงินบำนาญพิเศษหรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ผู้สูงอายุที่อยู่ในสถานสงเคราะห์ของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นผู้ได้รับเงินเดือนค่าตอบแทนรายได้ประจำ หรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นที่รัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดให้เป็นประจำยกเว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการจ่ายเงินสงเคราะห์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548

สรุปได้ว่า กฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดทำบริการสาธารณะให้กับผู้สูงอายุ การสงเคราะห์ ส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ โดยอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีการบูรณาการจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อรองรับจำนวนผู้สูงอายุที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีและเป็นผู้มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการให้บริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์ กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นพื้นฐานแนวทางการจัดทำมาตรฐานการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 29-32) กล่าวว่า แนวทางการจัดทำมาตรฐานการให้บริการเพื่อสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มาจากการประมวลและสังเคราะห์กรอบแนวคิดในการจัดสวัสดิการสังคมและการบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และข้อกำหนด ตลอดจนกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสรุปเป็นขั้นพื้นฐาน

แนวทางการจัดทำมาตรฐานการบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ โดยได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานต่าง ๆ รวม 6 ด้าน ดังนี้

1. มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล
 - 1.1 จัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุ
 - 1.2 บริการตรวจสุขภาพที่บ้าน
 - 1.3 บริการให้ความรู้ แนะนำ การดูแลสุขภาพที่ถูกวิธีให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุ เช่น จัดโครงการฝึกอบรมให้ผู้ที่ต้องดูแลผู้สูงอายุในครัวเรือน
 - 1.4 บริการตรวจสุขภาพประจำปี
 - 1.5 บริการให้คำแนะนำเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บเป็นรายบุคคล
 - 1.6 บริการออกบัตรประจำตัวให้กับผู้สูงอายุเพื่อให้รักษาฟรีในโรงพยาบาล ผู้สูงอายุมาสิทธิรับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลแห่งนั้น โดยไม่ต้องเสียค่ารักษาพยาบาล รักษาพยาบาลในที่นี้หมายถึง เงินที่สถานพยาบาลเรียกเก็บในการรักษาพยาบาล ตามระเบียบกระทรวงสาธารณสุข ว่าด้วยการสงเคราะห์ผู้สูงอายุด้านการรักษาพยาบาล พ.ศ. 2535
 - 1.7 การบริการทางการแพทย์และการบริการสาธารณสุขที่จัดไว้ โดยให้ความสะดวก และรวดเร็วแก่ผู้สูงอายุ บริการช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล การประกันสุขภาพบริการด้านกายภาพบำบัด
2. มาตรฐานด้านรายได้
 - 2.1 จัดสวัสดิการด้านรายได้แก่ ผู้สูงอายุที่ยากจน และไม่มีแหล่งที่พึ่งพิงที่เพียงพอ
 - 2.2 ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมสวัสดิการผู้สูงอายุในชุมชน
 - 2.3 การช่วยเหลือค่าครองชีพประจำวัน
 - 2.4 จ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ
 - 2.5 การช่วยเหลือด้านค่าโดยสารยานพาหนะตามความเหมาะสม
 - 2.6 กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
 - 2.7 ให้ส่วนลดในรายการต่าง ๆ เช่น ค่าชื้อยา ค่าโดยสารรถสาธารณะ ค่าโรงแรม กภัตตาคาร กิจกรรมด้านบันเทิง และสถานที่ราชการ ได้แก่ พิพิธภัณฑ์โบราณสถาน อุทยานแห่งชาติ
 - 2.8 ให้ทุนประกอบอาชีพที่เหมาะสม
3. มาตรฐานด้านที่พักอาศัย
 - 3.1 บ้านพักคนชรา ที่เป็นบริการที่พักรักษาที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านสุขภาพ และอารมณ์ หรือปัญหาอื่น ๆ

3.2 สถานพยาบาลที่เป็นบริการที่พักอาศัยสำหรับผู้สูงอายุที่ต้องการรักษาพยาบาลเป็นประจำและต่อเนื่อง หรือต้องการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด

3.3 บ้านพักคนชราที่ต้องเสียค่าบริการส่วนหนึ่ง

3.4 บริการครอบครัวอุปการะเป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวหรือไร้ที่พึ่งพิง

3.5 การจัดที่พักอาศัยและเครื่องนุ่งห่มให้ตามความจำเป็นอย่างทั่วถึง

4. มาตรฐานด้านนันทนาการ

4.1 การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุเพื่อเป็นศูนย์กลางข่าวสาร แหล่งพบปะสังสรรค์ของผู้สูงอายุ รวมทั้งเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางด้านศาสนา ด้านศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติ

4.2 ศูนย์บริการผู้สูงอายุ เป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุ และสมาชิกในครอบครัว เป็นสถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา พักผ่อนหย่อนใจทำงานอดิเรก

4.3 สโมสรผู้สูงอายุ เพื่อเป็นศูนย์รวมของผู้สูงอายุในการพักผ่อนออกกำลังกาย พบปะสังสรรค์ การรับบริการตรวจสุขภาพ การเรียนอาชีพ การเรียนภาษา ปรึกษาปัญหา การบำเพ็ญประโยชน์ให้สังคม เช่น สอนหนังสือ เล่านิทาน สอนดนตรี สอนลีลาศ ตลอดจนการเยี่ยมเยียนผู้สูงอายุที่เจ็บป่วยและพิการ

4.4 บริการนันทนาการ งานรื่นเริงในวันนักขัตฤกษ์

4.5 การจัดกิจกรรมนันทนาการร่วมกับเยาวชน คนในชุมชน กลุ่มเครือข่าย

4.6 การทัศนศึกษาแหล่งธรรมชาติ ศาสนสถานแหล่งที่ท่องเที่ยวนอกสถานที่

5. มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง

5.1 โอกาสในการศึกษาเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการบริการทางสังคม

5.2 การอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยโดยตรงแก่ผู้สูงอายุในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น

5.3 การสงเคราะห์การจัดการศพตามประเพณี

5.4 จัดตั้งศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ ศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน โดยมีลักษณะการให้บริการดังนี้

5.4.1 การบริการภายในศูนย์ ได้แก่ บริการด้านสุขภาพอนามัย ภายภาพบำบัด สังคมสงเคราะห์ กิจกรรมเสริมรายได้ กิจกรรมเสริมความรู้ นันทนาการ และกิจกรรมด้านศาสนา เป็นต้น

5.4.2 บริการหน่วยเคลื่อนที่ เป็นบริการที่จัดให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่เยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำแก้ไขปัญหา บริการด้านสุขภาพอนามัย และบริการด้านข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

5.4.3 บริการด้านที่พักฉุกเฉิน เป็นการบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหา ความเดือดร้อนเฉพาะหน้า โดยการรับเข้าบ้านพักในบ้านพักฉุกเฉินเป็นการชั่วคราว

5.5 บริการด้านเศรษฐกิจ และบริการฌาปนกิจให้คนชราที่ไม่มีญาติ

5.6 จัดฌาปนกิจสงเคราะห์

5.7 ลดหย่อนภาษีเงินได้ให้แก่บุตร ซึ่งเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูผู้สูงอายุที่บุพการี ไม่มีรายได้ หรือมีรายได้น้อยกว่า 30,000 บาท (ซึ่งขณะนี้กรมสรรพากรได้ดำเนินการในส่วน ดังกล่าวแล้ว)

5.8 จัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิของผู้สูงอายุ

5.9 ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง

จนวาระสุดท้ายของชีวิต

5.10 รมรงค์ให้คนในครอบครัว และชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ

5.11 ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันของผู้สูงอายุ

5.12 ส่งเสริมสมาชิกในครอบครัว ให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการให้ความรู้และข้อมูลแก่ผู้สูงอายุเกี่ยวกับบริการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์

5.13 บริการด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันรักษาความปลอดภัย สิทธิ และสวัสดิการ แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

5.14 การช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งได้รับอันตรายจากการถูกรังแกหรือถูกแสวงหา ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง

5.15 การให้คำแนะนำ ปรีกษา หรือดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางคดี หรือในทาง การแก้ไขปัญหาคือครอบครัว

6. มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

จัดตั้งและพัฒนาบริการทางด้านสังคมในชุมชนที่สามารถเข้าถึงผู้สูงอายุมากที่สุด โดยเน้นการให้บริการถึงบ้าน และมีการสอดประสานกันระหว่างบริการสุขภาพและทางสังคม โดยครอบคลุมบริการดังต่อไปนี้

6.1 ศูนย์เอนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุ

6.2 ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุในเวลากลางวัน

6.3 บริการเยี่ยมบ้าน

6.4 ระบบดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

6.5 บริการชุมชนเคลื่อนที่ไปในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล

6.6 จัดตั้งระบบเฝ้าระวัง เกื้อกูล และดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน

6.7 จัดให้มีอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุในชุมชน

6.8 ให้ความรู้ความสามารถให้กับผู้ดูแลผู้สูงอายุและอาสาสมัครผู้ดูแล

6.9 สนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในชุมชน

6.10 บริการแม่บ้าน โดยการจัดส่งแม่บ้านไปช่วยเหลือผู้สูงอายุในการทำงานบ้าน

ต่าง ๆ เช่น การจ่ายของ ทำความสะอาดบ้าน ประกอบอาหาร การช่วยเหลืออื่น ๆ จะช่วยให้ผู้สูงอายุสบายขึ้น

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานตามมาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในการจัดทำแผนงาน หรือวางแผนแนวทาง กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนรวมทั้งจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ มีแนวคิดพื้นฐานหลักการทำงาน และแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 33-35) กล่าวว่า แนวทางขั้นตอนการดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อในการจัดทำแผนงาน หรือวางแผนแนวทาง กิจกรรมส่งเสริมสนับสนุน รวมทั้งจัดบริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ มีแนวคิดพื้นฐานหลักการทำงาน แนวทางการดำเนินงานดังนี้

แนวคิดพื้นฐาน

แนวคิดพื้นฐานที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การคิดและวางแผนการส่งเสริมและการพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การฝึกอบรมและพัฒนาผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีกิจกรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุปรับตัวเข้ากับสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป และสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบด้วย

1. การเห็นคุณค่าผู้สูงอายุ ผู้บริหารท้องถิ่นสมาชิกสภาท้องถิ่น และประชาชนกลุ่มองค์กรชุมชน ต้องมีค่านิยมที่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น
2. เป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องตระหนักว่าการจัดสวัสดิการเพื่อการสงเคราะห์ และการพัฒนาผู้สูงอายุถือเป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่สำคัญที่จะต้องให้บริการและจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

3. สร้างค่านิยมการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ถือเป็น การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการร่วมคิด ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ เพื่อให้การสงเคราะห์และพัฒนาผู้สูงอายุเป็นไปอย่างยั่งยืน

หลักการทํางาน

แนวทางการวางนโยบาย และการวางแผนสงเคราะห์ผู้สูงอายุ มีดังนี้

1. ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยการรณรงค์ในเชิงความคิดเพื่อให้ทุกภาคส่วนในชุมชนเห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ และก่อให้เกิดค่านิยมการอยู่ร่วมกันกับผู้สูงอายุ ซึ่งเห็นว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่จะป็นเสาหลักแห่งภูมิปัญญาให้กับท้องถิ่นและควรจะได้จัดเวทีประชาคมเพื่อระดมความคิด วางนโยบายและแผนงาน เพื่อการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุและพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
2. ยึดหลักประสานงานกับส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการประสานกับส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเป็นพี่เลี้ยง และเพื่อให้เป็นที่ปรึกษา แนะนำ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ และแนวทางการจัดสวัสดิการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ
3. ยึดหลักการศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องมึข้อมูลพื้นฐานด้านผู้สูงอายุ ที่จัดเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบและสามารถรู้จำนวน และโครงสร้างผู้สูงอายุของชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งการรู้ศักยภาพของผู้สูงอายุทั้งที่พึ่งตนเองได้และพึ่งตนเองไม่ได้ ซึ่งจะต้องจัดไว้เป็นทำเนียบข้อมูลผู้สูงอายุ
4. ยึดหลักการเตรียมกลไกการทำงานด้านผู้สูงอายุ โดยเฉพาะบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีความพร้อมที่จะรับผิดชอบงานบริการ และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ และอาสาสมัคร ตลอดจนการจัดให้มีคณะกรรมการด้านสวัสดิการผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงต้องจัดการวางแผนเตรียมการเรื่องบุคลากร งบประมาณ สถานที่ เครื่องมือ และความรู้ความเข้าใจแนวทางการพัฒนา

การเตรียมความพร้อมและเงื่อนไขความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน

การดำเนินการสงเคราะห์ผู้สูงอายุเป็นภารกิจและอำนาจหน้าที่สำคัญ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเห็นคุณค่าผู้สูงอายุ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และประชากรกลุ่ม องค์กรชุมชน ต้องมีค่านิยมที่เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ ว่ามีความสำคัญต่อสังคมและชุมชนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 33-35) กล่าวว่า การเตรียมความพร้อม และเงื่อนไขความสำเร็จขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน

ปัจจัยที่มีความสำคัญในการสงเคราะห์ผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่

1. การจัดทำฐานข้อมูลผู้สูงอายุในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสำคัญอย่างมาก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถใช้ฐานข้อมูลผู้สูงอายุ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหา การสนับสนุน และการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการจ่ายเบี้ยยังชีพ

2. การจ่ายเบี้ยยังชีพ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความพร้อมและมีเงินรายได้จากภาษีอากรในท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก หรือมีศักยภาพ หรือสถานะทางการคลัง สามารถจัดสรรรายได้ โดยตั้งงบประมาณของตนเอง เพื่อช่วยเหลือเป็นเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ ตามบัญชีรายชื่อในบัญชีสำรวจ ซึ่งยังไม่ได้รับการช่วยเหลือทั้งนี้ เป็นไปตามขั้นตอนแนวทางที่ระเบียบกฎหมายกำหนด

แนวทางการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ควรดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุ โดยวิธีการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร ในนามผู้สูงอายุเป็นอันดับแรก เพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการทุจริต และปัญหาผู้สูงอายุได้รับเงินไม่ครบตามจำนวน หรือจ่ายเป็นรายเดือนตามความประสงค์ของผู้รับ

3. การจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุ

ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการสวัสดิการผู้สูงอายุ โดยโครงสร้างคณะกรรมการ อาจจะประกอบด้วย ผู้แทนชมรม หรือกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เป็นการระดมความร่วมมือจัดสวัสดิการผู้สูงอายุ ฝ่ายละ 3 คน เท่า ๆ กัน โดยทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ วางระเบียบการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้สูงอายุ การแก้ไขปัญหาและการวางแผนนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุ การคัดเลือกผู้สูงอายุเพื่อสงเคราะห์ ในประเภทต่าง ๆ เช่น ผู้สูงอายุพึ่งตนเองไม่ได้ ผู้พิการ การช่วยเหลืออาชีพ การจัดสวัสดิการกองทุนผู้สูงอายุ เป็นต้น

4. การจัดทำมีบุคลากรที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดทำมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุ หรือนักสังคมสงเคราะห์ที่รับผิดชอบงานผู้สูงอายุ รวมทั้งการส่งเสริมให้มีอาสาสมัครผู้ดูแลผู้สูงอายุ ตลอดจนการส่งเสริมสโมสรผู้สูงอายุ ชมรมผู้สูงอายุ เพื่อการดำเนินภารกิจด้านการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ

5. การประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียง

ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นข้างเคียง เพื่อก่อให้เกิดศักยภาพในแนวทางเครือข่ายความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วน เพื่อจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ สำหรับผู้สูงอายุ

สรุปได้ว่า แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดบริการสาธารณะแก่ผู้สูงอายุ และการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แบ่งเป็นประเภทมาตรฐานด้านต่าง ๆ รวม 6 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล มาตรฐานด้านรายได้ มาตรฐานด้านที่พักอาศัย มาตรฐานด้านนันทนาการ มาตรฐานด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัว ผู้ดูแล และการคุ้มครอง มาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายเกื้อหนุน

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง (2557 : 1-13) ได้รับการยกฐานะจากสภาตำบล มาเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง เพื่อเป็นการรองรับการกระจายอำนาจ ในการดูแลทุกข์สุขของราษฎรส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ซึ่งสำนักงานตั้งอยู่หมู่ที่ 44/4 หมู่ที่ 4 ตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีภารกิจมากมายหลายด้านตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับพี่น้องประชาชน ทั้งหลักของการบริหารการพัฒนา มุ่งเน้นให้พี่น้องประชาชนได้คิดเป็น ทำเป็น และมีส่วนร่วม โดยกระบวนการของประชาชนมีบริบทโดยสังเขป ดังนี้

ภูมิประเทศโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นพื้นที่ราบสูง สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์ด้านเกษตรกรรม โดยอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 150 - 180 เมตร โดยมีลำห้วยตะโคง ลำห้วยชุมเห็ด และลำห้วยราช เป็นแหล่งน้ำสำคัญของตำบล

สภาพทั่วไป

1. ลักษณะที่ตั้ง อาณาเขตติดต่อ

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองบุรีรัมย์ ประมาณ 5 กิโลเมตร พิกัดที่ 62/02 (ตามรายละเอียดแผนที่ทหาร) มีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด ประมาณ 30.24 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 18,394 ไร่

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับตำบลบัวทอง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลสามแวง ตำบลห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลห้วยราช ตำบลอิสาน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลชุมเห็ด อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2. จำนวนประชากร

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง มีประชากรในปัจจุบัน

จำนวนรวมทั้งสิ้น 13,247 คน แยกเป็น

ชาย จำนวน 6,491 คน

หญิง จำนวน 6,756 คน

บ้านเรือน จำนวน 3,561 หลังคาเรือน

ตาราง 2.2 แสดงจำนวนผู้สูงอายุชายและหญิงตามช่วงอายุ

หมู่ที่	จำนวน	ช่วงอายุ 60-69 ปี		ช่วงอายุ 70-79 ปี		ช่วงอายุ 80-89 ปี		ช่วงอายุ 90 ปีขึ้นไป	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
1	97	20	29	10	22	7	7	-	-
2	132	34	40	12	20	8	17	-	-
3	124	24	33	11	26	7	18	-	-
4	48	12	20	6	7	4	8	1	-
5	86	13	27	10	21	5	5	1	-
6	78	22	30	8	13	3	2	-	-
7	47	14	18	8	12	3	-	1	1

ตาราง 2.2 (ต่อ)

หมู่ที่	จำนวน	ช่วงอายุ 60-69 ปี		ช่วงอายุ 70-79 ปี		ช่วงอายุ 80-89 ปี		ช่วงอายุ 90 ปีขึ้นไป	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
8	118	26	35	15	19	5	5	-	-
9	46	17	16	7	12	-	4	-	1
10	57	13	15	9	13	4	5	-	-
11	55	16	23	6	7	2	1	-	-
12	76	24	21	7	11	4	11	-	-
13	113	23	37	15	21	7	7	1	2
14	108	27	28	15	18	4	12	1	-
15	79	24	22	10	15	2	6	-	-
16	28	5	10	4	5	1	1	-	1
17	96	25	37	7	17	5	4	-	-
18	67	10	23	10	14	3	2	-	1
19	42	6	16	6	10	2	1	-	-

ที่มา : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง (2557 : 7)

3. การบริการพื้นฐาน

3.1 การคมนาคม การจราจร

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง มีเส้นทางคมนาคมติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง โดยใช้ถนนสายบุรีรัมย์ – สตึก และทางรถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะหยุดรับ - ส่งผู้โดยสารที่สถานีบ้านตะโก หมู่ที่ 14

ทางรถยนต์

- ระยะทางจากกรุงเทพมหานคร – องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง
ประมาณ 385 กิโลเมตร

- ระยะทางจากองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง – จังหวัดนครราชสีมา
ประมาณ 132 กิโลเมตร

- ทางรถยนต์มีทางหลวง (กรมทางหลวง) ผ่าน 1 สาย ได้แก่ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 219 (ถนนสายบุรีรัมย์ - สตึก)

- ทางรถเมล์ ผ่าน 1 สาย ได้แก่ บ้านยางสาย 2 บ้านยาง - บ้านบัวทางรถไฟ
- รถไฟสายตะวันออกเฉียงเหนือ
- ขบวนรถไฟท้องถิ่น

ถนนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ส่วนมากอยู่ในสภาพดี และมีการปรับปรุงให้ดีขึ้นตามลำดับ ปัจจุบันมีถนนทั้งหมด 19 สาย คือ

- ถนนดินลูกรัง	จำนวน 13 สาย
- ถนนลาดยาง	จำนวน 3 สาย
- ถนนคอนกรีต	จำนวน 3 สาย
- ถนนประเภทอื่น ๆ	จำนวน - สาย

3.2 การประปา

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง มีระบบประปาใช้แล้วจำนวน 19 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 - 19

3.3 การไฟฟ้า

ปัจจุบันการดำเนินการจำหน่ายไฟฟ้าให้กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อยู่ในความรับผิดชอบและดำเนินงานโดยการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดบุรีรัมย์ โดยจ่ายกระแสไฟฟ้าภายในเขตเทศบาล อำเภอ และพื้นที่ใกล้เคียงเพื่อจ่ายให้กับบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ธุรกิจบริการอุตสาหกรรม และหน่วยงานราชการ เป็นต้น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ประชาชนมีไฟฟ้าใช้ยังไม่ทั่วถึงทุกหลังคาเรือน จำนวนหลังคาเรือนที่มีไฟฟ้าใช้ จำนวน 2,343 หลังคาเรือน คิดเป็น 94.63 % และไฟฟ้าสาธารณะ แต่ยังไม่ครอบคลุมทั่วทั้งตำบล

3.4 การสื่อสาร

ระบบโทรคมนาคม หมายถึง ระบบการสื่อสารที่มีการให้บริการ เช่น โทรศัพท์แบบคู่สายขององค์การโทรศัพท์ทำให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน ระบบเสียงตามสาย หอกระจายข่าว สามารถให้บริการข่าวสารให้กับประชาชนได้ประมาณร้อยละ 70 ในปัจจุบันมีหอกระจายข่าวทั้งหมด 21 แห่ง และยังใช้การได้ดี 19 แห่ง และวิทยุสื่อสารในพื้นที่มี 1 แห่งคือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง

4. ลักษณะการใช้ที่ดิน

ลักษณะการใช้ที่ดินของราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง มีดังนี้

4.1	พื้นที่พักอาศัย	จำนวน	7,203	ไร่
4.2	สวนสาธารณะประโยชน์	จำนวน	205	ไร่ 3 งาน
4.3	พื้นที่เกษตรกรรม	จำนวน	11,191	ไร่
	- พื้นที่ทำนา	จำนวน	10,862	ไร่
	- พื้นที่ทำสวน	จำนวน	299	ไร่
	- พื้นที่ทำไร่	จำนวน	-	ไร่
	- พื้นที่อื่น ๆ	จำนวน	30	ไร่

5. ด้านเศรษฐกิจ

5.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ/รายได้ประชากร ลักษณะการประกอบอาชีพของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล โดยทั่วไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้างในพื้นที่ส่วนให้จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น

- การเกษตรกรรม ได้แก่ ทำไร่ ทำนา ทำสวนผลไม้ ปลูกผัก
- ร้านขายของชำ
- ปศุสัตว์ ได้แก่ เลี้ยงไก่ฟาร์ม โค กระบือ เป็ด สุกร
- การบริการ
- อื่น ๆ

5.2 ด้านเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตรในพื้นที่ทั่วไปในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 1,161 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 48.99

5.3 การพาณิชย์กรรม/การบริการ การพาณิชย์กรรมและบริการในเขตตำบลบ้านยาง ส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบกิจการขนาดเล็ก และเป็นระบบทำกันเองในครอบครัว

สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

- สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง จำนวน 4 แห่ง
- ตลาดสด จำนวน - แห่ง
- ร้านค้าทั่วไป จำนวน 160 แห่ง

สถานประกอบการเทศพาณิชย์

- โรงฆ่าสัตว์ จำนวน - แห่ง
- สถานขนานูบาล จำนวน - แห่ง

สถานประกอบการด้านบริการ

- ร้านรับซ่อมยานยนต์และเครื่องจักรกลทางการเกษตร จำนวน 12 แห่ง
- ร้านรับซ่อมเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 6 แห่ง

5.4 การอุตสาหกรรม

ลักษณะอุตสาหกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง โดยส่วนใหญ่แล้ว ยังเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อมหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน อุตสาหกรรมที่ประกอบการอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ได้แก่

- โรงสีข้าว จำนวน 31 แห่ง
- โรงงาน จำนวน 4 แห่ง

5.5 การท่องเที่ยว

ปัจจุบันในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ไม่มีแหล่งหรือสถานที่ที่เหมาะสมที่จะปรับปรุงใช้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวได้ แต่ได้มีการปรับปรุงและตัดแปลงพื้นที่สาธารณะบางส่วนให้เป็นพื้นที่สำหรับการพักผ่อนและออกกำลังกาย

5.6 การปศุสัตว์

สำหรับการปศุสัตว์ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ประชาชนส่วนใหญ่มักจะประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร เป็ด และไก่

6. ด้านสังคม/วัฒนธรรม

6.1 ชุมชน จำนวน 19 ชุมชน จำนวนบ้าน 3,561 หลังคาเรือน จำนวนประชากรในชุมชน จำนวน 13,247 คน

6.2 ศาสนา ผู้นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 100 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง สถาบันและองค์กรทางศาสนา มีดังนี้

วัด / สำนักสงฆ์ มีจำนวน 7 แห่ง คือ

1. วัดโพธิ์ทองบ้านยาง	5. วัดบ้านตะโก
2. วัดบ้านโนนสมบูรณ์	6. วัดบ้านโคกเจริญ
3. วัดบ้านงิ้ว	7. วัดบ้านโสน
4. วัดบ้านมะค่าใต้	

7. กีฬา นันทนาการ/พักผ่อน

- สนามบาสเก็ตบอล จำนวน 2 แห่ง (หน้าวัดโพธิ์ทองบ้านยาง, โรงเรียนบ้านหนองโสน)

- สนามกีฬาอเนกประสงค์ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง (หน้าวัดโพธิ์ทองบ้านยาง)

- สนามฟุตบอล จำนวน 5 แห่ง
(ร.ร.วัดโพธิ์ทองบ้านยาง, ร.ร.บ้านหนองโสน, ร.ร.บ้านมะค่า, ร.ร.บ้านตะโก,

ร.ร.บ้านจ่าง)

- สนามตะกร้อ จำนวน 6 แห่ง
(ร.ร.วัดโพธิ์ทองบ้านยาง, ร.ร.บ้านหนองโสน, ร.ร.บ้านมะค่า, ร.ร.บ้านตะโก,

ร.ร.บ้านจ่าง, บ้านยาง หมู่ที่ 1)

- ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง
(บ้านยาง หมู่ที่ 1)

- สนามเด็กเล่น จำนวน 8 แห่ง
(ร.ร.วัดโพธิ์ทองบ้านยาง, ร.ร.บ้านหนองโสน, ร.ร.บ้านมะค่า, ร.ร.บ้านตะโก,

ร.ร.บ้านจ่าง, สนามกีฬา อบต.บ้านยาง, วัดธรรมสมบูรณ, วัดโพธิ์ทองบ้านยาง)

- อื่น ๆ ระบุ - แห่ง

8. การศึกษา

ด้านการศึกษามีสถานที่หรือมีกิจกรรมที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง

มีดังนี้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีทั้งหมด 3 ศูนย์ ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตะโก	จำนวนเด็ก	60 คน	จำนวนครู	3 คน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดโพธิ์ทอง	จำนวนเด็ก	83 คน	จำนวนครู	4 คน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กธรรมสมบูรณ	จำนวนเด็ก	81 คน	จำนวนครู	4 คน

จำนวนสถานศึกษาในเขต อบต.บ้านยาง มีทั้งหมด 5 โรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนวัดโพธิ์ทอง
2. โรงเรียนบ้านจ่าง
3. โรงเรียนบ้านมะค่า
4. โรงเรียนบ้านตะโก
5. โรงเรียนหนองโสน

9. สาธารณสุข

- โรงพยาบาลในเขตพื้นที่ สังกัด-.....
- ศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง

- คลินิกเอกชน จำนวน - แห่ง

10. สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งน้ำ มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญดังนี้

- ลำห้วยชุมเห็ดไหลผ่าน หมู่ที่ 2, 4, 6, 7, 11, 17
- ลำห้วยตะโคงไหลผ่าน หมู่ที่ 2, 3, 5, 8, 9, 18, 19

11. แนวทางการพัฒนาท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. ก่อสร้างและปรับปรุงบำรุงถนน สะพาน ทางเท้า ระบบระบายน้ำให้เป็นไป
ด้วยความสะดวก

2. ขยายเขตจำหน่ายไฟฟ้าแรงต่ำและขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะ
3. ก่อสร้างและขยายเขตน้ำประปาของการประปาหมู่บ้าน
4. บริการสาธารณะที่ประชาชนพึงได้รับอย่างถ้วนหน้า
5. การใช้บริการด้านโทรคมนาคม
6. พัฒนาการใช้ที่ดิน
7. พัฒนาแหล่งเก็บน้ำ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ

1. ส่งเสริมศักยภาพและขีดความสามารถในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์
และการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

2. เสริมสร้างและเพิ่มทักษะอาชีพของครัวเรือนและกลุ่มอาชีพ
3. สร้างความตระหนักแก่ผู้ประกอบการและผู้บริโภค
4. ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว
5. ส่งเสริมการกระจายรายได้ให้แก่ประชาชน
6. ส่งเสริมและพัฒนาการตลาด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต

1. การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น
2. การพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา
3. การพัฒนาและส่งเสริมด้านสุขภาพและอนามัย
4. การพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการชุมชน
5. การพัฒนาและส่งเสริมด้านกีฬาและการนันทนาการ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม

1. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักในการจัดการทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม
2. สร้างจิตสำนึกและความตระหนักของผู้ประกอบการและผู้บริโภค
3. การบริหารจัดการและรณรงค์กำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและองค์กรทุกภาคส่วนในการพัฒนา
ทางการเมืองและสังคม

2. ส่งเสริมการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรและองค์กร ให้มีขีดความสามารถ
ในการพัฒนา

3. ส่งเสริมการพัฒนาระบบการบริการประชาชนตามมาตรฐานสากล (PSO)
4. การพัฒนาและจัดระเบียบของชุมชนและสังคม
5. ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
6. ปรับปรุงและพัฒนารายได้
7. ส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาในการรักษาความปลอดภัยในชุมชน

12. ทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิสัยทัศน์ (Vision) “คนบุรีรัมย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมเกษตรมีความมั่นคง
การท่องเที่ยวที่หลากหลาย และธรรมมาภิบาลในการบริหารจัดการ”

พันธกิจ (Mission)

1. การประสานและพัฒนาด้าน โครงสร้างพื้นฐาน
2. การส่งเสริมและพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามแนวทางของปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียงไปสู่ความยั่งยืน

3. การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศอย่างยั่งยืน
4. การส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟู และสืบสานศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี
และภูมิปัญญาท้องถิ่น

5. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
6. การจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย
7. การพัฒนาการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี
8. การแสวงหาพลังงานทางเลือกในการยกระดับการผลิตและแปรรูปสินค้า

การเกษตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ นั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากผลงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อนำมาประกอบการศึกษาในครั้งนี้ด้วย ซึ่งมีผู้ที่สนใจทำผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุไว้ดังนี้

ศิริกัญญา แก่นทอง (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความต้องการอยู่ในระดับมากเพียงด้านเดียว คือ ความต้องการสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพอนามัย นอกจากนั้น 6 ด้าน มีระดับความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านบริการสังคมและด้านนันทนาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมา ด้านการทำงานและรายได้ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านความมั่นคง และด้านการศึกษา ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อ ผู้สูงอายุมีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมในระดับมากคือ ด้านสุขภาพอนามัย ต้องการมีบัตรประกันสุขภาพ ยกเว้นค่ารักษาพยาบาลทุกประเภทแก่ผู้สูงอายุ มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่บริการในชุมชน เช่น ศาลาประจำหมู่บ้าน มัสยิด วัด ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ฯลฯ มีคลินิกผู้สูงอายุบริการในสถานเอนามัย และโรงพยาบาลใกล้บ้าน มีการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีคุณภาพต่อเนื่อง ทั้งที่หน่วยบริการสาธารณสุขและที่บ้าน ด้านบริการสังคม ต้องการยกเว้นค่าบริการหรือค่าบริการอัตราพิเศษ สำหรับผู้สูงอายุที่ใช้สถานะต่าง ๆ บริการสังคมด้านนันทนาการ ผู้สูงอายุต้องการจัดกิจกรรมในวันสำคัญที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับครอบครัวและชุมชนสำหรับผู้สูงอายุ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันรายอ วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ วันสูงอายุ ฯลฯ ด้านการมีงานทำและมีรายได้ต้องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามความจำเป็นอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ด้านความมั่นคงทางสังคม ต้องการสงเคราะห์ในการจัดการศพผู้สูงอายุ

ธีรพัฒน์ ดีแก้ว (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาปัญหาและความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ปัญหาด้านสุขภาพและสวัสดิการ พบว่า ส่วนใหญ่ขาดการออกกำลังกาย มีโรคประจำตัว มีปัญหาทางด้านสายตา ไม่ได้รับการดูแลจากบุตรหลาน ไม่ได้รับสวัสดิการค่ารักษาพยาบาลเมื่อเจ็บป่วย ความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการ พบว่า ส่วนใหญ่ต้องการให้มีการจัดบริการหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คำแนะนำปรึกษา หรือให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ และโรคภัยไข้เจ็บให้แก่ผู้สูงอายุอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง ต้องการให้มีการจัดหาบุคลากรให้ความรู้และประชาสัมพันธ์

ด้านสุขภาพ ต้องการให้มีการจัดสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ ต้องการจัดแผนพัฒนาผู้สูงอายุ ต้องการให้รัฐจัดให้มีการจัดแผนพัฒนาผู้สูงอายุ ต้องการให้รัฐจัดให้มีการจัดหางานที่ผู้สูงอายุสามารถทำได้

ชาญวิทย์ บ่างราบ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการได้รับสวัสดิการในภาพรวม และรายด้านแต่ละด้านทั้ง 7 ด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่ผู้สูงอายุมีความต้องการมากที่สุด คือ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข รองลงมาคือ ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสาธารณูปโภค และด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และการจัดการศพตามประเพณี ผลการเปรียบเทียบความต้องการ พบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน มีความต้องการการได้รับสวัสดิการแตกต่างกัน เมื่อจำแนกกลุ่มตามปริมาณเงินที่เหลือเก็บออม โดยผู้สูงอายุที่ไม่มีเงินเหลือเก็บมีความต้องการได้รับสวัสดิการมากกว่าผู้สูงอายุที่มีเงินเหลือเก็บอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร และด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพและการจัดการศพตามประเพณี

อุทุกร เหมือนเดช (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการรับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในด้านสุขภาพอนามัยมากที่สุด ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนบุตร โรคประจำตัว มีปริมาณความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีสถานภาพสมรส บุคคลที่สูงอายุอยู่อาศัยด้วย ศาสนาและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีปริมาณความต้องการได้รับสวัสดิการสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้สูงอายุที่หม้าย/หย่าร้าง ผู้ที่อยู่กับคู่สมรสมีความต้องการมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยอยู่กับญาติ และผู้ที่อยู่คนเดียวต้องการมากกว่าผู้ที่อยู่กับบุตรหลาน ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ มีความต้องการมากกว่าผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม ผู้สูงอายุที่มีรายได้ระดับต่ำต้องการสวัสดิการมากกว่าผู้ที่มีรายได้ระดับสูงกว่า

จิตติภา ฤทธิงาม (2552 : 67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการสวัสดิการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความต้องการสวัสดิการด้านการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ และการจัดการศพ

ตามประเพณี สูงที่สุด รองลงมา คือ ต้องการสวัสดิการด้านการแพทย์ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่มและสาธารณูปโภค ด้านกิจกรรมทางสังคม และศาสนา ด้านการศึกษาและข้อมูลข่าวสาร และด้านอาชีพและรายได้ ตามลำดับ

ตรีภพ กองศรีมา (2553 : 121) ได้ศึกษาความต้องการบริการสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอตาลสุม จังหวัดอุบลราชธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าการจัดบริการด้านการป้องกันและรักษาความปลอดภัย มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก การให้ความช่วยเหลือ ประึกษาให้คำแนะนำด้านต่าง ๆ มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก การบริการทางการแพทย์และสุขภาพอนามัย มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ป่วยเอดส์ มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก การจัดที่พักอาศัยและให้การดูแลอย่างเหมาะสม มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก การให้การศึกษาหรือฝึกอาชีพ เพื่อเป็นรายได้ มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก และการบริการนันทนาการ วัฒนธรรมและสังคม มีความคิดเห็นโดยรวมระดับปานกลาง

ปรารธนา มะลิไทย (2553 : 101) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้สูงอายุที่มีปัจจัยด้านเพศ อายุ อาชีพ การดูแลครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว ภาวะสุขภาพกาย ภาวะสุขภาพจิตแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม และแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นนามธรรมต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคมแตกต่างกัน แต่ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยด้านระดับการศึกษา สถานภาพสมรสและรายได้ต่างกัน มีความต้องการบริการสวัสดิการสังคมไม่แตกต่างกัน

จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของผู้สูงอายุต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะส่วนบุคคลกับความต้องการของผู้สูงอายุในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ประชากรคือผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป มีชื่อและอาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,936 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 332 คน เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง แบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายมาตรฐานว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมอยู่ในระดับมากทุกมาตรฐาน ยกเว้นมาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ซึ่งผู้สูงอายุมีความต้องการในระดับปานกลาง โดยผู้สูงอายุมีความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมต่ำสุด ในมาตรฐานด้านการสร้างบริการและเครือข่ายการเกื้อหนุน ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลไม่มีความแตกต่างกัน ยกเว้นในด้านรายได้และลักษณะที่อยู่อาศัยต่างกัน มีความต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ และกลุ่มตัวอย่างประสบปัญหาในด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านรายได้ และด้านที่พักอาศัย มีข้อเสนอแนะให้เทศบาลจัดบริการรถรับ-ส่ง ไปยังสถานพยาบาล และจัดให้มีการรักษาพยาบาลที่บ้าน จัดให้มีหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ส่งเสริมอาชีพ และจัดให้มีโครงการซ่อมแซมหรือจัดหาที่พักอาศัย

สมพล นวะกะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไป และสถานภาพของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ โดยมีตัวแปรอิสระสำคัญ ได้แก่ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพการสมรส และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีสิทธิได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ จำนวน 204 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ใช้ทดสอบแบบจำลองโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่าความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ ณ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ จะมีผลต่อความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ

อุทุมพร ศตะกูระมะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ่อโพธิ์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมและเพื่อเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ่อโพธิ์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุตำบลบ่อโพธิ์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 848 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 272 คน ได้มาโดยการสุ่ม

อย่างมีระบบ (Systematic Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ และแบบประมาณค่า 5 ระดับ โดยถามความต้องการสวัสดิการสังคม 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพอนามัย 2) ด้านการศึกษา 3) ด้านที่อยู่อาศัย 4) ด้านการมีงานทำ มีรายได้และสวัสดิการแรงงาน 5) ด้านความมั่นคงทางรายได้ 6) ด้านนันทนาการ และ 7) ด้านบริการสังคมทั่วไป การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติ T-Test (Independent Sample T-Test) และค่า F-Test (One Way ANOVA) ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านการมีงานทำ มีรายได้และสวัสดิการแรงงานมากที่สุด ด้านอื่น ๆ นั้น ผู้สูงอายุมีความต้องการระดับมาก ส่วนผลการเปรียบเทียบ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ และสถานภาพการสมรสต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้สูงอายุที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เกตุขร่า ศรีสุข (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาข้อมูลทั่วไป และสถานภาพของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่กำหนดความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ โดยมีตัวแปรอิสระที่สำคัญ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ รายได้ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด สถานภาพการสมรส และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ จำนวน 178 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และวิเคราะห์ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ใช้การทดสอบแบบจำลองโลจิสต์ ผลการศึกษารูปได้ว่า ความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และค่าใช้จ่ายในการใช้บริการเทศบาลตำบลลำทับ จะมีผลต่อความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุ

พิมภา ห้าผา (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และมีชื่อตามทะเบียนบ้านอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต จำนวน 295 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และใช้เกณฑ์

กำหนดน้ำหนักแบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t - test) สถิติทดสอบเอฟ (F - Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบค่าเฉลี่ยเชิงพหุ (Multiple Comparison) ด้วยวิธีการ LSD ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการสวัสดิการสังคมในด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านความมั่นคงทางสังคม ครอบครัวผู้ดูแลและการคุ้มครอง ด้านการสร้างบริการและเครือข่าย เกื้อหนุน อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความต้องการด้านรายได้ ด้านที่พักอาศัย และด้านนันทนาการ อยู่ในระดับมาก และข้อเสนอแนะอื่น ๆ คือ ให้มีบริการทางการแพทย์โดยการให้คำแนะนำ บริการ ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ให้มีการสนับสนุนวัสดุ - ครุภัณฑ์ทางการแพทย์สำหรับผู้สูงอายุ ที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ และให้มีนโยบายเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็น 1,000 บาท

นันทนา อยู่สบาย (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 149 คน อายุ 60-65 ปี จำนวน 238 คน สถานภาพสมรส จำนวน 201 คน ระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จำนวน 226 คน อาชีพรับจ้าง จำนวน 119 คน รายได้ต่อเดือน 5,001-10,000 บาท จำนวน 211 คน พบว่า มีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีความต้องการมากที่สุดคือ ด้านความปลอดภัยในชีวิต รองลงมา ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ และด้านการศึกษา น้อยที่สุดคือ ด้านที่อยู่อาศัย การเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้โขย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พบว่า ผู้สูงอายุที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีความต้องการสวัสดิการสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมที่ผู้สูงอายุต้องการจะเป็นเรื่องปัญหาด้านสุขภาพมาเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ เรื่องของรายได้ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นกลไกหลักที่สำคัญในการดำเนินการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องดังกล่าว เพราะถือว่าเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้สูงอายุมากที่สุด และสามารถ

รับรู้ปัญหา ให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการและทันท่วงที จะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยการตอบสนองกับความต้องการ เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งต้องทำให้ครอบคลุมและเป็นธรรม โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 19 หมู่บ้าน จำนวน 1,497 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % และความคลาดเคลื่อน + 5% (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 146) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วน โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ปรากฏดังตาราง 3.1 ดังนี้

ตาราง 3.1 แสดงจำนวนผู้สูงอายุและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านยาง	97	20
หมู่ที่ 2 บ้านยาง	133	28
หมู่ที่ 3 บ้านยางบูรพา	122	26

ตาราง 3.1 (ต่อ)

หมู่บ้าน	จำนวนผู้สูงอายุ	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 4 บ้านยางประจิม	49	10
หมู่ที่ 5 บ้านยาง	83	18
หมู่ที่ 6 บ้านโนนสมบูรณ์	78	17
หมู่ที่ 7 บ้านมะค่าเหนือ	47	10
หมู่ที่ 8 บ้านทุ่งสว่าง	105	22
หมู่ที่ 9 บ้านโสน	49	10
หมู่ที่ 10 บ้านตามัวะ	59	13
หมู่ที่ 11 บ้านหนองไผ่	57	12
หมู่ที่ 12 บ้านจางพัฒนา	77	16
หมู่ที่ 13 บ้านมะค่าใต้	117	25
หมู่ที่ 14 บ้านตะโก	107	23
หมู่ที่ 15 บ้านโคกเจริญ	82	17
หมู่ที่ 16 บ้านผักบึง	28	6
หมู่ที่ 17 บ้านยางทักษิณ	101	21
หมู่ที่ 18 บ้านยางโคกขาม	63	13
หมู่ที่ 19 บ้านลำควน	43	9
รวม	1,497	316

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แบ่งเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยมีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-lists)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา และด้านรายได้ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับความต้องการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ แบ่งระดับความต้องการเป็น 6 ระดับ สำหรับเกณฑ์ในการให้คะแนนในกรณีคำถามเป็นข้อความเชิงบวก ได้กำหนดไว้ดังนี้

ระดับ	6	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ	5	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
ระดับ	4	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ	3	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
ระดับ	2	หมายถึง	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ระดับ	1	หมายถึง	ไม่มีความต้องการ

ตอนที่ 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open - ended form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้เสนอปัญหาความต้องการ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆเพิ่มเติม

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการ ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแบบสอบถามของงานวิจัยฉบับนี้

2.2 นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์

2.4 นำเสนอร่างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุม ตรงสภาพความเป็นจริงและปัญหา เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบเครื่องมือมีจำนวน 3 ท่าน ได้แก่

2.4.1 อาจารย์ ดร.ผดุงชาติ ยงค์ อติคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.4.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ น้อย สุปึงคลัด ข้าราชการบำนาญ
อธิการรองนายกเทศมนตรีเมืองบุรีรัมย์

2.4.3 นายเกริกทัศน์ นวลไชยสวรรค์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง
อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.5 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไข
และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระพิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

2.6 นำแบบสอบถามไปทดลอง (Try-out) ใช้กับผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร
ส่วนตำบลพระครู อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ที่คล้ายกลุ่มตัวอย่าง

2.7 หาค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient)
ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.9223 สามารถ
จัดเก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ออกหนังสือส่งถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้กับผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ได้ตอบแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. ผลปรากฏว่า แบบสอบถาม จำนวน 316 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้ 316 ฉบับ
คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัย
ได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล

4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ
การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนและร้อยละ

2. ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแยกเป็นรายด้าน รายข้อ และโดยภาพรวมนำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้ (กานดา พูนลาภทวี, 2539 : 79)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
5.51 – 6.00	ความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด
4.51 – 5.50	ความต้องการอยู่ในระดับมาก
3.51 – 4.50	ความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง
2.51 – 3.50	ความต้องการอยู่ในระดับน้อย
1.51 – 2.50	ความต้องการอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.00 – 1.50	ไม่มีความต้องการ

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ให้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ (Frequency) หาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)
2. สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 ร้อยละ (Percentage)
 - 2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
 - 2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ค่าสถิติจากข้อมูล โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	316	100.00
1. เพศ		
1.1 ชาย	132	41.77
1.2 หญิง	184	58.23
2. อายุ		
2.1 60 - 65 ปี	124	39.24
2.2 66 - 70 ปี	111	35.13
2.3 71 - 80 ปี	56	17.72
2.4 81 ปีขึ้นไป	25	7.91
3. ระดับการศึกษา		
3.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ	214	67.72
3.2 ประถมศึกษา	56	17.72
3.3 มัธยมศึกษาตอนต้น	19	6.01
3.4 มัธยมศึกษาตอนปลาย/หรือเทียบเท่า	21	6.65
3.5 อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า	6	1.90
3.6 ปริญญาตรี	0	0.00
3.7 สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
4. สถานภาพสมรส		
4.1 โสด	60	18.99
4.2 สมรส	117	37.02
4.3 หม้าย	66	20.89
4.4 หย่าร้าง	57	18.04
4.5 แยกกันอยู่	16	5.06
5. อาชีพ		
5.1 ไม่ได้ประกอบอาชีพ	0	0.00
5.2 ค้าขาย	90	28.48
5.3 รับจ้าง	40	12.66

ตาราง 4.1 (ต่อ)

ลักษณะตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5.4 เกษตรกรรม	170	53.80
5.5 บริษัทเอกชน	16	5.06
5.6 อื่น ๆ (โปรดระบุ)	0	0.00
6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
6.1 ต่ำกว่า 2,000 บาท	137	43.35
6.2 2,001 – 5,000 บาท	105	33.23
6.3 5,001 – 10,000 บาท	52	16.46
6.4 10,001- 20,000 บาท	17	5.38
6.5 20,001 บาทขึ้นไป	5	1.58

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 316 คน เมื่อจำแนกตามเพศ เป็นชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 41.77 และเป็นหญิง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 58.23

เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 60-65 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 39.24 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 66 - 70 ปีขึ้นไป จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 35.13 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ 81 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 7.91

เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ไม่ได้เรียนหนังสือ จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 67.72 รองลงมา คือ ประถมศึกษา จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 17.72 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อนุปริญญาหรือเทียบเท่า จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.90

เมื่อจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ สมรส จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 37.02 รองลงมา คือ หม้าย จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 20.89 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ แยกกันอยู่ จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.06

เมื่อจำแนกตามอาชีพ พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ อาชีพเกษตรกร จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 รองลงมา คือ อาชีพค้าขาย จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 28.48 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ อาชีพบริษัทเอกชน จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.06

เมื่อจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ รายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 2,000 บาท จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 43.35 รองลงมา คือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 2,001 - 5,000 บาท จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 33.23 และที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ผู้มีรายได้ต่อเดือน 20,001 บาทขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.58

ตอนที่ 2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรากฏดังตาราง 4.2 - 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1. ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล	4.95	0.26	มาก
2. ด้านที่อยู่อาศัย	4.75	0.29	มาก
3. ด้านการศึกษา	4.72	0.28	มาก
4. ด้านรายได้	4.87	0.39	มาก
รวมเฉลี่ย	4.82	0.31	มาก

จากตาราง 4.2 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.82$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ($\bar{X} = 4.95$) รองลงมา คือ ด้านรายได้ ($\bar{X} = 4.87$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา ($\bar{X} = 4.72$) ตามลำดับ

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล			
1. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดบริการตรวจสุขภาพประจำปี ทุกปี	4.74	0.49	มาก

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
2. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	5.58	0.66	มากที่สุด
3. ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานด้านการแพทย์ และสาธารณสุขมาแนะนำ การดูแลสุขภาพ	4.04	0.62	ปานกลาง
4. ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมาจัดอบรมให้ความรู้ด้านอาหารและโภชนาการ	4.93	0.53	มาก
5. ผู้สูงอายุต้องการให้จัดบริการด้านกายภาพบำบัด และการบริหารร่างกาย โดยใช้อุปกรณ์กายภาพบำบัดที่เหมาะสมแก่วัย	5.25	0.46	มาก
6. ผู้สูงอายุได้รับคำปรึกษาด้านสภาพจิตใจ โดยมีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์มาให้บริการถึงชุมชน	4.47	0.52	ปานกลาง
7. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการแนะนำและส่งเสริมการออกกำลังกาย	5.02	0.53	มาก
8. ผู้สูงอายุต้องการให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมบ้าน เพื่อตรวจสุขภาพและให้คำแนะนำปรึกษา	5.53	0.59	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.95	0.55	มาก

จากตาราง 4.3 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.95$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 3. และข้อ 6. อยู่ในระดับปานกลาง ข้อ 2. และข้อ 8. อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 2. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการรักษาพยาบาลโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 5.58$) รองลงมา คือ ข้อ 8. ผู้สูงอายุต้องการให้มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขออกเยี่ยมบ้าน เพื่อตรวจสุขภาพและให้คำแนะนำปรึกษา ($\bar{X} = 5.53$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 3. ผู้สูงอายุต้องการให้หน่วยงานด้านการแพทย์ และสาธารณสุขมาแนะนำ การดูแลสุขภาพ ($\bar{X} = 4.04$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านที่อยู่อาศัย			
9. ผู้สูงอายุต้องการให้มีที่พักอาศัย ในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง	5.49	0.85	มาก
10. ผู้สูงอายุต้องการให้มีสถานสงเคราะห์ในตำบลหรืออำเภอ	5.15	0.55	มาก
11. ผู้สูงอายุต้องการต้องการงบประมาณช่วยเหลือเพื่อซ่อมแซมที่อยู่อาศัย	4.60	0.60	มาก
12. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาที่อยู่อาศัย จัดสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยชุมชนมีส่วนร่วม	4.29	0.48	ปานกลาง
13. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการเยี่ยมบ้านเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและเกิดความอบอุ่น	4.65	0.56	มาก
14. ผู้สูงอายุต้องการให้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือติดตั้งอุปกรณ์ช่วยเหลือเพื่อความปลอดภัยในการใช้ชีวิตประจำวัน	4.31	0.63	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.75	0.61	มาก

จากตาราง 4.4 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านที่อยู่อาศัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 12. และข้อ 14. อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 9. ผู้สูงอายุต้องการให้มีที่พักอาศัย ในกรณีฉุกเฉินหรือถูกทอดทิ้ง ($\bar{X} = 5.49$) รองลงมา คือ ข้อ 10. ผู้สูงอายุต้องการให้มีสถานสงเคราะห์ในตำบลหรืออำเภอ ($\bar{X} = 5.15$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 12. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาที่อยู่อาศัย จัดสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ โดยชุมชนมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.29$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการศึกษา โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านการศึกษา			
15. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดศูนย์การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	4.05	0.52	ปานกลาง
16. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการสนับสนุนการศึกษาในระบบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่	4.93	0.50	มาก
17. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดอบรมการพัฒนาศักยภาพตนเอง	4.94	0.52	มาก
18. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการศึกษาหลักสูตรระยะสั้น	4.75	0.46	มาก
19. ผู้สูงอายุต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อพบปะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง	5.51	0.52	มากที่สุด
20. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดทำสื่อความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสม	4.63	0.54	มาก
21. ผู้สูงอายุต้องการได้รับข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์	4.72	0.50	มาก
22. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดกิจกรรมถ่ายทอดภูมิปัญญา ตามความรู้ ความชำนาญ	4.25	0.49	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	4.72	0.50	มาก

จากตาราง 4.5 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 19. อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อ 15. และข้อ 22. อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 19. ผู้สูงอายุต้องการให้มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อพบปะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง ($\bar{X} = 5.51$) รองลงมา คือ ข้อ 17. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดอบรมการพัฒนาศักยภาพ

ตนเอง ($\bar{X} = 4.94$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 15. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดศูนย์การศึกษาสำหรับผู้สูงอายุในชุมชน ($\bar{X} = 4.05$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านรายได้ โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อความ	ระดับความต้องการ		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านรายได้			
23. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการประกันรายได้จากหน่วยงานภาครัฐ	4.75	0.48	มาก
24. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดหางานที่เหมาะสมกับวัยเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตัวเองและครอบครัว	4.89	0.72	มาก
25. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาฝีมือ	4.49	0.49	ปานกลาง
26. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพ	4.75	0.51	มาก
27. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน	5.54	0.56	มากที่สุด
28. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนการออมเงินในชุมชน เพื่อสร้างความมั่นคงแก่ชีวิต	4.75	0.68	มาก
29. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการอบรมทักษะอาชีพตามอัธยาศัยเพื่อประกอบอาชีพเสริมรายได้	4.76	0.48	มาก
30. ผู้สูงอายุต้องการได้รับความรู้ด้านการออมเงินและการสร้างความมั่นคงทางรายได้	5.02	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย	4.87	0.57	มาก

จากตาราง 4.6 พบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

($\bar{X} = 4.87$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อ 27. อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อ 25. อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนนอกนั้นอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อ 27. ผู้สูงอายุต้องการให้มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชน ($\bar{X} = 5.54$) รองลงมา คือ ข้อ 30. ผู้สูงอายุต้องการได้รับความรู้ด้านการออมเงินและการสร้างความมั่นคงทางรายได้ ($\bar{X} = 5.02$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 25. ผู้สูงอายุต้องการได้รับการส่งเสริมอาชีพและการพัฒนาฝีมือ ($\bar{X} = 4.49$)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ดังปรากฏในตาราง 4.7 ดังนี้

ตาราง 4.7 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1	ควรจัดกรรรับ – ส่งบริการที่มีจำนวนเพียงพอไปยังสถานพยาบาล	90	60
2	ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะวันผู้สูงอายุ	35	23.33
3	ควรจัดกิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุบ้าง	25	16.67
	รวม	150	100

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรจัดกรรรับ – ส่งบริการที่มีจำนวนเพียงพอไปยังสถานพยาบาล จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมา คือ ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะวันผู้สูงอายุ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 23.33 และควรจัดกิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุบ้าง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้สรุปผลและมีข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. วิธีการดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ
 - 5.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 5.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยางเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุเพื่อจะได้นำส่วนที่บกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้สูงอายุที่ได้รับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพในองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 19 หมู่บ้าน จำนวน 1,497 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ (Taro Yamane ; อ้างถึงใน ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2555 : 146) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 316 คน แล้วทำการสุ่มให้กระจายไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ ตามสัดส่วนโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลาก

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ ในการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกับประชาชน ในองค์การบริหารส่วนตำบลพระครู อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 30 คน ซึ่งมี ลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา ตามวิธีของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.9223

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงนายองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในระยะเวลาที่กำหนด ได้แบบสอบถามที่สามารถนำไปวิเคราะห์ข้อมูลได้ทั้งหมด จำนวน 316 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ หากำร้อยละ แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นตาราง แสดงจำนวนและร้อยละ

5.2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และหาค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำบรรยาย

5.3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด นำมาวิเคราะห์ เองเนื้อหาโดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากำร้อยละเสนอข้อมูล เป็นตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย ดังนี้

ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล รองลงมา คือ ด้านรายได้

ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา ตามลำดับ สำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรจัดกรรรับ – ส่งบริการที่มีจำนวนเพียงพอไปยังสถานพยาบาล รองลงมา คือ ควรจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะวันผู้สูงอายุ และควรจัดกิจกรรมนันทนาการ การท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุบ้าง ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา และด้านรายได้ ทำให้มีข้อมูลที่จะทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถนำไปปรับปรุงเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้สูงอายุตระหนักในเรื่องสุขภาพ ต้องการให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี เพื่อต้องการอยู่กับลูกหลานไปนาน ๆ ผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องการให้มีการจัดที่พักอาศัย ให้ได้รับการดูแลและช่วยเหลือในเรื่องของที่พักโดยเฉพาะผู้ที่ไร้ที่อยู่อาศัย หรือผู้ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถที่จะดูแลซ่อมแซมที่พักหรือบ้านเรือนที่ทรุดโทรม ให้มีความมั่นคง แข็งแรง ตามความจำเป็นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม เนื่องจากสมัยก่อนไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน เพราะสถานที่ศึกษาเล่าเรียนมีน้อยและอยู่ห่างไกลจากภูมิลำเนา รวมทั้งอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีภาระค่าใช้จ่ายมากและไม่เพียงพอต่อการศึกษา ทำให้ไม่สามารถศึกษาได้ครบทุกคน มีระดับการศึกษาที่ต่ำ จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องการได้รับสวัสดิการด้านการศึกษาจากรัฐบาล ผู้สูงอายุต้องการได้รับการประกันรายได้จากหน่วยงานภาครัฐ ให้มีการจัดหางานที่เหมาะสมกับวัย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตัวเองและครอบครัว การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาฝีมือจากภาครัฐ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ดูแลด้านผู้สูงอายุน้อย ต้องรับภาระหน้าที่อื่นด้วย ประกอบกับสถานพยาบาลอยู่ในตัวเมือง ทำให้ไม่สะดวกต่อการเดินทางไปรักษาพยาบาล รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุโดยตรงอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้ ผลกระทบดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหากับผู้สูงอายุ เช่น จำนวนผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น ทำให้การจัดสวัสดิการทางภาครัฐไม่เพียงพอ และไม่ทันต่อความต้องการ เนื่องจากค่าครองชีพ

ที่สูงขึ้นแต่รายได้เท่าเดิม ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่าย และขาดการประชาสัมพันธ์ให้ผู้สูงอายุได้รับทราบสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตภา ฤทธิงาม (2552 : 67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการสวัสดิการในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุซุกร เหมือนเดช (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการในการรับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลจังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมพล นวะกะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ผลการศึกษาพบว่าความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ ในแต่ละด้านในภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทนา อยู่สบาย (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้เน้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้เน้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ มีความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 จากผลการวิจัย ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสภาพร่างกายของผู้สูงอายุได้เสื่อมถอย และมีความแข็งแรงน้อยลง เกิดโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องการที่จะได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลที่ใกล้ชุมชนและมีช่องทางพิเศษเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ พร้อมทั้งต้องการได้รับการให้คำปรึกษา แนะนำดูแลสุขภาพโดยเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หากผู้สูงอายุมีสุขภาพอนามัยที่ดีไม่เจ็บป่วย ถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ ก็สามารถทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างสะดวก และมีประสิทธิภาพ จึงทำให้ผู้สูงอายุมีความต้องการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาลมาก ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีภพ กองศรีมา (2553 : 121) ได้ศึกษาความต้องการบริการสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอตาลสุ่ม จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า การบริการทางการแพทย์และสุขภาพอนามัย มีความคิดเห็นโดยรวมระดับมาก

2.2 จากผลการวิจัย ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนหนึ่งต้องการให้มีการจัดที่พักอาศัย ให้ได้รับการดูแลและช่วยเหลือ

ในเรื่องของที่พักโดยเฉพาะผู้ที่ไร้ที่อยู่อาศัย หรือผู้ที่ประสบปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากผู้สูงอายุไม่สามารถที่จะดูแลซ่อมแซมที่พักหรือบ้านเรือนที่ทรุดโทรม ให้มีความมั่นคง แข็งแรง ตามความจำเป็นที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญวิทย์ บ่างราบ (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาวិจัยพบว่า ผู้สูงอายุในตำบลเสาชงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี มีความต้องการด้านที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และสาธารณูปโภค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 จากผลการวิจัย ด้านการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสมัยก่อนไม่มีโอกาสได้ศึกษาเล่าเรียน เพราะสถานที่ศึกษาเล่าเรียนมีน้อยและอยู่ห่างไกลจากภูมิลำเนา รวมทั้งอยู่กันเป็นครอบครัวใหญ่ มีภาระค่าใช้จ่ายมากและไม่เพียงพอต่อการศึกษา ทำให้ไม่สามารถศึกษาได้ครบทุกคน มีระดับการศึกษาที่ต่ำ จึงทำให้ผู้สูงอายุต้องการได้รับสวัสดิการด้านการศึกษาจากรัฐบาล ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทุมพร ศตะกฤษณะ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุตำบลบ่อโพธิ์ อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษพบว่า ความต้องการสวัสดิการสังคมด้านการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 จากผลการวิจัย ด้านรายได้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม จะหยุดทำงานก็ต่อเมื่ออายุมากขึ้นและร่างกายไม่อำนวย ทำให้ต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดรายได้ โดยผู้สูงอายุอยากมีรายได้ มีงานทำที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย เพื่อจะได้มีรายได้ไว้ใช้เป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ภายในครอบครัวและใช้จ่ายเมื่อยามเจ็บป่วยหรือไม่สบาย หรือเมื่อยามที่ไม่สามารถทำงานได้อีก และยังต้องการได้รับการประกันรายได้จากหน่วยงานภาครัฐ ให้มีการจัดหางานที่เหมาะสมกับวัย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตัวเองและครอบครัว การส่งเสริมอาชีพ และการพัฒนาฝีมือจากภาครัฐ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของพิมภา ห้าผา (2557 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษพบว่า ผู้สูงอายุมีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมด้านรายได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรจัดรถรับ – ส่งบริการที่มีจำนวนเพียงพอไปยังสถานพยาบาล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพร่างกายได้เสื่อมลง มีความแข็งแรงน้อยลง เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย จึงทำให้ต้องการที่จะได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลที่ใกล้ชุมชน หรือโรงพยาบาลในตัวเมืองทันทั่วทั้งที่เมื่อยามเจ็บป่วย ซึ่งเห็นว่า

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง ควรจัดรถรับ-ส่งบริการอย่างเพียงพอ เพื่อไปยังสถานพยาบาล ได้ทันการรักษาพยาบาล ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล เมืองอโยธยา ซึ่งมีข้อเสนอแนะให้เทศบาลจัดบริการรถรับ – ส่งอย่างเพียงพอไปยังสถานพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์นั้น อยู่ในระดับมากทุกด้าน เพื่อให้ทราบถึง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนา ส่งเสริมและพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์นั้น โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องต้องวางแผนการจัดบริการด้านสวัสดิการสังคม ควรคำนึงถึงความต้องการ และการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุ ตลอดทั้งการวางแผนด้านสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุกับส่วนราชการ หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อรักษามาตรฐานด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล ให้ครอบคลุมผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อาจมีการส่งเจ้าหน้าที่ออกหน่วยเยี่ยมบ้าน เพื่อให้คำปรึกษา แนะนำการดูแลสุขภาพกับผู้สูงอายุ มีการจัดบริการทางการแพทย์ทางเลือกในการดูแลสุขภาพ โดยการออกหน่วยเคลื่อนที่รับตรวจสุขภาพอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ จัดให้มีสถานที่ ออกกำลังกายและเครื่องออกกำลังกายที่เพียงพอ และเหมาะสม มีศูนย์บริการตรวจรักษาพยาบาล เบื้องต้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

1.2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล บ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์นั้น โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการศึกษา แต่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ จึงไม่ควรมองข้ามสิ่งเหล่านี้ ดังนั้น ผู้บริหาร หัวหน้าส่วนราชการและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมุ่งเน้นสนับสนุนการศึกษาในระบบการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ จัดให้มีการจัดอบรมการพัฒนา ศักยภาพตนเอง การจัดให้มีศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อพบปะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันเอง

การจัดทำสื่อความรู้ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เหมาะสม และประชาสัมพันธ์ให้ได้รับข้อมูลข่าวสารและบริการทางสังคมอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และทั่วถึงทุกชุมชน

1.3 ข้อเสนอแนะจากคำถามปลายเปิด พบว่า ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรจัดรถรับ-ส่งบริการที่มีจำนวนเพียงพอไปยังสถานพยาบาล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีสภาพร่างกายได้เสื่อมถอย มีความแข็งแรงน้อยลง เกิดโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย จึงทำให้ต้องการที่จะได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลที่ใกล้ชุมชน หรือโรงพยาบาลในตัวเมืองทันทีเมื่อยามเจ็บป่วย ดังนั้น องค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการจัดรถรับ-ส่งอย่างเพียงพอ เมื่อผู้สูงอายุเจ็บป่วย โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีการจัดเวร-ยามเพื่อดูแลศูนย์ผู้ชีพขององค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่ใกล้เคียงว่า มีความต้องการได้รับสวัสดิการสังคมแตกต่างกันหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากสถานที่และสภาพแวดล้อมมีความแตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาประสิทธิภาพการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ เช่น ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

2.3 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบเรื่องการนํานโยบายด้านการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้สูงอายุไปปฏิบัติสำหรับผู้บริหารขององค์กรบริหารส่วนตำบลโพธิ์ทอง และองค์กรบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). **การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2548). **มาตรฐานการสงเคราะห์ผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ : ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2550). **คู่มือการมีส่วนร่วมภาคประชาชนเกี่ยวกับหน้าที่สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : อาร์.ที.ดี.ไซค์.
- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2547). **พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546**. กรุงเทพฯ : เจเอสการพิมพ์.
- _____. (2549). **แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545-2549)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ
- กานดา พูนลาภทวี. (2530). **สถิติเพื่อการวิจัย**. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร.
- กาสิ ยกน้อยวงษ์. (2551). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความต้องการในการออกกำลังกายของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2**. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (การจัดการกีฬาและสุขภาพ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมะคุณ. (2554). **นโยบายและสวัสดิการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กุสุมาลย์ มหาแสน. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลภูโป อำเภอมือทอง จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2550). **การปกครองท้องถิ่นว่าด้วยทฤษฎี แนวคิดและหลักการ**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- _____. (2552). **การปกครองท้องถิ่นไทย : หลักการและมิติใหม่ในอนาคต**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.

- โกวิท พวงงาม และอลงกรณ์ อรรถแสง. (2557). **คู่มือมติใหม่ของการปกครองส่วนท้องถิ่น :**
ผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน. นนทบุรี :
สถาบันพระปกเกล้า.
- เกตุขรา ศรีสุข. (2556). **ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล**
ตำบลลำทับ อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่. สารนิพนธ์ ropic.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์).
ภูเก็ต : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- กำพล กล้าสีทอง. (2555). **การศึกษาความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล**
ตำบลสิเกา อำเภอสิเกา จังหวัดตรัง. การค้นคว้าอิสระ ropic.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์).
ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- ชนิษฐา พิภขาว. (2551). **ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล**
ห้วยหิน อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์. รายงานการศึกษาอิสระ ropic.ม. (การปกครอง
ท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานผู้สูงอายุแห่งชาติ. (2545). **แผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2**
(พ.ศ. 2545 - 2564) ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์เทพเพ็ญวานิชย์.
- โครงการพัฒนาระบบบริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน. (2554). **การดูแลพิเศษผู้ป่วยเรื้อรังและ**
การจัดการ. สืบค้นเมื่อ 6 พฤษภาคม 2558. แหล่งที่มา
<http://www.chiangmaihealth.go.th/soongwai/hhc/statics/hhc7/hhc711.php>
- จันทร์เพ็ญ ลอยแก้ว. (2555). **การศึกษาความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ**
ในเขตเทศบาลเมืองอโยธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระ ropic.ม.
(รัฐประศาสนศาสตร์). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- จารุพงศ์ พลเดช และคณะ. (2546). **คำบรรยายประกอบการบรรยายหลักสูตร การบริหารงาน :**
การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่. นนทบุรี : สำนักงาน ก.พ. จังหวัดนนทบุรี.
- จิราวัฒน์ จากุพันธ์. (2551). **ไทยหนีไม่พ้นวิกฤตสังคมผู้สูงอายุ.** สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2556,
แหล่งที่มา <http://www.healthcorners.com>
- ชาญชัย แสงศักดิ์. (2542). **กฎหมายปกครอง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน
- ชาญวิทย์ บ่วงราบ. (2551). **ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเสาธงหิน อำเภอ**
บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการโครงการและการประเมิน
โครงการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- ชินชัย ชีเจริญ. (2557). การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมไทย. สืบค้นเมื่อ 8 พฤษภาคม 2558, แหล่งที่มา www.m-society.go.th/document/page/page_5177.doc
- จิตาภา ฤทธิงาม. (2552). ความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการโครงการและการประเมินโครงการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. (2546). บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจน และคนด้อยโอกาสในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : เอ็ดดิสันเพรส โปรดักส์.
- ตรีภพ กองสีมา. (2553). ความต้องการสวัสดิการสังคมโดยภาครัฐของผู้สูงอายุ กรณีศึกษา ผู้สูงอายุอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอतालสุม จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารอีสานศึกษา. 18 (1) : 121.
- ทองปาน โตอ่อน. (2551). การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ และความต้องการของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการดำเนินงานจัดเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางมัญ อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี. รายงานการศึกษาอิสระ ปร.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนีย์ ลักษณะภาภิชนัชช. (2545). การสังคมสงเคราะห์ชุมชน : มรรควิธีสู่ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทิพย์สุดา ถาวรามร. (2554) : ไทยพร้อมรับมือสังคมผู้สูงอายุ. สืบค้นเมื่อ 26 พฤศจิกายน 2557, แหล่งที่มา http://www.sec.or.th/TH/Documents/Information/Interviews-Articles/2-talk_241154.pdf
- ธีรพัฒน์ ดีแก้ว. (2551). ความต้องการด้านสุขภาพและสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลบุญเรือง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย. รายงานการศึกษาอิสระ ปร.ม. (การปกครองท้องถิ่น). ขอนแก่น : วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธีรวุฒิ ไสภิชญิกุล. (2550). กฎหมายลักษณะพยาน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทนา อยู่สบาย. (2557). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้ร้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญมัน ธนาสุภวัฒน์. (2549). จิตวิทยารุรกิจ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮ้าส์.

- บุญรอด ศรีผดุง. (2553). การศึกษาความต้องการความต้องการสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลพนมรุ้ง อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์. การค้นคว้าอิสระ ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- บุญอริ ยีหมะ. (2555). การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประชัน คณะวัน. (2553). เอกสารการสอน การปกครองท้องถิ่นเปรียบเทียบ. บุรีรัมย์ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2555). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 10. บุรีรัมย์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล , ศุทธิศา ชวนวัน และกาญจนา เทียนลาย. (2555). ผู้สูงอายุ คนวงใน ที่จะถูกผลักดันให้ไปอยู่ชายขอบ. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปรารธนา มะลิไทย. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการบริการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลจังหวัดมหาสารคาม. วสารอีสานศึกษา. 18 (1) : 101.
- ปิยนฎ เพ็งคำ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลนาข อำเภอบ้านแพ่ง จังหวัดนครพนม. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ร.ป.ม. (นโยบายสาธารณะ). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2541). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี _____ . (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ. ศูนย์หนังสือเสริมกรุงเทพ.
- ปวรรัตน์ เลิศสุวรรณเสรี. (2552). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรวิทยาลัยราชพฤกษ์. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พระราชบัญญัติการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม. พ.ศ. 2546. (2546). กรุงเทพฯ : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 . (2550). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พัชนี ขนิษฐาวงศ์. (2554). ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2558, แหล่งที่มา <http://www.dld.go.th/person/>

- พิมพ์ภา ห้าฝา. (2557). **ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล
เชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ รป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). ภูเก็ต :**
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- พระสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และศุภวัฒน์กร วงศ์นาวสุ. (2549). **ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. ขอนแก่น :** มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- มณฑิรา เขียวยิ่ง และคณะ. (2540). **ความคาดหวังและความเป็นจริงในการดูแลผู้สูงอายุจาก
ครอบครัว. ขอนแก่น :** มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- มาริสสา ภูเพ็ชร. (2546). **งานสังคมสงเคราะห์ : มรรควิธีสู่การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ :**
ประชาสงเคราะห์.2
- รสคนธ์ รัตนเสริมวงศ์. (2546). **เอกสารการสอนวิชาการบริหารท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :**
น้ำกึ่ง.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2549). **สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อารยันมีเดีย.
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. (2550). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.**
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2546). **วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ :**
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วชิราภรณ์ โนราช. (2553). **ความต้องการของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองและครอบครัวในการดูแล
ด้านจิตและสังคม จากทีมเยี่ยมบ้านโรงพยาบาลแม่ข่าย. การค้นคว้าแบบอิสระ ส.ม.
(สาธารณสุขศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ. (2546). **การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยตรง :
ข้อพิจารณาเพื่อการปฏิรูปโดยองค์รวม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- วันทนีย์ วาสิกะสิน และคณะ. (2547). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์.
พิมพ์ครั้งที่ 5 . กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.**
- วิจิตร อาวะกุล. (2551). **แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความต้องการ. สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2557,
แหล่งที่มา http://learningofpublic.blogspot.com/2015/09/blog-post_9.html**
- วิยะดา ติระแพทย์. (2542). **การนำนโยบายถ่ายโอนงานด้านสวัสดิการสังคมสู่การปฏิบัติงานของ
องค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ สส.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ :**
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริกัญญา แก่นทอง. (2548). **ปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับความต้องการบริการสวัสดิการสังคม**

ของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ วท.บ.

(สังคมสงเคราะห์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ : วีระฟิล์มและโซลิตี**

สงวน ลิ้มโนมนต์. (2548). **รัฐธรรมนูญกับการปกครองท้องถิ่น. (2548, 12 เมษายน).**

สืบค้นเมื่อ 12 มีนาคม 2558, แหล่งที่มา :

<http://wev.schq.mi.th/ndc./thinktank/local%20admin.htm>

สถานการณ์การสูงวัยของประชากร. (2557). **การสูงวัยของประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ**

17 พฤษภาคม 2558, แหล่งที่มา http://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=12533

สถาบันพระปกเกล้า. (2548) **การปกครองท้องถิ่นไทย. สืบค้นเมื่อ 2 พฤษภาคม 2558, แหล่งที่มา**

http://www.kpilearning.Com/e_learnibg/lms/e_learning; **ปรับปรุงครั้งล่าสุด**

เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2548

_____. (2556). **การปกครองท้องถิ่น. สืบค้นเมื่อ 29 มีนาคม 2558, แหล่งที่มา**

<http://www.kpi.ac.th/wiki/index.php/การปกครองท้องถิ่น>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2554). **รายงานโครงการวิจัย เรื่อง ผู้ระบบสวัสดิการ**

สังคมถ้วนหน้าภายในปี พ.ศ. 2560. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ และกระทรวงการพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์.

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2553). **การจัดการความรู้และสังเคราะห์แนวทางปฏิบัติของ**

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล : แนวทางปฏิบัติในการบริการผู้สูงอายุ. นนทบุรี :

บริษัทสหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด.

สมพล นวะกะ. (2555). **ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหาร**

ส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. การค้นคว้าอิสระ ปร.ม.

(รัฐประศาสนศาสตร์). กระบี่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์

ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. (2546). **อบต. เทศบาล อบจ. อำนาจของใคร?. ขอนแก่น :**

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). **ข้อมูลการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2544 - 2551.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์. (2558). **สถานการณ์ปัญหาทางสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ (ตามแบบ อปท.1).** บุรีรัมย์ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดบุรีรัมย์
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557.** กรุงเทพฯ : บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชัน จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. (2554). **คู่มือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับบุคลากรสาธารณสุข.** นนทบุรี : สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก.
- สำนักทะเบียนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. (2558). **จำนวนครัวเรือนและประชากร ปี 2558.** บุรีรัมย์ : อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.
- สิตางค์ แสงสุริย์วัชรรา. (2545). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล.** วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สิริกาญจน์ ยอดบุรี และคณะ. (2555). **โครงการความพึงพอใจและความคาดหวังของบุคลากรที่มีต่อการให้บริการเว็บไซต์และจุดสารของกองประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร.** รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ไสว เครือรัตนไพบูลย์. (2550). **ความต้องการนิเทศการสอนของข้าราชการครูโรงเรียนวัดแสงสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2.** ภาคนิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง. (2557). **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2557-2559) องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.** บุรีรัมย์ : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง.
- _____. (2558). **แบบสรุปการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุ.** บุรีรัมย์ : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง.
- อนิวัช แก้วจันทน์. (2552). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์= Human resource management.** สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (2551). **ข้อมูล**

การจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างปีงบประมาณ

พ.ศ. 2544 - 2551. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดบุรีรัมย์. (2558). **สถานการณ์ปัญหา**

ทางสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ (ตามแบบ อปท.1). บุรีรัมย์ : สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดบุรีรัมย์

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). **รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย พ.ศ. 2557.**

กรุงเทพฯ : บริษัท เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ. (2554). **คู่มือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ สำหรับบุคลากร**

สาธารณสุข. นนทบุรี : สำนักข่าวพาณิชย์ กรมส่งเสริมการส่งออก.

สำนักทะเบียนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. (2558). **จำนวนครัวเรือนและประชากร ปี 2558.** บุรีรัมย์ :

อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์.

สิตางค์ แสงสุริย์วัชราร. (2545). **การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษา**

เฉพาะกรณีจัดสรรงบประมาณรายจ่ายให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สิริกาญจน์ ยอดบุรี และคณะ. (2555). **โครงการความพึงพอใจและความคาดหวังของบุคลากรที่มี**

ต่อการให้บริการเว็บไซต์และจุดสารของกองประกันคุณภาพการศึกษามหาวิทยาลัยนเรศวร. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร

ไสว เกรือรัตนไพบุลย์. (2550). **ความต้องการนิเทศการสอนของข้าราชการครูโรงเรียนวัดแสงสวรรค์**

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2. ภาคนิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง. (2557). **แผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. 2557-2559) องค์การบริหาร**

ส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง.

_____. (2558). **แบบสรุปการประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุ.** บุรีรัมย์ :

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง.

อนิวัช แก้วจันทรงค์. (2552). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์= Human resource management.**

สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.

อลงกรณ์ อรรคแสง. (2547). สารานุกรมการปกครองท้องถิ่นไทย เรื่องการจัดรูปแบบและ
โครงสร้างภายใน. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

อุซุกร เหมือนเดช. (2552). ความต้องการในการได้รับสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล
จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). กรุงเทพฯ :
โครงการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

อุทุมพร ศตะกูรมะ. (2555). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ตำบลป้อโพธิ์
อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การจัดการประยุกต์). พิษณุโลก :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๙๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ผดุงชาติ ยังกดี

ด้วย นางสาวติมา จันทน์นวล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำ การวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๙๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์น้อย สุปิงคลัด

ด้วย นางสาวติมา จันทน์นวล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/ว๙๐๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณเกริกทัศน์ นวลใยสวรรค์

ด้วย นางสาวติมา จันทน์นวล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำ การวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤมล สมคุณา)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๙๐๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลพระครู

ด้วย นางสาวติมา จันทน์นวล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ เป็นที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ในการนี้นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือ ในการวิจัยที่จะใช้กลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของเครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางสาวติมา จันทน์นวล ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๕๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ.๐๕๔๕.๑๑/๙๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจรัส อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง

ด้วย นางสาวติมา จันทรนวล นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยมี ดร.สถาพร วิชัยรัมย์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยการนี้นักศึกษามีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าวจึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นงมล สมकुณา)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๑ ต่อ ๗๔๐๑-๒

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

มือถือ ๐๘ ๖๔๖๘ ๑๖๕๖

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง
อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้ ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อต้องการทราบถึงความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
2. แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งมีพื้นฐานจากปัจจัย 4 ด้าน คือ สวัสดิการด้านสุขภาพและการรักษาพยาบาล สวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย สวัสดิการด้านการศึกษา และสวัสดิการด้านรายได้
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติม และข้อเสนอแนะ
3. โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ เพื่อความถูกต้องครบถ้วนในการวิเคราะห์

ข้อมูล

4. แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับการเก็บข้อมูล เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น ผู้วิจัยขอรับรองว่าจะเก็บเป็นความลับ ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม จะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย และการพัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้สูงอายุในตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
- ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

นางสาวรติมา จันทร์นวล

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

รุ่นที่ 16 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

- () ชาย () หญิง

2. อายุ

- () 60 - 65 ปี () 66 - 70 ปี
() 71 - 80 ปี () 81 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

- () ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษา
() มัธยมศึกษาตอนต้น () มัธยมศึกษาตอนปลาย/หรือเทียบเท่า
() อนุปริญญา/หรือเทียบเท่า () ปริญญาตรี
() สูงกว่าปริญญาตรี

4. สถานภาพสมรส

- () โสด () สมรส () หม้าย () หย่าร้าง () แยกกันอยู่

5. อาชีพ

- () ไม่ได้ประกอบอาชีพ () ค้าขาย () รับจ้าง
() เกษตรกรรม () บริษัทเอกชน
() อื่นๆ (โปรดระบุ)

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- () ต่ำกว่า 2,000 บาท () 2,001 - 5,000 บาท
() 5,001 - 10,000 บาท () 10,001 - 20,000 บาท
() 20,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการ

สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์
จังหวัดบุรีรัมย์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม
ผู้วิจัย

ภาคผนวก จ
ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

***** Method 1 (space saver) will be used for this analysis *****

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A1	169.70	83.528	.112	.926
A2	169.37	82.309	.297	.924
A3	170.00	73.862	.895	.916
A4	169.83	78.144	.783	.919
A5	169.90	80.231	.570	.921
A6	169.33	81.471	.432	.923
A7	170.03	81.757	.536	.922
A8	169.90	77.955	.878	.918
B9	169.90	77.955	.878	.918
B10	169.90	77.955	.878	.918
B11	169.37	80.309	.560	.921
B12	170.07	73.651	.979	.915
B13	169.97	77.895	.708	.919
B14	170.03	79.964	.537	.921
C15	170.00	78.897	.627	.920
C16	169.57	84.254	.014	.929
C17	170.57	77.895	.708	.959
C18	162.97	77.895	.708	.929
C19	169.97	77.895	.708	.919
C20	170.13	73.568	.903	.916
C21	167.90	77.955	.878	.915
C22	169.90	77.955	.878	.917
D23	162.97	80.033	.683	.920
D24	170.00	81.034	.587	.921
D25	170.07	82.754	.431	.923
D26	170.03	84.033	.122	.925
D27	169.87	79.154	.681	.920
D28	170.03	84.033	.122	.925
D29	169.87	79.154	.681	.920
D30	169.97	81.964	.394	.923

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 30

Alpha = .9223

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	รติมา จันทร์นวล
วัน เดือน ปีเกิด	13 พฤษภาคม 2523
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 477 หมู่ที่ 5 บ้านหนองโพรง ตำบลอิสาน อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	นักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านยาง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2536 ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านคงบังชัยสมบูรณ์ อำเภอโนนสุวรรณ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2539 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนหนองก๊กพิทยาคม อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2542 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาวิชาพาณิชยการ (การขาย) วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2544 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาวิชา พาณิชยการ (การตลาด) วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2549 บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการทั่วไป) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ พ.ศ. 2560 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต (รป.ม.) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์